

การประเมินค่าทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EPISTEMIC EVALUATION OF WIKIPEDIA

Mr. Adisorn Krobkrajok

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Philosophy

Department of Philosophy

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การประเมินค่าทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย
โดย นายอดิศร กรอบกระจก
สาขาวิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริประภา ชวะนะญาณ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริประภา ชวะนะญาณ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริเพ็ญ พิริยจิตกรกรกิจ)

อดิศร กรอบกระจก : การประเมินค่าทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย (EPISTEMIC EVALUATION OF WIKIPEDIA) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ศิริประภา ชวะนะญาณ, 78 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งประเมินค่าทางญาณวิทยาของวิกิพีเดีย ซึ่งการประเมินค่าทางญาณวิทยาในที่นี้เป็นการประเมินว่าเมื่อไหร่ที่ความเชื่อที่ S ได้รับมาจากวิกิพีเดียจึงมีเหตุควรแก่การเชื่อ โดยในลำดับแรกผู้วิจัยศึกษาปัญหาการสร้างความรู้โดยสังคมซึ่งเป็นเหตุผลหลักในการโต้แย้งความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับมาจากวิกิพีเดียว่าทำให้ความเชื่อที่ได้รับมาจากวิกิพีเดียไม่มีเหตุควรแก่การเชื่อในทุกกรณีหรือไม่ ในลำดับที่สองผู้วิจัยศึกษาผู้กระทำทางญาณวิทยาที่ใช้วิกิพีเดียว่าเมื่อใดที่ความเชื่อที่ได้รับมาจากวิกิพีเดียจึงมีเหตุควรแก่การเชื่อ โดยพิจารณาวิกิพีเดียในฐานะแหล่งความรู้ประเภทคำบอกเล่าของผู้อื่นที่เราไม่อาจยืนยันตัวตนผู้บอกได้

ผลการศึกษาพบว่า 1.เราไม่อาจปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งได้ และ 2.เกณฑ์การประเมินคำบอกเล่าของผู้อื่นในลักษณะของกลุ่มลดทอนนิยมและปฏิเสธลดทอนนิยมประสบปัญหาเมื่อนำมาอภิปรายวิกิพีเดีย ผู้วิจัยจึงเสนอแนวคิดลดทอนนิยมแบบอ่อนพร้อมทั้งมโนทัศน์ความรับผิดชอบทางญาณวิทยาเพื่อที่จะเป็นเกณฑ์ในการอธิบายว่าเมื่อใดที่ความเชื่อของ S ซึ่งได้รับมาจากวิกิพีเดียนั้นมีเหตุควรแก่การเชื่อ

ภาควิชา ปรัชญา

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ปรัชญา

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2558

5580184822 : MAJOR PHILOSOPHY

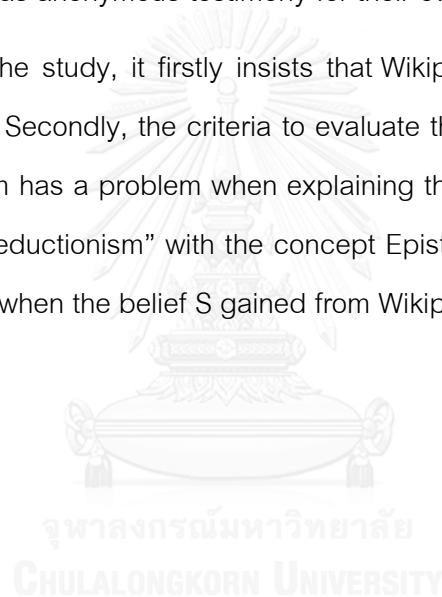
KEYWORDS: WIKIPEDIA / SOCIAL EPISTEMOLOGY

ADISORN KROBKRAJOK: EPISTEMIC EVALUATION OF WIKIPEDIA.

ADVISOR: ASST. PROF. SIRAPRAPA CHAVANAYARN, Ph.D., 78 pp.

This thesis attempts to epistemologically evaluate Wikipedia. This is because the Wikipedia allows users to create information autonomously. In this evaluation, the thesis explores the problem of social production of knowledge, which is the main cause for question whether the Wikipedia is reliable. Secondly, it studies those who use the Wikipedia information as anonymous testimony for their own epistemic reason.

Throughout the study, it firstly insists that Wikipedia cannot be rejected as a source of knowledge. Secondly, the criteria to evaluate the testimonies in Reductionism and Non-Reductionism has a problem when explaining the Wikipedia's testimonies. So I propose the "Weak-Reductionism" with the concept Epistemic Responsibility to be the criterion in explaining when the belief S gained from Wikipedia is justified.

Department: Philosophy

Student's Signature

Field of Study: Philosophy

Advisor's Signature

Academic Year: 2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการสนับสนุนจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริประภา ชวะนะญาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาเป็นผู้วิจัยเป็นนิสิตในที่ปรึกษา อาจารย์เปรียบเสมือนอาจารย์และพี่สาวที่คอยรับฟังปัญหาไม่เพียงแต่จะเป็นปัญหาจากการทำวิจัยเพียงเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงเรื่องราวอื่นๆในชีวิตของผู้วิจัยอีกด้วย (พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างดีเสมอ) การได้เรียนและทำวิทยานิพนธ์กับอาจารย์จึงเป็นหนึ่งในเรื่องราวที่ดีและจะอยู่ในความทรงจำของผู้วิจัยตลอดไป

นอกจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์จากภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สอนผู้วิจัยมาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะอันมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริเพ็ญ พิริยจิตกรกรกิจ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐา ศิริจันทร์ ที่สนับสนุนให้ผู้วิจัยศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ในปีการศึกษาถัดไป และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์ หัวหน้าภาควิชาปรัชญาที่มีความกรุณาแนะนำทั้งความรู้และเรื่องต่างๆให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการเรียนที่ผ่านมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนที่ให้เงินสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่ โครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว.ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษก สมโภช และสมาคมราชกรีฑาสโมสร ทุนที่ผู้สนับสนุนให้มานับเป็นแรงผลักดันและทำให้การทำ วิทยานิพนธ์ราบรื่นไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณมิตรสหายทั้งหลายของผู้วิจัย โดยเฉพาะเพื่อนร่วมรุ่น ภาควิชาปรัชญา การ์ตูน พี่แม้ว พี่ดล พี่ตัม พี่ปุ๋ย และเพื่อนจากคณะนิเทศศาสตร์ แอม(ปิระดา) ที่ถามไถ่ ให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา และครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้การสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสนับสนุนทางการเงิน การให้แรงสนับสนุนทางกำลังใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์.....	3
ระเบียบวิธีการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
บทที่ 2 การสร้างความรู้โดยสังคมของวิกิพีเดีย	5
สารานุกรมแบบดั้งเดิมและวิกิพีเดีย.....	5
ปัญหาการสร้างความรู้โดยสังคมของวิกิพีเดีย	8
บทที่ 3 การรับความรู้จากวิกิพีเดีย.....	35
คำบอกเล่าของผู้อื่น	36
วิกิพีเดียกับคำบอกเล่าของผู้อื่น	43
ผู้ใช้วิกิพีเดียที่มีความรับผิดชอบ : มโนทัศน์ความรับผิดชอบทางญาณวิทยา.....	54
บทสรุป	67
บทที่ 4 บทสรุป	70
รายการอ้างอิง.....	73
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	78

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สารานุกรมเสรีออนไลน์วิกิพีเดีย (Wikipedia) เป็นสารานุกรมที่แตกต่างไปจากสารานุกรม (encyclopedia) แบบดั้งเดิม กล่าวคือ ในขณะที่สารานุกรมแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะเป็นรูปเล่ม ถูกโยงเข้ากับระบบการเขียนแบบมีบรรณาธิการและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขามาร่วมกันเขียนสารานุกรม แต่วิกิพีเดียนั้น “เปิดเสรี” ให้กับใครก็ตามที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเขียนวิกิพีเดียได้ จึงทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับสถานะของความรู้ 2 แบบ คือ 1. ข้อมูลที่มาจากระบบบรรณาธิการและผู้เชี่ยวชาญ กับ 2. ข้อมูลที่มาจากการสร้างความรู้โดยสังคมของวิกิพีเดีย ว่าข้อมูลที่มาจากทั้ง 2 แบบนี้ แบบใดน่าจะมีความถูกต้องแม่นยำในเนื้อหามากกว่ากัน ซึ่งวิกิพีเดียมักจะถูกพิจารณาไปในแง่ลบ เนื่องจากมีการอ้างเหตุผลที่เสนอว่า การสร้างความรู้โดยสังคมนั้นแม้จะเป็นการระดมความรู้ของคนในสังคม โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเรียกต่อไปว่า “ปัญญาของกลุ่มคน (Wisdom of Crowds)” ซึ่งเป็นมโนทัศน์หนึ่งที่สำคัญในญาณวิทยาเชิงสังคม แต่ลักษณะเฉพาะของวิกิพีเดียที่อนุญาตให้ใครก็ได้เข้ามามีส่วนร่วม อาจทำให้เกิดปัญหาความไม่น่าเชื่อถือของข้อมูลตามมา เช่น อาจจะมีบุคคลที่ประสงค์ร้ายต้องการเผยแพร่ข้อมูลเท็จจึงเข้ามาแก้ไขวิกิพีเดียให้เกิดข้อผิดพลาด หรือบุคคลที่เข้ามาแม้จะไม่ประสงค์ร้ายแต่ก็ไม่ได้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมากพอจึงทำให้เกิดข้อมูลที่ผิดพลาดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ การอ้างเหตุผลในลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการตั้งคำถามต่อวิกิพีเดียในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งหนึ่ง และยังเป็นการตั้งคำถามต่อมโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนว่าสามารถนำไปสู่ความรู้ได้หรือไม่ด้วย

ผู้วิจัยจึงต้องการประเมินค่าทางญาณวิทยาของสารานุกรมเสรีออนไลน์วิกิพีเดีย โดย “การประเมินค่าทางญาณวิทยา” หมายถึง “การเสนอแนวทางการประเมินความเชื่อ” ที่ได้รับจากวิกิพีเดียว่าเมื่อใดจึงอาจกล่าวได้ว่าความเชื่อดังกล่าวมีเหตุผลสนับสนุนที่ดี (justified) ทั้งนี้ การเสนอแนวทางการประเมินความเชื่อว่าเมื่อใดที่ความเชื่อซึ่งได้รับจากวิกิพีเดียมีเหตุผลสนับสนุนนั้น

มีความแตกต่างจากการพยายามอธิบายว่า “วิกิพีเดีย” เหตุใดจึงมีเหตุผลสนับสนุน เนื่องจากในกรณีหลังเป็นการพยายามให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียในภาพรวมทั้งหมด แต่ในกรณีแรกเป็นการอธิบายว่าในกรณีใดบ้างที่ความเชื่อของผู้เชื่อซึ่งสร้างจากการใช้วิกิพีเดียจึงมีเหตุผลสนับสนุน

เมื่อเป็นเช่นนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 2 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

- (1) เนื้อหาส่วนแรกของงานวิจัยจะเป็นการพิจารณาลักษณะของสารานุกรมออนไลน์วิกิพีเดียว่าลักษณะดังกล่าวส่งผลทำให้ความเชื่อของผู้เชื่อไม่มีเหตุผลสนับสนุนที่ดีในทุกกรณีหรือไม่ เราสามารถปฏิเสธสารานุกรมดังกล่าวในฐานะแหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งหนึ่งได้จริงหรือไม่ ซึ่งเนื้อหาส่วนแรกนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายในบทที่ 2 โดยในบทนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายการอ้างเหตุผลที่ใช้เพื่อปฏิเสธวิกิพีเดียออกจากความเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลที่สามารถยอมรับได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่า แม้ลักษณะของวิกิพีเดียจะไม่ทำให้ความเชื่อของผู้เชื่อที่สร้างจากสารานุกรมดังกล่าวมีเหตุผลสนับสนุนที่ดีในทุกกรณี แต่อันที่จริงแล้วมีมิติที่ซับซ้อนบางอย่างที่ทำให้เราไม่สามารถ “ปฏิเสธ” วิกิพีเดียออกจากความเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งหนึ่งได้
- (2) เนื้อหาส่วนที่สองของงานวิจัยจะเป็นการพิจารณาว่าเมื่อใดที่ผู้ใช้วิกิพีเดียหรือผู้สร้างความเชื่อที่ได้รับจากวิกิพีเดียจะมีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อ ซึ่งเนื้อหาส่วนนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายในบทที่ 3 ในบทนี้ผู้วิจัยศึกษาและอภิปรายวิกิพีเดียจากมุมมองของ “ผู้ใช้วิกิพีเดีย” เป็นสำคัญกล่าวคือ ผู้วิจัยจะพยายามตอบคำถามว่า S จะมีเหตุควรให้เชื่อข้อมูลที่ได้อมาจากสารานุกรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวอย่างวิกิพีเดียได้อย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าวิกิพีเดียเป็นแหล่งความรู้ประเภทคำบอกเล่าของผู้อื่น (Testimony) ที่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลอยู่ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากการเป็นผลของการสร้างความรู้โดยสังคมจากส่วนแรกของวิทยานิพนธ์ การให้เหตุผลสนับสนุน (Justification) ข้อมูลในลักษณะดังกล่าวจึงมีความแตกต่างออกไปจากทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนแบบอื่นๆ ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะเสนอจุดยืนเกี่ยวกับการรับข้อมูลจากคำบอกเล่าของผู้อื่น และอภิปรายถึงแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อต่างๆ ตัวอย่างเช่น แนวทางแบบหลักฐานนิยม (evidentialism) เป็นต้น เพื่ออ้างเหตุผลให้เห็นว่ากรณีของความเชื่อที่

ได้รับจากวิกิพีเดียนั้นควรใช้แนวทางแบบใดเพื่อยืนยันความเชื่อดังกล่าวมีเหตุผล
สนับสนุน

ผู้วิจัยเห็นว่าเนื้อหาสำคัญทั้งสองส่วนนี้จะช่วยทำให้เห็นแนวทางการประเมินค่าทางญาณ
วิทยาของวิกิพีเดียหรือเห็นแนวทางการประเมินความเชื่อที่ได้รับจากวิกิพีเดียในท้ายที่สุด

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการตั้งคำถามต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่มาจกวิกิพีเดีย
2. เพื่อเสนอแนวทางการประเมินความเชื่อที่ได้รับมาจากวิกิพีเดีย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก โดยจะทำการศึกษาข้อโต้แย้งทางปรัชญาว่า
ด้วยวิกิพีเดียจากหนังสือ บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวิกิพีเดียทั้งในเชิงปรัชญาและสาขา
อื่นๆ เช่น บรรณารักษศาสตร์ รัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเข้าใจปัญหาทางปรัชญาว่าด้วยสารานุกรมวิกิพีเดียกับญาณวิทยาเชิงสังคม
2. เป็นงานวิจัยที่จะนำไปสู่การขยายพรมแดนความรู้ทางปรัชญาที่สัมพันธ์กับเทคโนโลยี
อินเทอร์เน็ต
3. เป็นงานวิจัยที่จะนำไปสู่การศึกษาญาณวิทยาเชิงสังคมในประเด็นอื่นๆต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้จะศึกษาและอภิปรายเฉพาะวิกิพีเดียในโลกภาษาอังกฤษเท่านั้น สาเหตุที่ผู้วิจัยไม่เลือกอภิปรายวิกิพีเดียในภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย เนื่องจากมีขนาดของข้อมูลที่เคลื่อนไหวน้อยกว่า มีข้อจำกัดและเสรีภาพในการเขียนน้อยกว่า เช่น การเขียนวิกิพีเดียเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ชีวประวัติบุคคลต่างๆ มีการแบนผู้เขียนที่เขียนไปในทิศทางที่อาจขัดต่อกฎหมายหรือขัดต่ออุดมการณ์ของรัฐ การอภิปรายวิกิพีเดียในภาษาอังกฤษจึงเป็นหนทางที่ดีกว่าสำหรับการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

บทที่ 2

การสร้างความรู้โดยสังคมของวิกิพีเดีย

ในบทที่สองนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสำรวจและวิเคราะห์การอ้างเหตุผลของนักปรัชญาที่ปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะแหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งหนึ่งโดยใช้การอ้างเหตุผลว่าเพราะการสร้างความรู้ในวิกิพีเดียมาจากการสร้างความรู้โดยสังคมหรือกลุ่มคนในสังคม การศึกษาในบทนี้ต้องการอภิปรายเพื่อแสดงให้เห็นว่าท้ายที่สุดยังคงมีมนต์เสน่ห์ที่เกี่ยวกับการสร้างความรู้โดยสังคมบางมนต์เสน่ห์ที่ทำให้เราไม่สามารถปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลแหล่งหนึ่งได้ ทั้งนี้ ขั้นตอนการนำเสนอในบทนี้จะเริ่มต้นจากการสำรวจการอ้างเหตุผลและจัดประเภทการอ้างเหตุผลของนักปรัชญาในการปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะแหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งหนึ่งให้เป็นระบบ แล้วจะอภิปรายเพื่อแสดงให้เห็นว่ามนต์เสน่ห์ที่เกี่ยวกับการสร้างความรู้โดยสังคมมนต์เสน่ห์ใดที่ปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะแหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งหนึ่งได้จริง และมนต์เสน่ห์ใดที่ “ไม่สามารถ” ใช้เพื่อปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งหนึ่งได้

สารานุกรมแบบดั้งเดิมและวิกิพีเดีย

สารานุกรม (encyclopedia) เป็นสื่อที่อาจอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ เป็นไฟล์ข้อมูล หรือเป็นเว็บไซต์ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต โดยทำหน้าที่รวบรวมความรู้นำมาเรียงเป็นหมวดหมู่ตามลำดับตัวอักษรเพื่อให้สะดวกในการค้นคว้าหาความรู้ของผู้ที่สนใจในเรื่องราวเฉพาะด้านมาศึกษาค้นคว้า โดยผู้ที่ทำหน้าที่เขียนและผู้ที่ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการประจำสารานุกรมต่าง ๆ นั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสาขานั้นๆ โดยเฉพาะ อาทิเช่น สารานุกรมปรัชญาออนไลน์ อินเทอร์เน็ต (Internet Encyclopedia of Philosophy) หรือสารานุกรมปรัชญาออนไลน์ สแตนฟอร์ด (Stanford Encyclopedia of Philosophy) ซึ่งเป็นสารานุกรมในรูปแบบเว็บไซต์ที่ทำหน้าที่รวบรวมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาในทุกๆด้านเพื่อให้บุคคลที่สนใจมาศึกษาค้นคว้า โดยที่ผู้เขียนนั้นล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในปรัชญาแขนงต่างๆ จะเห็นได้ว่าสารานุกรมเหล่านี้มีลักษณะการเขียนที่เป็นระบบระเบียบ มีแหล่งอ้างอิงชัดเจนประกอบ จึงทำให้

สารานุกรมปรัชญาออนไลน์อินเทอร์เน็ตและสารานุกรมปรัชญาออนไลน์สแตนฟอร์ดถือได้ว่าเป็นสารานุกรมที่มีความน่าเชื่อถือสูงเกี่ยวกับปรัชญา และมักถูกใช้เป็นแหล่งอ้างอิงต่างๆในงานเขียนทางปรัชญาอยู่เสมอ ในขณะที่วิกิพีเดียไม่อาจยืนยันได้ว่ามีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแบบสารานุกรมทั้งสองมาเป็นผู้เขียน และเนื้อหาต่างๆสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากการอนุญาตให้ใครก็ได้สามารถเข้ามาพร้อมกันเขียน ทำให้บางคนไม่อาจไว้วางใจในสารานุกรมแบบวิกิพีเดียได้มากเท่ากับสารานุกรมปรัชญาออนไลน์อินเทอร์เน็ตและสารานุกรมปรัชญาออนไลน์สแตนฟอร์ด

อัลวินด์ โกลด์แมน (Alvin Goldman) เห็นว่าโดยทั่วไปมักเข้าใจว่าญาณวิทยาแบบดั้งเดิมเป็นเรื่องของปัจเจกซึ่งเป็นบุคคลเดี่ยว (individualistic) ที่เป็นผู้กระทำ (agent) ทางญาณวิทยา¹ โดยหากกล่าวถึงสารานุกรมแบบดั้งเดิมในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับปัจเจกบุคคลแหล่งหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าผู้กระทำทางญาณวิทยาก็คือผู้ใช้ (ผู้อ่าน) สารานุกรมเพื่อแสวงหาความรู้ตัวอย่างเช่น หากผู้วิจัยต้องการจะหาความรู้เกี่ยวกับญาณวิทยาเชิงสังคม ผู้วิจัยจะค้นหาคำว่า Social Epistemology ในสารานุกรมปรัชญาออนไลน์ทั้งในรูปแบบเว็บไซต์และแบบฉบับสิ่งพิมพ์ที่มีความน่าเชื่อถือสูง ในท้ายที่สุดเมื่อผู้วิจัยอ่านเนื้อหาในสารานุกรมดังกล่าวแล้วก็ได้รับความรู้เกี่ยวกับญาณวิทยาเชิงสังคม ในแง่นี้ผู้วิจัยเห็นว่าการกระทำทางญาณวิทยานี้เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ (deal) กันระหว่างผู้ใช้กับผู้เขียนเนื้อหาในสารานุกรมที่ระบุตัวตนได้ แต่ปัญหาทางญาณวิทยาอันเป็นที่มาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้นั้นเกิดขึ้นมาจากการกำเนิดขึ้นของสารานุกรมรูปแบบใหม่ คือ สารานุกรมเสรีออนไลน์วิกิพีเดีย (Wikipedia) ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสารานุกรมครั้งใหญ่เนื่องจากผู้เขียนสารานุกรมวิกิพีเดียเป็นกลุ่มคนหรือใครก็ตามในสังคมที่เราไม่อาจจะระบุตัวตนได้

จิมมี เวลส์ (Jimmy Wales) และลอว์เรนซ์ แซงเจอร์ (Lawrence M. Sanger) ได้ร่วมกันก่อตั้งวิกิพีเดียขึ้นมา โดยวิกิพีเดียนั้นเป็นสารานุกรมที่อนุญาตให้ผู้ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามสามารถมีส่วนร่วมในการเขียนเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาต่างๆได้อย่างเสรีตลอดเวลา ซึ่งน่าจะเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้วิกิพีเดียกลายเป็นสารานุกรมที่มีอัตราการ

¹ Alvin I. Goldman, *Knowledge in a Social World*(Oxford: Oxford University Press, 1999), 4.

เพิ่มขึ้นของเนื้อหาในสารานุกรมสูงและได้รับความนิยม² เนื่องจากผู้ใช้เห็นว่าเนื้อหาต่างๆสามารถเขียนได้อย่างเสรี และเนื้อหาต่างๆถูกแก้ไขได้ตลอดเวลา ซึ่งแตกต่างจากสารานุกรมแบบดั้งเดิมที่ผูกขาดการเขียนไว้กับผู้เชี่ยวชาญ และหากมีข้อผิดพลาดในสารานุกรมแบบเก่าก็สามารถแก้ไขได้ช้ากว่าเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยี เช่น อาจต้องรอการพิมพ์สารานุกรมฉบับใหม่เพื่อปรับปรุงเนื้อหาที่ผิดพลาดในสารานุกรมแบบดั้งเดิมที่อาจต้องใช้เวลานานกว่าจะมีการพิมพ์ซ้ำสารานุกรมฉบับใหม่ จนทำให้ผู้อ่านต้องอ่านข้อมูลที่ผิดพลาดนั้นเป็นเวลานานเช่นเดียวกัน

ในแง่นี้ วิกิพีเดียซึ่งจัดว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็น “คำบอกเล่าของผู้อื่น” (testimony) แหล่งหนึ่งจึงเกี่ยวข้องกับญาณวิทยาที่มาจากความร่วมมือกันของกลุ่มคน (Epistemology of Mass Collaboration) กล่าวคือ การสร้าง (เขียน) เนื้อหาในนั้นถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มคนในสังคมจำนวนมาก ในแง่นี้ การศึกษาวิกิพีเดียด้วยญาณวิทยาแบบดั้งเดิมจึงอาจไม่ครอบคลุมชัดเจน วิกิพีเดียจึงไม่อาจถูกศึกษาได้โดยญาณวิทยาแบบดั้งเดิม (Traditional Epistemology) ผู้วิจัยเห็นว่าเราน่าจะมองวิกิพีเดียในฐานะการศึกษาญาณวิทยาเชิงสังคม (Social Epistemology) ที่มีการพิจารณามิติในเชิงสังคมของความรู้ ตัวอย่างเช่น พิจารณาแหล่งที่มาของความรู้ในเชิงสังคม หรือพิจารณานัยของ “กลุ่มคนในสังคมที่ไม่อาจจะระบุตัวตนได้” ว่าเป็นผู้กระทำที่สามารถทำให้เกิดแหล่งที่มาของข้อมูลที่มีเหตุผลสนับสนุนหรือไม่ โดยหากพิจารณากรณีของวิกิพีเดียในมุมมองของญาณวิทยาเชิงสังคม เราอาจมอง “กระบวนการสร้างความรู้ของวิกิพีเดีย” ว่าเป็นการสร้างความรู้โดยสังคม กล่าวคือผู้อ่านหรือผู้กระทำทางญาณวิทยาที่อ่านวิกิพีเดียในนั้นไม่ได้รับข้อมูลจากผู้เขียนที่ระบุชื่อได้โดยตรงแบบสารานุกรมแบบดั้งเดิม หากแต่เราหาความรู้จาก “กลุ่มคน” ที่เป็นใครก็ตามซึ่งเราไม่อาจจะระบุตัวตนได้ผู้ซึ่งมาร่วมเขียนวิกิพีเดีย

โกลด์แมนแบ่งประเภทญาณวิทยาเชิงสังคมออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน โดยประเภทแรกคือ ผู้กระทำเป็นปัจเจกกับหลักฐานเชิงสังคม (Individual Doxastic Agents : IDAS) ประเภทที่สองคือผู้กระทำเป็นกลุ่มคนในสังคม (Collective Doxastic Agents : CDAS) และประเภทที่สามคือการศึกษาระบบความเชื่อหนึ่ง (System-Oriented : SYSOR)³ หากพิจารณาจากการแบ่ง

² ดู Andrew Lih, "Wikipedia as Participatory Journalism: Reliable Sources? Metrics for Evaluating Collaborative Media as a News Resource" (paper presented at the 5th International Symposium on Online Journalism, University of Texas at Austin, 2004).

³ Alvind I. Goldman, "A Guide to Social Epistemology," in *Social Epistemology; Essential Readings*, ed. Alvind I. Goldman and Dennis Whitecomb (New York: Oxford University Press, 2011), 11-38.

ประเภทของโกลด์แมน ผู้วิจัยเห็นว่าเราสามารถศึกษาวิกิพีเดียได้ทั้งในมุมมองของญาณวิทยาเชิงสังคมประเภทแรกและประเภทที่สอง กล่าวคือ เราสามารถประเมินวิกิพีเดียจากการที่สารานุกรมดังกล่าวมาจากการสร้างความรู้โดยกลุ่มคนในสังคมของวิกิพีเดีย (ซึ่งจัดเป็นญาณวิทยาเชิงสังคมประเภทที่สอง) และเราสามารถประเมินวิกิพีเดียจากการรับข้อมูลของผู้อ่านจากวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าจากผู้อื่น (ซึ่งจัดเป็นญาณวิทยาเชิงสังคมประเภทที่หนึ่ง) ทั้งนี้ การศึกษาในบทนี้จะมุ่งเน้นศึกษาวิกิพีเดียในฐานะที่สารานุกรมดังกล่าวมาจากการสร้างความรู้โดยกลุ่มคนในสังคมซึ่งจัดเป็นญาณวิทยาเชิงสังคมประเภทที่สองของโกลด์แมนก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะของสารานุกรมแบบใหม่อย่างวิกิพีเดียว่าแท้จริงแล้วมีลักษณะและมีปัญหาอย่างไร ก่อนที่จะศึกษาผู้ใช้วิกิพีเดียว่าเมื่อใดที่การรับข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะแบบนี้จึงจะมีเหตุควรแก่การเชื่อได้ในบทถัดไป

ปัญหาการสร้างความรู้โดยสังคมของวิกิพีเดีย

แม้วิกิพีเดียจะเป็นสารานุกรมที่มีผู้ใช้งานแพร่หลาย แต่ก็ดูเหมือนว่าสารานุกรมดังกล่าวมักถูกพิจารณาว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือหรือไม่สามารถนำมาอ้างอิงได้ โดยเฉพาะชุมชนทางวิชาการ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยบางที่ถึงขั้น “แบน” วิกิพีเดียโดยมองว่าไม่ได้เป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ (not a valid source)⁴

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยว่าเหตุใดจึงมีการปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะแหล่งที่มาของความรู้แหล่งหนึ่ง ทั้งๆที่วิกิพีเดียมีลักษณะเป็นสารานุกรมเสรีที่ระดมความคิดของคนในสังคมออกมาในลักษณะเป็นคำบอกเล่า (testimony) ซึ่งน่าจะพอใช้เป็นแหล่งข้อมูลหาความรู้ได้ โดยอย่างที่เราทราบกันว่าที่มาของความรู้อาจมาได้จากหลากหลายแหล่ง ตัวอย่างเช่น แหล่งที่มาของความรู้แบบพื้นฐาน⁵ (basic sources of knowledge) ของเรา อาทิเช่น การรับรู้

⁴ Jean Goodwin, "The Authority of Wikipedia," in *OSSA Conference Archive*(University of Windsor2009), 2.

⁵ โรเบิร์ต ฮอดดี นิยามว่าแหล่งที่มาของความรู้แบบพื้นฐานคือแหล่งที่มาของความรู้ซึ่งสามารถสร้างหรือทำให้เกิดความรู้ได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับแหล่งอื่น ๆ ในเชิงบวก (positive) โดยการขึ้นอยู่กัแหล่งอื่น ๆ ในเชิงบวก หมายถึงการจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ เหล่านี้มาช่วยให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อ ทั้งนี้ การขึ้นอยู่กัแหล่งอื่น ๆ ในเชิงบวกมีความแตกต่างจากการขึ้นอยู่กัแหล่งอื่น ๆ ในเชิงลบ กล่าวคือ แหล่งที่มาของความรู้บางแหล่งสามารถสร้างความรู้ได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ แต่ก็ไม่ได้นิยามความว่าแหล่ง

ผ่านประสาทสัมผัส (sense perception) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีแหล่งที่มาของความรู้อีกประเภทหนึ่งที่มักถูกเข้าใจว่าไม่ใช่แหล่งความรู้พื้นฐาน แต่เราปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ที่เราใช้หาความรู้อยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน ซึ่งแหล่งที่มาของความรู้ดังกล่าวก็คือคำบอกเล่าของผู้อื่น กล่าวคือ ในฐานะที่เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความรู้จำนวนมากที่เราได้มาย่อมมาจากสังคมในรูปแบบของคำบอกเล่า โดยตัวอย่างการได้รับความรู้จากคำบอกเล่าของผู้อื่นคือ การถามทางไปสถานที่ x จากคนในบริเวณที่กำลังต้องการจะไปอยู่ การรู้ว่าเมื่อวานมีฝนตกในบริเวณ x เพราะคนในบริเวณ x บอกว่าเมื่อวานมีฝนตก การรู้ว่าที่คณะอักษรศาสตร์มีร้านอาหารที่อร่อยแม้ยังไม่เคยไปโรงอาหาร แต่รู้จากการถามนิสิตคณะอักษรศาสตร์แล้วนิสิตบอกว่าร้านอาหารอร่อย แหล่งความรู้ประเภทนี้ดูเหมือนเป็นไปได้ในสองรูปแบบ แบบแรกคือการถามคนที่รู้จัก และแบบที่สองการถามคนไม่รู้จัก แต่เรากลัวยอมรับข้อมูลจากเขาเพราะไม่คิดว่าเขาจะหลอกหลวงเรา ทั้งนี้ วิกิพีเดียจัดเป็นแหล่งความรู้จากคำบอกเล่าของผู้อื่นแบบที่สองเนื่องจากการรับข้อมูลจากคนไม่รู้จัก คำถามที่เกิดขึ้นก็คือเพราะเหตุใดจึงมีการปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลแหล่งหนึ่ง ทั้งที่หลายครั้งมีกรณีที่เราเชื่อบุคคลแปลกหน้าที่เราไม่รู้จักได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการ “ปฏิเสธ” วิกิพีเดีย ในฐานะหนึ่งในแหล่งความรู้ที่สามารถใช้ให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อของเราได้อาจมีสาเหตุหนึ่งมาจากการที่วิกิพีเดียเป็นคำบอกเล่าจากคนแปลกหน้า กระนั้นก็ดี ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจก็คือ “คนแปลกหน้า” ในวิกิพีเดีย” มีลักษณะแตกต่างไปจากคนแปลกหน้าในลักษณะปัจเจกบุคคลที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เนื่องจากคนแปลกหน้าในวิกิพีเดียเป็นคนแปลกหน้าที่มีจำนวนมาก และหลากหลายอันเนื่องมาจากการที่ผู้คนในสังคมเป็นผู้ร่วมกันสร้างข้อมูล

อย่างที่ได้อ้างไว้ข้างต้นว่าในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาวิกิพีเดียโดยพิจารณาจากมุมมองที่วิกิพีเดียเป็นแหล่งความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม ซึ่งจะมีการพิจารณาการอ้างเหตุผลที่ปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้โดยอ้างเหตุผลว่าเพราะวิกิพีเดียเป็นสารานุกรมที่เขียนโดยกลุ่มคนซึ่งไม่มีใครที่ไม่อาจจะבודตนได้ในสังคม กล่าวคือ “การสร้างความรู้โดยสังคม” มักจะ

อื่น ๆ จะหักล้างความเชื่อที่ได้มาจากแหล่งดังกล่าวได้ ซึ่งการขึ้นอยู่กับแหล่งอื่นในเชิงลบก็คือการที่แหล่งอื่น ๆ สามารถหักล้างความเชื่อจากแหล่งที่มาของความรู้ได้ โปรดดู Robert Audi, "The Source of Knowledge," in *The Oxford Handbook of Epistemology*, ed. P.K. Moser (New York: Oxford University Press, 2002).

ถูกใช้เป็นเหตุผลในการอธิบายว่าทำไมวิกิพีเดียจึงไม่น่าเชื่อถือมาโดยตลอด ทั้งนี้ คำว่า “การสร้างความรู้โดยสังคม” ผู้เขียนหมายถึงลักษณะของการมี “ส่วนร่วม” กันของกลุ่มคนที่ไม่อาจจะนับตัวตนที่แน่ชัดได้ แต่พวกเขาได้เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กันในพื้นที่ของวิกิพีเดีย ร่วมกันปรับปรุงแก้ไข ร่วมถกเถียงเพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้อง อาทิเช่น หากผู้วิจัยต้องการเขียนเนื้อหาเรื่อง “ปัญหาความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดีย พิจารณาจากมุมมองเชิงปรัชญา” เมื่อผู้เขียนได้สร้างเนื้อหาในวิกิพีเดียขึ้นมาแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่เนื้อหาจะมีเพียงผู้วิจัยเพียงคนเดียวที่เป็นผู้เขียน หากแต่ผู้วิจัยยังต้องเผชิญกับกลุ่มคนที่ไม่รู้จักที่เข้ามาอ่าน หากพวกเขาไม่เห็นด้วย ก็จะมีการแก้ไขข้อมูลในหน้าเนื้อหา หากผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับการปรับแก้ของคนเหล่านั้น ผู้วิจัยเองก็จะเข้าไปแก้ไขเหมือนกัน จนนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าทุกฝ่ายต่างพอใจกับความถูกต้องของเนื้อหาแล้วจึงหยุดการแก้ไข การกระทำลักษณะนี้เป็นการร่วมสร้างความรู้ “โดยสังคม” อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการสร้างความรู้โดยสังคมนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ ปัญหาการโต้แย้งระหว่างการสร้างความรู้โดยสังคมนี้นั้นดีกว่าการสร้างความรู้โดยปัจเจกบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโดยเฉพาะจริงๆแบบในสารานุกรมแบบดั้งเดิม หรือแท้จริงแล้วผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้นสามารถสร้างเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์มากกว่าปัญญาของกลุ่มคนในวิกิพีเดีย

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะพิจารณาปัญหาการสร้างความรู้โดยสังคมของวิกิพีเดียผ่านการศึกษาโมเดลเรื่องปัญญาของกลุ่มคนเป็นสำคัญ⁶

1. ปัญหาเรื่องปัญญาของกลุ่มคนกับผู้เชี่ยวชาญ

(1) ปัญญาของกลุ่มคน (Wisdom of Crowds)

ดอน แฟลลิส (Don Fallis) แบ่งประเภทของการเกิดข้อมูลที่ผิดพลาดบนวิกิพีเดียออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

⁶ โมเดลเรื่องปัญญาของกลุ่มคน คือโมเดลที่สนับสนุนว่าการรวมกันของกลุ่มคนในสังคมเพื่อสร้างความรู้มักจะได้ผลลัพธ์ที่ออกมาดีกว่า โปรดอ่านรายละเอียดของโมเดลนี้ในส่วนถัดไป

1. เนื่องจากใครก็ตามสามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดียได้ ใครก็ตามเหล่านั้นจึงอาจไม่มี ความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่เขียนจนทำให้ใส่ข้อมูลที่ผิดพลาดลงไปในวิกิพีเดีย
2. เนื่องจากใครก็ตามสามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดียได้ จึงอาจมีคนที่จะคิดจะหลอกหลวง ผู้อ่านด้วยการใส่ข้อมูลผิดๆลงไปเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจผิด
3. เนื่องจากใครก็ตามสามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดียได้ จึงมีคนบางคนเสนอแนะว่า เราควรใช้วิกิพีเดียในการนำเสนอสิ่งที่เรามีความต้องการร่วมกัน (อาทิเช่น เพราะว่าเรามี ความกังวลเกี่ยวกับสัตว์บางสายพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ เราจึงควรแก้ไขวิกิพีเดียเกี่ยวกับ สัตว์สายพันธุ์นั้นๆว่ามันกำลังขยายพันธุ์เพิ่มได้ถึง 3 เท่าภายใน 6 เดือนล่าสุด) ข้อมูลที่ ผิดพลาดนี้ต่างจากข้อ 1 และ 2 คือ ผู้แก้ไขวิกิพีเดียไม่ได้ใส่ใจถึงความจริงในการเขียนวิกิ พีเดียแต่อย่างใด⁷

จะเห็นได้ว่าการเกิดข้อมูลที่ผิดพลาดบนวิกิพีเดียทั้งสามประเภทจะเป็นปัญหาอันเกิดมา จากกรณีที่ “ใครก็ตาม” สามารถเข้ามาแก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดียได้ จึงนำไปสู่ผลที่ตามมาทางญาณ วิทยา (epistemic consequence) ที่ผิดพลาดและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้ใช้วิกิพีเดีย โดย สำหรับผู้วิจัยแล้ว “ใครก็ตาม” ที่สามารถเข้ามาแก้ไขวิกิพีเดีย นั่นคือกลุ่มคนในสังคมที่ร่วมกันเข้า มาเขียนวิกิพีเดีย ซึ่งแน่นอนว่ามีทั้งผู้ที่ประสงค์ดี (ต้องการสร้างสารานุกรมที่มีเนื้อหาถูกต้อง) ผู้ ประสงค์ดีแต่มีความเข้าใจผิดและขาดความรู้ในเรื่องที่จะเขียน และไม่ประสงค์ดี (จงใจใช้วิกิพีเดีย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จ) อยู่ร่วมกัน การประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่ประสงค์ดี ประสงค์ดีแต่มี ความเข้าใจผิดและไม่ประสงค์ดีอยู่ด้วยกันจึงนำมาสู่ปัญหาที่ว่า “การร่วมกันสร้างความรู้โดยกลุ่มคน ในสังคมที่ไม่อาจจะระบุได้ว่าเป็นใคร” จะทำให้เกิดข้อมูลที่สามารเป็นเหตุผลสนับสนุนความเชื่อให้ ผู้อ่านได้หรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับการสร้างความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญในสารานุกรมแบบเดิม โดย ผู้เชี่ยวชาญที่เขียนสารานุกรมแบบเก่า จะต้องใส่ชื่อตนเองลงไปในเรื่องที่ตนเองเขียน ดังนั้นจึง ไม่อาจประสงค์ไม่ดี ใส่ข้อมูลผิดพลาดลงไปได้ เนื่องจากจะกระทบกับหน้าที่การงาน ความ นำเชื่อถือทางวิชาการของตนเองที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงได้ จึงทำให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อถือใน ผู้เชี่ยวชาญในสารานุกรมแบบเก่ามากกว่าวิกิพีเดีย

⁷ ดู Don Fallis, "Wikipistemology," in *Social Epistemology: Essential Readings*, ed. Alvind I. Goldman and Dennis Whitecomb (New York: Oxford University Press, 2011).

ในประวัติปรัชญา มโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคน ที่เห็นว่าการรวมกันของหลายๆคนจะทำให้สามารถตัดสินใจหาข้อสรุปอะไรบางอย่างได้ดีกว่าคนเดียวตัดสินแบบปัจเจกมีมาตั้งแต่โบราณ ตัวอย่างเช่น งานของอริสโตเติล (Aristotle) ที่ชื่อว่า Politics อริสโตเติลเสนอว่าคนเรารวมกลุ่มกันก็เพราะว่าพวกเขาเชื่อว่าเขาสามารถทำอะไรได้ดีกว่า (achieve more) หากเขาทำร่วมกัน และเขาตัดสินใจร่วมกัน (make decisions collectively) เพราะเขาเชื่อว่าผลของการตัดสินใจร่วมกันโดยเฉลี่ยแล้วน่าจะดีกว่าพวกเขาคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตัดสินใจ⁸ หรือการศึกษาเฮเลน เลนดัมมอร์ (Helene E. Landemore) ที่เสนอว่าปัญญาของกลุ่มคนส่งผลดีต่อสังคม เนื่องจากปัญญาของกลุ่มคนในสังคมประชาธิปไตยเป็นการยอมรับความคิดเห็นของคนในสังคมซึ่งทำให้เกิดผลดีต่อสังคมมากกว่าการปกครองรูปแบบอื่นๆ กล่าวคือ เลนดัมมอร์เสนอแนวคิด “เหตุผลทางประชาธิปไตย (democratic reason)” ว่าเหตุผลทางประชาธิปไตยมาจากกาที่สถาบันทางประชาธิปไตย (democratic institutions) ได้ทำการผสมผสานคุณสมบัติทางญาณวิทยาต่างๆเข้าด้วยกัน (combine their epistemic properties) เพื่อเปลี่ยนความเห็นของปัจเจกบุคคลในสังคมให้กลายเป็นเหตุผลทางประชาธิปไตย และเหตุผลทางประชาธิปไตยจะทำให้เกิดผลผลิตที่ดีกว่าสถาบันที่ไม่เป็นประชาธิปไตย⁹

ในขณะเดียวกัน เจมส์ ซูโรวิกกี (James Surowiecki) เองก็เป็นอีกคนหนึ่ง que ศึกษาอภิปรายมโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคน กล่าวคือ ซูโรวิกกีเห็นว่าการรวมกลุ่มกันของปัจเจกนั้นสามารถก่อให้เกิดปัญญาขึ้นได้ โดยมีเงื่อนไขทั้งหมด 4 ประการของการเป็นกลุ่มที่มีปัญญา (wise crowds) ดังนี้

1. การมีความหลากหลายของความคิด (diversity of opinion)
2. การมีความเป็นอิสระทางความคิด (independence)
3. การลดการรวมอำนาจที่ส่วนกลาง (decentralization)
4. การมีผลรวมของการตัดสินใจ (aggregation คือ มีระบบบางอย่างที่เปลี่ยนการตัดสินใจส่วนบุคคลให้เป็นการตัดสินใจโดยรวม)¹⁰

⁸ Helene Landemore, "Why the Many Are Smarter Than the Few and Why It Matters," *Journal of Public Deliberation* 8, no. 1 (2012): 1-12.

⁹ Ibid.

¹⁰ James Surowiecki, *The Wisdom of Crowds* (New York: Doubleday, 2004), 10. อย่างไรก็ตาม นิยามปัญญาของกลุ่มคนถูกนิยามในหลากหลายแบบผ่านงานศึกษาหลายชิ้น เช่นเลนดัมมอร์ที่เสนอว่าปัญญาของ

ซูโรวิกก็เห็นว่าหากการรวมกลุ่มกันสามารถบรรลุถึงเงื่อนไขทั้ง 4 นี้ได้ การตัดสินใจของกลุ่มมักจะออกมาถูกต้อง จะเห็นได้ว่าจากเงื่อนไขของปัญญาของกลุ่มคนข้างต้นนั้น หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไปเสียก็ไม่อาจทำให้กลุ่มนั้นมีปัญญาขึ้นมาได้ (อาทิเช่นข้อ 3 หากมีการรวมอำนาจที่ส่วนกลาง ก็ไม่อาจเรียกว่าเป็นการรวมกลุ่มที่มีปัญญาได้ เพราะอำนาจในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับกลุ่มคนเล็กๆที่เป็นผู้นำ ไม่ใช่ทุกคน) ซูโรวิกก็ยกตัวอย่างเหตุการณ์การระเบิดของกระสวยอวกาศชาเลนเจอร์ (Space Shuttle Challenger) เมื่อวันที่ 28 มกราคม 1986 มาเป็นตัวอย่าง กระสวยอวกาศชาเลนเจอร์เกิดอุบัติเหตุระเบิดหลังจากปล่อยกระสวยอวกาศไปได้ 74 วินาที อุบัติเหตุครั้งนี้ส่งผลให้ตลาดหลักทรัพย์เกิดหุ้นตกครั้งใหญ่ มีบริษัท 4 บริษัทที่มีส่วนร่วมในการผลิตชิ้นส่วนของกระสวยอวกาศนั้นได้รับผลกระทบภายในเวลาอันรวดเร็วหลังจากการระเบิด โดยบริษัทที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือบริษัทมอร์ทอน ทิโธคอล (Morton Thiokol) ที่ผลิตชิ้นส่วนเร่งความเร็วของจรวด (booster rocket) ในขณะที่อีก 3 บริษัทแม้จะได้รับผลกระทบแต่ก็ไม่มากเท่าบริษัทนี้ เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบสาเหตุของการระเบิดได้ตรวจสอบแล้ว (หลังจากเหตุการณ์ระเบิดผ่านไป 6 เดือน) ผลปรากฏว่า ความผิดพลาดที่ทำให้กระสวยอวกาศระเบิดมาจากชิ้นส่วนโอริง (O-Rings) ที่ใช้ในชิ้นส่วนเร่งความเร็วของจรวดที่ผลิตโดยบริษัทมอร์ทอน ทิโธคอล ส่วน 3 บริษัทที่เหลือให้พ้นจากความผิดเพราะไม่ได้มาจากความผิดพลาดของชิ้นส่วนที่แต่ละบริษัทผลิตขึ้นมา นั่นหมายความว่า ดูเหมือนว่าตลาดหลักทรัพย์เองนั้นรู้ว่าบริษัทมอร์ทอน ทิโธคอล จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความผิดพลาดครั้งนี้แม้จะเกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้นมาเพียงครั้งชั่วคราวเท่านั้น

ซูโรวิกก็เห็นว่าตัวอย่างข้างต้นเป็นปัญญารวมของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ (collective wisdom of investors) ที่ได้ประเมินข่าวสารต่างๆแล้วทำเป็นผลรวมออกมา นักลงทุนบางคนอาจมีข่าววงในที่รู้ว่าความผิดจะต้องเป็นของบริษัทมอร์ทอน ทิโธคอล ก็เป็นได้ จึงทำให้เกิดเหตุการณ์ในตลาดหลักทรัพย์ครั้งนี้ แต่ถึงแม้จะไม่มีใครรู้ข่าววงในเกี่ยวกับความผิดพลาดของบริษัทมอร์ทอน ทิโธคอล นักลงทุนทั้งหลายก็ยังมีข้อมูลข่าวสารต่างๆมาปรึกษากันเพื่อหาข้อตัดสินใจร่วม ซึ่งก็ได้ผลออกมาใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด กล่าวคือ นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์วันนั้นสามารถบรรลุถึงเงื่อนไข (หรือเกณฑ์) 4 ประการของการเป็นกลุ่มที่มีปัญญาได้ จึงทำให้สามารถคาดคะเนได้ว่าบริษัทใดจะต้องรับผิดชอบในเหตุการณ์ระเบิดนี้

กลุ่มคนนั้นดีเพราะว่ามีกรยอมรับความหลากหลายทางความคิดและมีระบบเปลี่ยนผลรวมความเห็นจากปัจเจกบุคคลให้กลายเป็นเหตุผลทางประชาธิปไตย ผู้วิจัยเสียดอกอภิปรายงานของซูโรวิกก็เป็นหลักเนื่องจากเงื่อนไข 4 ข้อสู่การเป็นปัญญาของกลุ่มคนเป็นคำอธิบายที่รวมเอาข้อดีของปัญญาของกลุ่มคนในนิยามต่างๆมารวมกันเป็นภาพรวมว่ากลุ่มคนจะเป็นกลุ่มที่มี “ปัญญา” ได้ต้องมีลักษณะอย่างไร

การอภิปรายในบทนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำนิยาม “ปัญญาของกลุ่มคน” จากนิยามของซูโรวิกี้ คำถามที่จำเป็นต้องตอบคือ ทำไมนิยามของซูโรวิกี้จึงถูกใช้ให้เป็นภาพแทนของปัญญาของกลุ่มคนในวิกิพีเดีย และวิกิพีเดียเองสามารถ “ผ่าน” เงื่อนไขทั้ง 4 ประการของการเป็นกลุ่มที่มีปัญญาได้หรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับเลนดัมอร์ว่าปัญญาของกลุ่มคนในสังคมประชาธิปไตยเป็นการยอมรับความคิดเห็นของคนในสังคม ซึ่งทำให้เกิดผลดีต่อสังคมมากกว่าการปกครองรูปแบบอื่นๆ เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยนั้น ทุกคนมีสิทธิ์และมีเสียเท่าเทียมกันที่จะสามารถแสดงเจตจำนงของตนเองได้อย่างเสรี สามารถถกเถียงกันเพื่อหาฉันทามติ (consensus) ในประเด็นที่ร่วมถกเถียงได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าวิกิพีเดียก็มีลักษณะต่างๆ ที่ผ่านเงื่อนไขการเป็นปัญญาของกลุ่มคนตามทัศนะของซูโรวิกี้ กล่าวคือ หากพิจารณาเงื่อนไขข้อ (1) การมีความหลากหลายทางความคิด และเงื่อนไขข้อ (2) การมีความเป็นอิสระทางความคิด วิกิพีเดียสามารถผ่านเงื่อนไขข้อแรกไปได้ เนื่องจากวิกิพีเดียเองเป็น “สารานุกรมเสรี – the free encyclopedia” ที่มีผู้ร่วมเขียนมาจากอาสาสมัครทั่วโลก และวิธีการได้มาซึ่งเนื้อหาในวิกิพีเดีย ผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาจากผู้เขียนที่ร่วมกันสร้าง จึงเป็นสถานที่ (pool) ที่ความคิดต่างๆ ถูกนำมาเสนอต่อกันเพื่อหาข้อสรุปด้วยเหตุนี้จึงทำให้วิกิพีเดียสามารถผ่านเงื่อนไขข้อที่ 1 และ 2 ได้ ต่อมาหากพิจารณาเงื่อนไขข้อ 3 เกี่ยวกับการลดการรวมอำนาจที่ส่วนกลาง นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าในสารานุกรมแบบดั้งเดิม การเขียนสารานุกรมและการเป็นผู้เขียนอยู่ภายใต้อำนาจของบรรณาธิการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ การเป็นบรรณาธิการก็เป็นโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของสารานุกรมนั้นๆ แต่ในวิกิพีเดีย ไม่มีระบบการเขียนและการเป็นบรรณาธิการแบบสารานุกรมแบบดั้งเดิม อำนาจในการตัดสินใจแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงใดๆ ไม่ถูกผูกติดกับผู้เชี่ยวชาญเพียงไม่กี่คน จึงเป็นการลดการรวมอำนาจที่ส่วนกลางในวิกิพีเดีย และหากพิจารณาเงื่อนไขข้อสุดท้ายเกี่ยวกับการมีผลรวมของการตัดสินใจ (หรือมีระบบบางอย่างที่เปลี่ยนการตัดสินใจส่วนบุคคลให้เป็นการตัดสินใจโดยรวม) ก็อาจกล่าวได้ว่าเมื่อได้ข้อสรุปร่วมกันในเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง วิกิพีเดียมีระบบเปลี่ยนการตัดสินใจของผู้ร่วมเขียนให้เป็นการตัดสินใจโดยรวม หน้าวิกิพีเดียหน้านั้นจะหยุดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเมื่อผู้ร่วมเขียนได้พิจารณาเห็นแล้วว่า เนื้อหามีความถูกต้องแล้ว จึงจะตกลงใจกันเองด้วยการหยุดปรับปรุงแก้ไขข้อมูลนั้น

จะเห็นได้ว่า หากอ้างอิงเงื่อนไขการเป็นปัญญาของกลุ่มคนของซูโรวิกี้ วิกิพีเดียจะสามารถถือได้ว่ามีลักษณะของการเป็น “ปัญญาของกลุ่มคน” ที่ซูโรวิกี้เสนอว่าการตัดสินใจของกลุ่มที่ผ่านเงื่อนไขเหล่านี้มักจะออกมาถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะอภิปรายถึงข้อ

โต้แย้งต่อแนวคิดเรื่องปัญญาของกลุ่มคนเพื่อที่จะพิจารณาว่าแนวคิดเรื่องปัญญาของกลุ่มคนสามารถให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อของเราที่มีหลักฐานอ้างอิงมาจากวิกิพีเดียได้หรือไม่

(2) ข้อโต้แย้งเรื่องปัญญาของกลุ่มคน

นักปรัชญาบางคนมีข้อแย้งบางประการต่อการใช้แนวคิดเรื่องปัญญาของกลุ่มคนในการอธิบายวิกิพีเดียหรือการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อของเราที่มีหลักฐานอ้างอิงมาจากวิกิพีเดีย ตัวอย่างเช่น ดอน แฟลลิส (Don Fallis) เห็นว่านิยามเรื่องปัญญาของกลุ่มคนอาจจะมีปัญหาหากนำมาใช้ในการอธิบายความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดีย ผู้วิจัยสำรวจการอ้างเหตุผลแล้วพบว่ามีการอ้างเหตุผลอยู่ 5 การอ้างเหตุผลด้วยกัน โดยผู้วิจัยจะสรุปการอ้างเหตุผลของออกมาเป็นข้อๆ และอภิปรายถึงปัญหาของการอ้างเหตุผลเหล่านั้นไปพร้อมๆ กัน ดังนี้

การอ้างเหตุผล 1 : ตัวอย่างที่ใช้ในการอธิบายเรื่องปัญญาของกลุ่มคนนั้นเกี่ยวข้องกับจำนวนของปัจเจกบุคคลจำนวนมากที่มาทำงานร่วมกันในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง (one specific problem) แต่ในวิกิพีเดียไม่ใช่เช่นนั้น ในวิกิพีเดีย คนจำนวนมากแม้จะร่วมกันปรับปรุงเนื้อหาในวิกิพีเดีย แต่มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่จะปรับปรุงเนื้อหาในหัวข้อที่กำหนดมาให้¹¹

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าแม้วิกิพีเดียจะมีผู้ร่วมปรับปรุงข้อมูลมาก แต่พวกเขา ก็ไม่ได้มุ่งเน้นไปในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งโดยเฉพาะ มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่จะร่วมแก้ไขในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งของวิกิพีเดีย ผู้วิจัยเห็นว่า เรายังคงเรียกกลุ่มคนที่ไม่ได้มุ่งเน้นไปในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง โดยเฉพาะว่าเป็นปัญญาของกลุ่มคนได้อยู่ มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนถึงการมีอยู่ของจำนวนคนที่ร่วมปรับปรุงและจำนวนครั้งในการปรับปรุงวิกิพีเดีย¹²ว่ามีอยู่จำนวนมาก ดังนั้น ต่อให้หัวข้อใดหัวข้อหนึ่งในวิกิพีเดียมีเพียงคนจำนวนน้อยของยูสเซอร์ทั้งหมดที่มีการเคลื่อนไหวในวิกิพีเดีย เราอาจกล่าวได้ว่า คนจำนวนน้อยของยูสเซอร์ที่มีการเคลื่อนไหวนั้นก็อาจเป็นปัญญาของกลุ่มคนได้ เพราะในความเป็นจริง จำนวน 20 ล้านยูสเซอร์ที่เคลื่อนไหวในวิกิพีเดียเองอาจไม่ได้

¹¹ Don Fallis, "Toward an Epistemology of Wikipedia," *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 59, no. 10 (2008): 1670.

¹² ข้อมูล ณ วันที่ 5 เมษายน 2557 ในวิกิพีเดียมีจำนวนการแก้ไข (number of edits) ถึง 706,017,553 ครั้ง มีผู้ร่วมปรับปรุงแก้ไขถึง 21,078,725 ยูสเซอร์ ดู Wikipedia. 2014. Wikipedia:Statistics.

<<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Statistics>>

ร่วมกันทั้ง 20 ล้านเพื่อถกเถียงในหน้าเนื้อหาเพียงหน้าเดียวของวิกิพีเดีย หากแต่พวกเขาจะจัดกระจายกันไปในหัวข้อ (entries) ต่างๆของวิกิพีเดียที่พวกเขาสนใจ ตามความถนัดของตนเอง และนอกจากนี้ วิกิพีเดียยังมีระบบที่เอื้อให้มีการตรวจสอบซ้ำ ลักษณะการอ่านตรวจสอบซ้ำโดยกลุ่มคนก็จัดว่าเป็นปัญญาของกลุ่มคนได้อยู่ เนื่องจากการตรวจสอบซ้ำและเราเลือกที่จะยืนยันในข้อความที่เราอ่านหรือเลือกที่จะปรับปรุงมันก็ตาม แสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มคนที่มีปัญญาทำงานอยู่ในวิกิพีเดียไม่ว่าจะในหัวข้อที่มีคนร่วมปรับปรุงมากหรือน้อยก็ตาม

การอ้างเหตุผล 2 : ตัวอย่างของปัญญาของกลุ่มคนนั้นเกี่ยวข้องกับปัจเจกที่มีความหลากหลายจำนวนมาก ที่นำเอามุมมองและความรู้ที่แตกต่างเข้ามาสู่การปรับปรุงเนื้อหา แต่อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งพบว่าผู้เขียนวิกิพีเดียไม่ได้มีความหลากหลายอย่างแท้จริง อาทิเช่น ผู้เขียนวิกิพีเดียส่วนมากเป็นผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ เป็นผู้ชาย เป็นคนที่อาศัยใช้เว็บสมัครเล่น (denizens of the internet)¹³

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าแฟลลิสประสบปัญหาในการให้คำจำกัดความของคำว่า “ความหลากหลาย” แฟลลิสอ้างงานวิจัยของโรเซนวิก (R. Rosenweig) ที่ศึกษาวิกิพีเดียและพบว่า แท้จริงแล้วผู้ปรับปรุงเนื้อหาในวิกิพีเดียไม่ได้หลากหลายอย่างแท้จริง โรเซนวิกเสนอว่าผู้เขียนวิกิพีเดียไม่ได้มาจากส่วนต่างๆของโลก ส่วนมากจะเป็นผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ เป็นผู้ชาย เป็นนักเล่นเว็บสมัครเล่น¹⁴ ผู้วิจัยเห็นว่า คำจำกัดความของคำว่าหลากหลายไม่ควรจำกัดอยู่แค่ประเทศที่ผู้เขียนวิกิพีเดียอาศัยอยู่ ไม่ควรอยู่แค่ภาษาที่เขาใช้เป็นภาษาแม่ หรือเพศอะไร เพราะว่าสิ่งเหล่านี้แท้จริงแล้วไม่ได้เป็นเกณฑ์ในการชี้วัด “ความหลากหลาย” ที่แท้จริง ในความเป็นจริงแล้ว แม้ในโลกของประชากรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ปัจเจกบุคคลที่มาจากโลกที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ แม้จะใช้ภาษาเดียวกัน มีเชื้อชาติเดียวกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าปัจเจกบุคคลเหล่านี้จะต้องมีความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เหมือนกัน การมีความไม่ลงรอยกันทางความคิดเป็นเรื่องสามัญธรรมดาของโลก อาทิเช่น ประเด็นปัญหาทางการเมือง แม้ปัจเจกบุคคลจะมีเชื้อชาติ ใช้ภาษาเดียวกัน แต่เป็นเรื่องธรรมดาที่เขาจะไม่ลงรอยกัน มีการถกเถียงกันในสิ่งที่ตนเองสนใจเกี่ยวกับการเมือง ในแง่นี้ ความหลากหลายที่แท้จริงไม่ได้มาจากสภาพภายนอกทางกายภาพที่ประกอบเข้ากับตัวปัจเจกบุคคล หากแต่มาจากความคิดที่มีสิทธิเสรีภาพในการคิดเห็นของปัจเจกบุคคล

¹³ Fallis, "Toward an Epistemology of Wikipedia," 1670.

¹⁴ ดูงานวิจัยของโรเซนวิกได้ที่ Roy Rosenweig, "Can History Be Open Source? Wikipedia and the Future of the Past," *Journal of American History* 93, no. 1 (2006).

นอกจากนี้ หากโต้แย้งปัญญาของกลุ่มคนในลักษณะดังกล่าว ก็ดูเหมือนว่าจะทำให้ไม่มีสังคมใดเลยที่มีลักษณะเป็น “ปัญญาของกลุ่มคน” ตัวอย่างเช่น สังคมประชาธิปไตยที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆก็เป็นการแลกเปลี่ยนเฉพาะกลุ่มคนในสังคมนั้นๆ ซึ่งอาจไม่ได้ “หลากหลาย” อย่างแท้จริง การปฏิเสธความหลากหลายจนทำให้กลุ่มคนต่างๆไม่ถือว่าหลากหลายและไม่สามารถเป็นปัญญาของกลุ่มคนเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ แต่การทำเช่นนั้นดูเหมือนจะทำให้เราจะเลยผลผลิตในเชิงความเชื่อที่อาจเกิดขึ้นจากการรวมเป็นกลุ่ม เพราะในสังคมทุกวันนี้ที่เทคโนโลยีทำให้เราสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เราสามารถช่วยตอบคำถามให้กับใครก็ตามที่เราไม่รู้ผ่านทางออนไลน์ เราสามารถรวบรวมระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ และหลายครั้งที่เห็นได้ชัดว่าการรวมกลุ่มกันเหล่านี้ทำให้เกิดผลดีในเชิงญาณวิทยาบางประการ ตัวอย่างเช่น เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแม้วิกิพีเดียอาจจะไม่ได้ “หลากหลาย” อย่างที่แพลลิสอธิบาย แต่นิยามความหลากหลายของแพลลิสก็รัดกุมมากเกินไปที่จะตัดสินได้ว่ามีสังคมใดในโลกนี้ที่ที่หลากหลาย และการตัดสินความหลากหลายตามนิยามข้างต้นยังทำให้เราจะเลยผลผลิตในเชิงความเชื่อที่อาจเกิดขึ้นจากการรวมเป็นกลุ่มอีกด้วย

การอ้างเหตุผล 3 : ตัวอย่างของปัญญาของกลุ่มคนนั้นเกี่ยวข้องกับผลรวม (aggregating) ของมุมมองที่เป็นอิสระจากปัจเจกบุคคลจำนวนหนึ่ง แต่เนื้อหาต่างๆในวิกิพีเดีย นั้นแทบจะไม่ได้ใช้วิธีการนี้ ในวิกิพีเดีย คนสุดท้ายที่เข้ามาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่เราจะเข้าไปอ่านต่างหากที่จะเป็นคนเขียนเนื้อหาที่เราได้อ่าน อีกอย่างหนึ่ง เมื่อเกิดการโต้เถียงกันในบางประเด็น ผู้เขียนวิกิพีเดียจะใช้หน้าสนทนา (talk pages) ในวิกิพีเดียเพื่อหาความฉันทามติ (consensus) วิธีการนี้กระทำกันในกลุ่มเล็กๆซึ่งอาจทำให้มีความน่าเชื่อถือต่ำ¹⁵

ในกรณีของการอ้างเหตุผล 3 นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นความจริงที่ว่าเราจะได้อ่านเนื้อหาในวิกิพีเดียที่มีการแก้ไขครั้งสุดท้ายเสมอ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ที่เราไม่ได้รับความรู้ที่มาจากผลรวมจากมุมมองที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคลที่ร่วมกันสร้างเนื้อหา และก็จริงอีกที่ว่า หากมีการโต้เถียงกัน ผู้เขียนวิกิพีเดียจะใช้หน้าสนทนา (talk pages) เพื่อถกเถียงหาข้อสรุป การถกเถียงกันกลุ่มเล็กๆนั้นจึงมีความน่าเชื่อถือน้อย เพราะมีคนจำนวนน้อยเข้าไปร่วมถกเถียง อย่างไรก็ตาม เพื่อหาทางแย้งให้การอ้างเหตุผล 3 นี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้ใช้วิกิพีเดียอาศัยมโนทัศน์เรื่อง ความรับผิดชอบทางญาณวิทยา (epistemic responsibility) เพื่อหลีกเลี่ยงการที่เราอาจได้รับความรู้ที่มาจากคนสุดท้ายที่ได้เข้ามาแก้ไข

¹⁵ Fallis, "Toward an Epistemology of Wikipedia."

ฮิลลารี คอห์นบลิท (Hilary Kornblith) ได้เสนอมโนทัศน์เรื่องความรับผิดชอบทางญาณวิทยา กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำทางญาณวิทยาต้องการที่จะได้มาซึ่งความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ (justified belief) ผู้กระทำทางญาณวิทยาจะต้องมีภาระในการรับผิดชอบต่อการได้มาซึ่งความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ โดยความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อคือความเชื่อที่เป็นผลผลิตมาจากการกระทำที่มีความรับผิดชอบทางญาณวิทยา และการกระทำที่มีความรับผิดชอบทางญาณวิทยาคือการกระทำที่ถูกชี้แนะโดยความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งความเชื่อที่จริง¹⁶ ตัวอย่างในการให้เหตุผลสนับสนุนแบบมโนทัศน์เรื่องความรับผิดชอบทางญาณวิทยานี้ ลองพิจารณาตัวอย่างที่มีลเลอร์และเรคอร์ด (Miller and Record) ยกขึ้นมาเพื่อให้เห็นถึงสิ่งที่เรียกว่าความรับผิดชอบทางญาณวิทยา ตัวอย่างคือ การร้องขอเชิงสาเหตุว่า “จอร์จ ร้านอาหารนี้ถูกจองไปแล้วหรือยัง” คำขอร้องนี้ได้มอบหมายความรับผิดชอบให้จอร์จต้องหาคำตอบเพื่อนำไปสู่ความเชื่อที่จริง และประสบการณ์ทั่วไป (common experience) ได้แนะนำจอร์จถึงวิธีที่มีเหตุผลในการที่จะโทรศัพท์ไปถาม หรือหาข้อมูลการจองร้านอาหารแบบออนไลน์¹⁷ ทั้งนี้ หากประยุกต์มโนทัศน์เรื่องความรับผิดชอบทางญาณวิทยากับวิกิพีเดีย ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ใช้วิกิพีเดียในฐานะผู้กระทำทางญาณวิทยาควรตระหนักว่า สารานุกรมต่างๆ ไม่ได้ถือว่าเป็นความรู้สูงสุดแบบสมบูรณ์ หากแต่สารานุกรมมีไว้เพื่อปูพื้นฐานอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับประเด็นที่เราอยากรู้เพื่อนำไปต่อยอดศึกษาค้นคว้าต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น เราจึงควรพิจารณาวิกิพีเดียในฐานะสารานุกรมที่ปูพื้นฐานเช่นเดียวกัน เมื่ออ่านวิกิพีเดียแล้วต้องตระหนักว่า ข้อมูลในวิกิพีเดียไม่ได้เป็นความรู้แบบสมบูรณ์ ควรตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่นด้วยเพื่อที่จะได้เทียบเคียงว่าเนื้อหาที่เราอ่านนั้นถูกต้องหรือไม่ และหมั่นอ่านวิกิพีเดียหัวข้อเดิมซ้ำๆ เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล หากพบว่าเมื่ออ่านหลายครั้งแล้ววิกิพีเดียหัวข้อนั้นไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ก็อาจสรุปได้ว่าแม้การปรับปรุงข้อมูลครั้งสุดท้ายจะมาจากใครก็ตาม แต่ปัญญาของกลุ่มคน (ผู้เขียนวิกิพีเดีย) ได้มองเห็นและพิจารณาแล้วว่ามี ความถูกต้อง ดังนั้นการอ่านข้อมูลที่ถูกรับรองทำปรับปรุงแก้ไขจึงไม่ประสบปัญหาอะไร และสำหรับข้อสังเกตที่ว่า การหาฉันทามติของผู้เขียนวิกิพีเดียมักจะกระทำกันในหน้าสนทนา ซึ่งมีเพียงคนจำนวนน้อยเข้ามาร่วม จึงอาจทำให้ไม่น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยเห็นว่าแม้จะมีการถกเถียงกันน้อยในหน้าสนทนายังคงจริง แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้เขียนที่เข้ามาร่วมปรับปรุงวิกิพีเดียจะน้อยไปด้วย ยังมีผู้ร่วมเขียนที่ไม่ได้ใช้หน้าสนทนาแต่ก็

¹⁶ Hilary Kornblith, "Justified Belief and Epistemically Responsible Action," *Philosophical Review* XCII, no. 1 (1983): 33-48.

¹⁷ Boaz Miller and Isaac Record, "Justified Belief in a Digital Age: On the Epistemic Implications of Secret Internet Technologies," *Episteme* 10, no. Special Issue 2 (2013): 122-24.

ร่วมเขียนอยู่ สังเกตได้จากการอัปเดตหน้าล่าสุด (last modified) ที่มีการปรับปรุงอยู่เสมอแม้จะไม่ได้มีการถกเถียงกันในหน้าสนทนาเลยก็ตาม

นอกจากการอ้างเหตุผลของแฟลลิส 3 ประเด็นข้างต้น ยังมีการอ้างเหตุผลอื่นๆอีก 2 ข้อ ซึ่งคือข้อโต้แย้งเรื่อง “ความเข้ากันของเนื้อหาที่มาจากการเขียนของคนหลายคน”ของฌอน กู๊ดวิน (Jean Goodwin)¹⁸ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

การอ้างเหตุผล 4 : ยังมีผู้ร่วมปรับปรุงข้อมูล (contributors) มาก สามารถทำให้บทความในวิกิพีเดียแย่งจากประสบการณ์ของกู๊ดวินเอง บทความในวิกิพีเดียหลายชิ้นนั้นเขียนไม่เข้ากัน (appear disjointed)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าการเขียนที่จำเป็นต้องมีผู้เขียนหลายคนช่วยกันเขียน เป็นเรื่องธรรมดาที่งานเขียนชิ้นนั้น้อาจอ่านแล้วไม่รู้สึกลื่นไหล อาทิเช่น ปัญหาของกลุ่มคนอาจไม่ได้ผลดีนักหากเราต้องการเขียนนิยาย ในการเขียนนิยายเราจำเป็นต้องมีผู้เขียนให้น้อยที่สุด (โดยปกติมักจะมีผู้เขียนคนเดียว) เพราะสำนวนการเขียนซึ่งส่งผลต่อความสนุกสนานของผู้อ่านควรจะเป็นเนื้อเดียวกันเพื่อความลื่นไหลของนิยาย ในกรณีของการงานวิจัยร่วม (collaborative research) หรือการเขียนสารานุกรม งานดังกล่าวไม่ได้จำเป็นต้องมีความเข้ากันในเชิงการเขียนแต่อย่างใด หากแต่มีจุดประสงค์ในการเผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลต่างๆ อาจมีผู้เขียนหลายคนร่วมกันเขียนในงานชิ้นใดชิ้นหนึ่ง นอกจากนี้ ในการเขียนงานเพื่อเผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลบางอย่าง เช่นการเขียนวิกิพีเดียจะมีการแบ่งหัวข้อการเขียน (format) ซึ่งแต่ละคนอาจจะรับผิดชอบหรือร่วมเขียนในหัวข้อย่อยต่างๆไม่เหมือนกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าความเข้ากันในแต่ละหัวข้อย่อยของแต่ละคนจะทำให้จุดมุ่งหมายคือการเผยแพร่ความรู้ของหัวข้อใหญ่นั้นจะหมดค่าไปเพียงเพราะความไม่เข้ากันของสำนวนภาษาในการเขียน

การอ้างเหตุผล 5 : การร่วมกันแก้ไข (collaborative editing) สามารถทำให้บทความที่แยกกลายเป็นบทความที่ดีขึ้น บทความที่มีความสับสนหรือมีข้อความที่ขัดแย้งกันในตนเองจะทำให้

¹⁸ ข้อโต้แย้งเรื่องปัญหาของกลุ่มคนของกู๊ดวินมีทั้งหมด 2 ประการ ประการแรกเป็นดังการอ้างเหตุผลของแฟลลิสข้อที่ 1 และข้อที่ 3 ว่าด้วยคำถามที่ว่า จริงหรือที่ปัญญาของกลุ่มคนมาจากกลุ่มคนอย่างแท้จริง มีเช่นชิ้นนี้บ้างเพียงเล็กน้อยในหน้าวิกิพีเดียอื่นๆ และปัญหาที่ว่าเราไม่ได้เข้าถึงปัญญาของกลุ่มคนอย่างแท้จริง หากแต่เราเข้าถึงข้อมูลที่มีคนมาปรับปรุงเป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนตอบไปในการโต้แย้งการอ้างเหตุผลของแฟลลิสแล้ว จึงไม่ขอนำมาเขียนอีก ประการที่สองคือข้อโต้แย้งที่ว่า ปัญญาของกลุ่มคนอาจทำให้เนื้อหาที่เขียนปราศจากความเข้ากัน (cohere) มีความไม่ต่อเนื่องกัน (disjointed) ดังอภิปรายด้านบนนี้

หน้าที่เป็นสัญญาณเตือนให้ผู้อ่านวิกิพีเดียระมัดระวังถึงความน่าเชื่อถือของบทความนั้น หากมีผู้ปรับปรุงเข้าไปแก้ไขบทความที่ผู้เขียนขาดความระมัดระวังหรือด้อยประสิทธิภาพในเรื่องที่ตนเองเขียน ความสับสนหรือข้อความที่ขัดแย้งกันเองก็จะถูกลบหายไป บทความก็จะสั้นไหลและเขียนได้ดี อาจเป็นไปได้ว่าบทความที่มีข้อผิดพลาดนี้จะดึงดูดผู้อ่านได้ดี เพราะไม่มีข้อความที่สับสนหรือขัดแย้งกันในตนเอง

ในกรณีการอ้างเหตุผลที่ 5 ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นจะต้องอาศัยมโนทัศน์เรื่อง “ความรับผิดชอบทางญาณวิทยา” เช่นเดียวกับการอ้างเหตุผลที่ 3 ความรับผิดชอบทางญาณวิทยาจะทำให้ผู้ใช้วิกิพีเดียสามารถให้เหตุควรแก่การเชื่อจากบทความในวิกิพีเดียที่มีลักษณะอาจจะเป็นบทความที่เขียนได้ดีแต่โดยความเป็นจริงแล้วมีความผิดพลาดในเชิงความถูกต้องของเนื้อหา ผู้ใช้วิกิพีเดียต้องตระหนักถึงจุดมุ่งหมายและธรรมชาติของสารานุกรมอย่างวิกิพีเดียเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในกรณีหลัง เมื่อรู้ว่าข้อมูลอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ การรับผิดชอบต่อการสร้าง ความเชื่อจากแหล่งข้อมูลในลักษณะนี้จึงไม่อาจเป็นภาระของแหล่งความรู้เพียงอย่างเดียว หากแต่เราในฐานะผู้ใช้จะต้องมีลักษณะที่รับผิดชอบต่อการสร้าง ความเชื่อด้วยเช่นเดียวกัน เช่น อาจจะทำหน้าที่เพื่อยืนยันความถูกต้องของเนื้อหา หรือหาข้อมูลอื่นๆประกอบการให้เหตุควรแก่การ เชื่อด้วย

โดยสรุป การอ้างเหตุผลโต้แย้งข้างต้นทั้งหมดยังไม่เพียงพอที่จะสามารถปฏิเสธ “ปัญญา ของกลุ่มคน” ในฐานะแหล่งที่มาของข้อมูลหนึ่งได้ กล่าวคือ มโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคน ยังคงสามารถใช้เป็นชุดคำอธิบายที่ใช้ในการอธิบายสถานะการเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลของวิกิพี เดีย นอกจากนี้ หากเราเชื่อว่าบรรยากาศแบบประชาธิปไตย (democratic sphere) จะช่วยนำ ความจริงมาสู่การปกครอง และช่วยให้การตัดสินใจต่างๆจะได้ผลออกมาที่ดีอันเนื่องมาจาก บรรยากาศนี้เอื้ออำนวยให้เราสามารถถกเถียงกันเพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุด เราก็น่าจะรับได้ว่าปัญญา ของกลุ่มคนน่าจะเป็นคำอธิบายที่ดีที่สุดสำหรับการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่มีหลักฐานมาจาก ข้อมูลในสารานุกรมวิกิพีเดีย

อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกมโนทัศน์หนึ่งในจิตวิทยาเชิงสังคมที่เสนอว่า ปัญญาของกลุ่มคน ไม่ได้นำมาซึ่งผลที่ดี นั่นคือมโนทัศน์ความคิดเป็นกลุ่ม (Groupthink) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ คำอธิบายถึงความน่าเชื่อถือของมโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนได้เพราะมโนทัศน์นี้เสนอว่าการ ร่วมกันของกลุ่มคนในหลายครั้งไม่ได้ก่อให้เกิดปัญญาแต่นำมาซึ่งปัญหาแทน ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปราย ในส่วนถัดไป

(3) การคิดเป็นกลุ่ม (Groupthink)

ข้อถกเถียงเรื่อง “การคิดเป็นกลุ่ม” (groupthink) เป็นข้อถกเถียงหนึ่งที่ว่าอาจมีผู้ชี้แจงแนวคิดเรื่องปัญญาของกลุ่มคนได้ โดยข้อถกเถียงดังกล่าวเป็นการอ้างเหตุผลในจิตวิทยาเชิงสังคมที่เออร์วิง เจนิส (Irving Janis) เสนอขึ้นมา ซึ่งคำว่า “กลุ่ม” (group) ในที่นี้หมายถึงการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของปัจเจกบุคคลโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะหาฉันทามติ (consensus) ในประเด็นต่างๆ ข้อเสนอเกี่ยวกับการคิดเป็นกลุ่มนั้นเป็นการโต้แย้งความเข้าใจโดยทั่วไปที่มักยอมรับกันเกี่ยวกับผลของการที่ปัจเจกบุคคลมารวมตัวกันเพื่อระดมความคิดหรือตัดสินใจเกี่ยวกับอะไรบางอย่าง กล่าวคือ โดยทั่วไปหากเรายอมรับข้อเสนอเกี่ยวกับ “ปัญญาของกลุ่มคน” ก็เท่ากับเรายอมรับว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการรวมกลุ่มกันของปัจเจกบุคคลเพื่อหาฉันทามติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะเป็นผลดีเสมอ (เช่นดังคำอธิบายของซูโรวิกก็เรื่องเงื่อนไข 4 ประการของปัญญาของกลุ่มคน ที่หากกลุ่มสามารถผ่านเงื่อนไข 4 ประการนี้ไปได้ก็จะเป็นกลุ่มที่มีปัญญา มักจะหาผลลัพธ์ที่ดีออกมาได้) แต่ในทัศนะเรื่อง “การคิดเป็นกลุ่ม” นั้นกลับเห็นว่าปัญญาของกลุ่มคนไม่ได้รับประกันว่าการคิดในลักษณะที่มีปัจเจกบุคคลมารวมตัวกันเพื่อระดมความคิดหรือตัดสินใจเกี่ยวกับอะไรบางอย่างนั้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี แต่มีหลายครั้งที่การคิดด้วยปัจเจกบุคคลแบบไม่รวมกลุ่มได้ผลออกมามากกว่า เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มนั้นมีข้อจำกัดบางประการ อาทิเช่น แรงกดดันจากสมาชิกคนอื่นในกลุ่มทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้ง (dissent) หรือการพยายามไม่ออกความคิดเห็นหรือเปิดเผยข้อมูลที่ตนเองทราบเพราะเกรงใจหัวหน้าหรือผู้ที่มีอำนาจในกลุ่ม เป็นต้น¹⁹

มีเรียม โซโลมอน (Miriam Solomon) ได้ศึกษาข้อถกเถียงเรื่องการคิดเป็นกลุ่มกับมโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคนในบทความ “Groupthink versus The Wisdom of Crowds: The Social Epistemology of Deliberation and Dissent” (2006) พบว่าแรงกดดันให้สมาชิกในกลุ่มหาฉันทามติ (pressure to reach consensus) สามารถทำให้เกิดปัญหาการคิดเป็นกลุ่มและเป็นการปรามไม่ให้มีการนำเสนอข้อมูลอื่นๆ ในประเด็นเดียวกัน (ที่อาจจะนำไปสู่ข้อสรุปใหม่ได้) โซโลมอนเห็นว่าการตัดสินใจร่วมของปัจเจกบุคคลในลักษณะแยกกันตัดสินใจแล้วนำผลการตัดสินใจมารวมกันสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีกว่าการปรึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม (group deliberation) หรือการตัดสินใจแบบปัจเจกของผู้เชี่ยวชาญในสาขา (individual expert judgment) ข้อเสนอของ

¹⁹ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาโดยละเอียดของข้อถกเถียงดังกล่าวได้ที่ Irving Lester Janis, *Groupthink: Psychological Studies of Policy Decisions and Fiascoes* (Boston: Houghton Mifflin, 1982).

ไซโลมอนเพื่อผลลัพธ์ที่ดีกว่าในการหาฉันทามติ คือการรวบรวม (aggregation) การตัดสินใจส่วนบุคคล (individual judgment) กล่าวคือ เมื่อเราต้องการหาฉันทามติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราควรให้สมาชิกในกลุ่มตัดสินใจแบบส่วนตัวจากนั้นเพียงรวบรวมคะแนนคำตัดสินจากสมาชิกในกลุ่มมา วิธีการแบบนี้จะทำให้เราหลีกเลี่ยงสภาวะการนำไปสู่ความคิดเป็นกลุ่มได้ เนื่องจากการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันนั้นสามารถเลี่ยงปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มจะอยู่ใต้สภาวะแรงกดดัน (peer pressure)²⁰ และนอกจากนี้ การรวบรวมการตัดสินใจส่วนบุคคลโดยไม่ต้องผ่านการปรึกษารวมกันเป็นกลุ่มยังเป็นการรักษาข้อมูลที่อาจจะสูญหายไปในช่วงการรวบรวมการตัดสินใจก็เป็นได้ เนื่องจากการรวบรวมการตัดสินใจส่วนบุคคลนั้นเวลาทำ ข้อมูลทุกอย่างของผู้ร่วมในการตัดสินใจจะถูกนำมาคิดรวมกันทั้งหมดเพื่อที่ปัจเจกบุคคลจะคิดคำนวณ ไตร่ตรองออกมาเป็นข้อเสนอของพวกเขา ถ้าหากพวกเขาโดนแรงกดดันจากกลุ่มที่ใช้วิธีการปรึกษาร่วมกันก่อน ข้อมูลที่พวกเขามีอยู่ก็จะสูญหายไปด้วยเนื่องจากการไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับการปรึกษาร่วมกัน

ดูเหมือนว่าปัญหาของการอ้างเหตุผลเรื่องการคิดเป็นกลุ่มสามารถนำมาโต้แย้งมโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนได้ นอกจากนี้ หากพิจารณาในบริบทของสารานุกรมวิกิพีเดีย เรายังตั้งคำถามได้ว่าสมาชิกชุมชนผู้เขียนวิกิพีเดียอาจตกอยู่ในสภาวะการคิดเป็นกลุ่มได้หรือไม่ โดยหากสมาชิกชุมชนผู้เขียนวิกิพีเดียมีโอกาสที่จะประสบกับสภาวะการคิดเป็นกลุ่มได้มาก มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนก็อาจไม่สามารถเป็นเหตุผลในการยืนยันว่าเราไม่อาจปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะแหล่งที่มาของความรู้แหล่งหนึ่งได้จริง

ประเด็นแรกที่ต้องกล่าวถึงคือ ชุมชนผู้เขียนวิกิพีเดียจัดว่าเป็น “กลุ่ม” หรือไม่ ในประเด็นดังกล่าว เดอโบรา เพอรอน ทอลเลฟเซน (Deborah Perron Tollefsen) อภิปรายในประเด็นนี้ว่า วิกิพีเดียจัดเป็นกลุ่ม (group) ได้ เนื่องจากวิกิพีเดียนั้นมีการรวมตัวกันของผู้เขียน มีวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ในการเขียนของตนเอง การรวมกลุ่มกันของสมาชิกนี้ไม่เพียงแต่อยู่ในเว็บไซต์เท่านั้น ยังมีการออกมาพบปะกันประจำปีเพื่อพูดคุยกันถึงเนื้อหาและนโยบายต่างๆอีกด้วย²¹ ประการที่สองก็คือ เมื่อวิกิพีเดียสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ พวกเขาจะเจอปัญหาความคิดเป็นกลุ่มหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้น้อย (แต่ไม่ใช่ว่าเป็นไปไม่ได้) การรวมกลุ่มกันในวิกิพีเดีย นั้น ผู้เขียนแต่ละคน

²⁰ Miriam Solomon, "Groupthink Versus the Wisdom of Crowds: The Social Epistemology of Deliberation and Dissent," *The Southern Journal of Philosophy* XLIV, no. S1 (2006): 35-40.

²¹ Deborah Perron Tollefsen, "Wikipedia and the Epistemology of Testimony," *Episteme* 6, no. 1 (2009): 8-24.

ไม่มีสำนึก (sense) ของการรวมกลุ่มกันอย่างเช่นการรวมกลุ่มกันในวิทยาลัยบริหารธุรกิจหรือกลุ่มต่างๆ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มนั้นไม่สามารถระบุจำนวนและชื่อเสียงเรียงนามได้ และในบางครั้งกลุ่มผู้เขียนวิกิพีเดียในบางประเด็นที่มีความน่าสนใจสูง (อาทิเช่น สถานการณ์ทางการเมืองต่างๆ) อาจจะไม่สามารถเรียกว่ากลุ่มก็เป็นได้ เพราะมีจำนวนผู้เขียนสูง จำนวนครั้งของการแก้ไขข้อมูลสูง (อาจจะมีส่วนร่วมนับพันคน) การเข้ามาเขียนวิกิพีเดียไม่ได้จำเป็นจะต้องมีการไตร่ตรองถกเถียง (deliberate) กับผู้เขียนคนอื่นเพื่อหาข้อสรุปเพียงอย่างเดียว เป็นเพียงการเข้ามาอ่านและแก้ไขโดยลำพังเพื่อหาฉันทามติโดยรวมผ่านการอ่านโดยผู้เขียนคนอื่นว่าเขาจะแก้ไขข้อความที่เราเขียนหรือไม่²² ในขณะเดียวกันวิกิพีเดียก็ไม่ได้อยู่ในลักษณะของการรวมผลลัพธ์ของการตัดสินใจ (aggregate) ของแต่ละปัจเจกบุคคลเหมือนกับข้อเสนอของโซโลมอนอีกด้วย ลักษณะสำคัญของผลรวมของการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลก็คือมีระยะเวลาที่จำกัดแน่นอน อาทิเช่น การเลือกตั้งที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องตัดสินใจด้วยตนเองโดยปราศจากอำนาจ แรงกดดันอื่นๆ (ที่อาจเกิดขึ้นในการไตร่ตรองแบบ deliberation) จากนั้นจึงนำผลการตัดสินใจของตนเองมาเสนอในการประชุมของกลุ่มเพื่อหาฉันทามติ แต่ฉันทามติในวิกิพีเดียไม่มีลักษณะของการจำกัดเวลา กล่าวคือ ไม่มีจุดกำหนดสิ้นสุดในการแก้ไขว่าสามารถแก้ไขเนื้อหาได้ถึงเมื่อใด ฉันทามติของความเห็นที่ลงรอยกันในวิกิพีเดียจึงมีลักษณะต่างจากฉันทามติทั้งการไตร่ตรองถกเถียงกัน และฉันทามติแบบการรวมผลของการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล

คำอธิบายเรื่องสภาวะการนำไปสู่ความคิดเป็นกลุ่มในแง่ที่จึงดูเหมือนว่ามีโอกาสเป็นไปได้ น้อยที่จะเกิดขึ้นกับปัญญาของกลุ่มคนในวิกิพีเดีย กล่าวคือลักษณะเฉพาะตัวของวิกิพีเดียไม่ได้ทำให้สมาชิกผู้เขียนต้องเผชิญสภาวะการณ์อันอาจนำไปสู่ความคิดเป็นกลุ่มได้ ในขณะเดียวกันฉันทามติของวิกิพีเดียก็ไม่ใช่ฉันทามติแบบผลรวมการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล (ในลักษณะของการ

²² อาจมีผู้แย้งว่า วิกิพีเดียมีการถกเถียงกันในหน้าสนทนา (talk page) ในประเด็นที่มีการแก้ไขไม่ลงรอยกันระหว่างผู้เขียนด้วยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จริง แต่การถกเถียงในหน้าสนทนานั้นมีน้อยกว่าพฤติกรรมการแก้ไขข้อมูล พฤติกรรมโดยรวมของผู้เขียนวิกิพีเดียจะเข้ามาแก้ไขข้อมูลที่เขาเห็นว่าไม่ถูกต้อง จากนั้นคนถัดไปก็จะเข้ามาแก้ไขเรื่อยๆ ลงตัวในที่สุดคือไม่มีผู้ใดเข้ามาแก้ไขอีก อีกประการหนึ่งก็คือ แม้จะมีการถกเถียงกัน(บ้าง)ในหน้าสนทนา แต่ผู้เขียนคนอื่นๆไม่สามารถระบุตัวตนของผู้เขียนคนอื่นที่เข้ามาร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนได้ และหน้าสนทนายังไม่ได้มีแรงกดดันอื่นๆในการสนทนา บรรยากาศการนำไปสู่สภาวะความคิดเป็นกลุ่ม อาทิเช่น แรงกดดันจากอิทธิพลของผู้เขียนคนอื่น การกลัวความขัดแย้งในการโต้เถียงกัน จึงมีโอกาสเกิดได้น้อยกว่าสมาชิกของวิกิพีเดีย (ในขณะที่กลุ่มประเภทอื่นสามารถเกิดสภาวะความคิดเป็นกลุ่มได้มากกว่า)

อ้างเหตุผลของโซโลมอนที่ว่าวิธีการนี้จะทำให้ได้ฉันทามติที่มีผลที่ดีกว่า) อีกด้วย²³ ผู้วิจัยจึงสรุปการอภิปรายในส่วนนี้ไว้ว่าการอ้างเหตุผลเรื่องความคิดเป็นกลุ่มมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยในวิกิพีเดีย ไม่เพียงพอที่จะปฏิเสธมนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคนในวิกิพีเดียได้ (มนทัศน์นี้อาจมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากกว่าในการรวมกลุ่มกันในลักษณะอื่นที่ไม่ใช่วิกิพีเดีย)²⁴

อาจกล่าวได้ว่าในกรณีของวิกิพีเดีย ปัญหาที่เกิดกับความคิดเป็นกลุ่มไม่เพียงพอที่จะหักล้างลักษณะปัญญาของกลุ่มคนได้ อย่างไรก็ตาม นักปรัชญาอีกกลุ่มหนึ่ง เช่น ลอร์เรนซ์ เอ็ม. แซงเจอร์ (Lawrence M. Sanger) เชื่อว่า เราสามารถให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่มีหลักฐานมาจากข้อมูลในวิกิพีเดียได้ด้วยคำอธิบายอีกชุดหนึ่งที่ไม่ใช่ปัญญาของกลุ่มคน นั่นคือคำอธิบายที่ว่า วิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือเพราะมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ร่วมปรับปรุงข้อมูล

(4) ผู้เชี่ยวชาญ (the Experts)

เมื่อเราเอ่ยถึงคำว่า “ผู้เชี่ยวชาญ” ดูเหมือนโดยทั่วไปจะมีความเข้าใจตรงกันในระดับหนึ่งถึงนิยามของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวคือ ผู้เชี่ยวชาญคือบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจในขอบเขตของความรู้ (epistemic domain) โดขอบเขตหนึ่ง เช่น ในขอบเขตความรู้เกี่ยวกับฟิสิกส์ เราอาจนึกถึงอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) หรือในขอบเขตความรู้เกี่ยวกับชีววิทยา เราอาจนึกถึงชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) เพราะบุคคลทั้งสองนี้เป็นที่รู้จักกันดีว่ามีความรู้ ความเข้าใจใน

²³ แต่การไม่ได้เป็นการหาฉันทามติแบบผลรวมการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลแบบที่โซโลมอนเสนอ ก็ไม่ได้หมายความว่าวิกิพีเดียจะไม่ได้ผลลัพธ์ที่ดีมาที่ตีแบบการหาฉันทามติแบบผลรวมการตัดสินใจแบบที่มีระยะเวลาจำกัด การหาฉันทมติของวิกิพีเดียแม้ไม่มีเวลาเป็นตัวจำกัดแต่ก็นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีกว่าได้ เช่นเดียวกันเนื่องมาจากคุณสมบัติอื่นๆของวิกิพีเดียที่ไม่มีในการหาฉันทมติแบบผลรวมการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล

²⁴ ตัวอย่างของการอ้างเหตุผลความคิดเป็นกลุ่ม นอกจากข้อเสนอของโซโลมอนแล้ว ยังมีอีกจำนวนหนึ่งที่เสนอในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่นข้อเสนอของแคส อาร์ ชันสไตน์ (Cass Robert Sunstein) ที่ยกตัวอย่างว่าการประชุมกันหลายครั้งผู้ที่ดีออกกว่าในเรื่องสถานภาพมักจะเกรงว่าจะโดนดูถูกจากผู้ที่สูงกว่าและมักจะเห็นคล้อยตามไปกับข้อเสนอของผู้ที่สูงส่งกว่า ซึ่งทำให้ข้อมูลที่มีประโยชน์จากคนที่ดีออกกว่าถูกทำให้ลบล้างหายไป ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการอ้างเหตุผลเป็นไปในลักษณะเดียวกับโซโลมอน ซึ่งทำให้ได้ข้อสรุปที่ว่ากรณีของชันสไตน์มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยในวิกิพีเดีย ดูรายละเอียดตัวอย่างของชันสไตน์ได้ที่ Cass Robert Sunstein, "Deliberating Group Versus Prediction Markets (or Hayek's Challenge to Habermas)," in *Social Epistemology: Essential Readings*, ed. Alvin I. Goldman and Dennis Whitecomb (New York: Oxford University Press, 2011).

ขอบเขตความรู้ที่ตนเองถนัด สร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังที่มีผลงานของพวกเขาที่ส่งผลสำคัญต่อวงการศึกษาในขอบเขตนั้นๆ อย่างไรก็ตาม คำนิยามที่ว่าผู้เชี่ยวชาญคือ “บุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจในขอบเขตความรู้ใดขอบเขตหนึ่ง” อาจเป็นนิยามที่กล่าวได้ว่ากว้างมากเกินไป เพราะนิยามนี้จะทำให้คนจำนวนมากสามารถนิยามตนเองว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ทั้งนั้น นักปรัชญาบางคนจึงพยายามเสนอคำนิยามของคำว่าผู้เชี่ยวชาญให้มีความชัดเจนมากขึ้น

4.1 นิยามของผู้เชี่ยวชาญ

ในขั้นต้นผู้วิจัยจะทำการทบทวนวรรณกรรมที่สำคัญเกี่ยวกับนิยามของผู้เชี่ยวชาญที่ถูกเสนอโดยนักปรัชญาก่อน โกลด์แมน ได้เสนอนิยามของคำว่าผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

“สำหรับจุดประสงค์ทางญาณวิทยา เราจะเน้นไปที่ผู้เชี่ยวชาญการรู้คิด (cognitive expert) หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีสติปัญญา (intellectual expert) นั่นคือผู้ที่มี (หรืออ้างว่ามี) คุณภาพสูงกว่า หรือมีระดับของความรู้มากกว่าในบางขอบเขต (domain) ของความรู้ และมีความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่ในการตอบคำถามที่อยู่ในขอบเขตของรู้นั้น”

และโกลด์แมนยังเสนอระดับของผู้เชี่ยวชาญไว้อีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ โกลด์แมนอาศัยขอบเขตของความรู้ในการแบ่งแยก *ผู้เชี่ยวชาญแบบแข็ง (strong expert)* และ *ผู้เชี่ยวชาญแบบอ่อน (weak expert)* เขาแบ่งแยกคำถามในขอบเขตความรู้ออกเป็น 2 แบบ คือคำถามปฐมภูมิ (primary question) และคำถามทุติยภูมิ (secondary question) คำถามปฐมภูมิคือคำถามที่สำคัญเชิงหลักการ (principal question) เกี่ยวกับตัวเนื้อหาความรู้นั้นๆ (subject-matter) ส่วนคำถามทุติยภูมินั้นเป็นคำถามที่ให้ความสำคัญกับหลักฐานหรือการอ้างเหตุผลที่มีอยู่แล้วที่เกี่ยวข้อง (bear on) กับคำถามปฐมภูมิ นิยามของผู้เชี่ยวชาญแบบแข็งคือ “คนที่มีรู้อย่างกว้างขวางเป็นอย่างมากเกี่ยวกับทั้งคำถามปฐมภูมิและทุติยภูมิ” นิยามของผู้เชี่ยวชาญแบบอ่อนคือ “คนที่มีรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับคำถามทุติยภูมินั้น”²⁵

นักปรัชญาอีกคนหนึ่งที่ทำการศึกษาานิยามของผู้เชี่ยวชาญที่น่าสนใจ คืองานศึกษาของ จอร์ ฮาร์ดตี (Jörg Hardy) ฮาร์ดตีศึกษาานิยามของผู้เชี่ยวชาญในทัศนะของเพลโต (Plato) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีความดี (theory of good) หรือชีวิตที่ดี (eudaimonia) ของเพลโต เพลโต

²⁵ Alvind I. Goldman, "Experts: Which Ones Should You Trust?," *Philosophy and Phenomenological Research* LXIII, no. 1 (2001): 91-92.

ใช้ตัวละครคือโซเครตีส (Socrates) เป็นตัวละคร ฮาร์ดีศึกษานิยามของผู้เชี่ยวชาญของเพลโตผ่านบทสนทนาของเพลโตที่ดำเนินเรื่องโดยใช้ตัวละครคือโซเครตีสนั่นเอง ฮาร์ดีพบว่า ทัศนะเรื่องผู้เชี่ยวชาญของเพลโต คือ ผู้เชี่ยวชาญคือผู้ที่มีเกณฑ์ความจริงและความใส่ใจ (truth-and-caring criterion) กล่าวคือ ผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีเป้าหมายทางญาณวิทยาสูงสุด (supreme epistemic goal) คือการแสวงหาความจริง (truth) และหลีกเลี่ยงความผิดพลาด (error) และผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีความใส่ใจกับประโยชน์ส่วนรวม (common goods) ในฐานะที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการฝึกฝนความเป็นผู้เชี่ยวชาญ²⁶ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าค่านิยามนี้ควรจะได้รับไว้ได้ เนื่องจากการใส่ใจกับประโยชน์ (เชิงความเชื่อ) ส่วนรวมเป็นการแสดงออกถึงคุณธรรมที่จะนำมาซึ่งความถูกต้องแม่นยำของเนื้อหาที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นคนผลิตออกมา แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยปฏิเสธการมีอยู่ของผู้เชี่ยวชาญในวิกิพีเดียไม่ว่าจะในนิยามใดหรือการอ้างเหตุผลใดก็ตามที่ยืนยันว่ามีผู้เชี่ยวชาญร่วมเขียนอยู่ในวิกิพีเดียผ่านการอ้างเหตุผลว่าเราไม่อาจรู้ได้แน่ชัดว่าผู้เขียนวิกิพีเดียเป็นใครกันแน่ ดังนั้นการยืนยันว่ามีผู้เชี่ยวชาญร่วมเขียนอยู่ด้วยจึงไม่อาจตรวจสอบให้แน่ชัดได้ โดยรายละเอียดการอ้างเหตุผลของผู้วิจัยจะแสดงในส่วนถัดไปนี้

4.2 มีผู้เชี่ยวชาญในวิกิพีเดียจริงหรือ

ลอว์เรนซ์ เอ็ม. แชนเจอร์ นักปรัชญาและเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งวิกิพีเดีย เสนอไว้ว่า การที่วิกิพีเดียประสบความสำเร็จนั้นเป็นผลมาจากการที่มีผู้เชี่ยวชาญร่วมเขียนอยู่ในวิกิพีเดีย การเพิ่มความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียจึงสามารถกระทำได้โดยเพิ่มความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญให้มากขึ้น²⁷

คำถามสำคัญที่จะต้องตอบก็คือ ในวิกิพีเดียมีผู้เชี่ยวชาญร่วมเขียนอยู่ดังที่แชนเจอร์ได้กล่าวไว้หรือไม่ ไม่มีข้อสงสัยเลยในกรณีของซิติเซ็นเดียม เมื่อเราอ่านซิติเซ็นเดียม ทุกบทความในซิติ

²⁶ Jorg Hardy, "Seeking the Truth and Taking Care for Common Goods-Plato on Expertise and Recognizing Experts," *Episteme* 7, no. 1 (2010).

²⁷ เว็บไซต์ารานุกรมออนไลน์ที่แชนเจอร์แยกไปก่อตั้งภายหลังจากวิกิพีเดีย คือ ซิติเซ็นเดียม (Citizendium.org) ที่มีจุดเด่นคือ ผู้ร่วมเขียนซิติเซ็นเดียมนี้จะถูกตรวจสอบแล้วว่าเขียนสารานุกรมโดยใช้ชื่อ จริงเท่านั้น (writes under his or her verified real name) ซึ่งทำให้ดูมีความน่าเชื่อถือมากกว่าวิกิพีเดียที่ยากจะระบุได้ว่าใคร (และกี่คน) ที่ร่วมเขียน

ติเห็นเดี่ยมนั้นจะปรากฏรายชื่อจริง(ที่ตรวจสอบแล้ว)ของผู้เขียน ดังนั้นขีติเห็นเดี่ยมนั้นจึงไม่พบปัญหาเหมือนวิกิพีเดีย (เช่น ปัญหาเรื่องเราอ่านวิกิพีเดียได้เพียงคนสุดท้ายที่เข้ามาแก้ไข) อาจกล่าวได้ว่าขีติเห็นเดี่ยมนั้นวางรากฐานให้เป็นมิตรกับการเชื่อมโยงความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญ (expert-friendly)²⁸

ดูเหมือนว่ามีงานศึกษาจำนวนน้อยชิ้นเกี่ยวกับวิกิพีเดียที่กล่าวถึงการมีอยู่ของผู้เชี่ยวชาญโดยตรง โดยส่วนมากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมักจะพูดเป็นนัยมากกว่าว่าวิกิพีเดียมีผู้เชี่ยวชาญ เพราะเนื้อหาที่ได้ทำการศึกษาเชิงประจักษ์แล้วพบว่ามีความน่าเชื่อถือ (หรืออาจเทียบเท่ากับสารานุกรมแบบดั้งเดิม) ตัวอย่างเช่นการศึกษาของอดัม อาร์ บราวน์ (Adam R. Brown) เขาได้ทำการศึกษาวิกิพีเดียเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ เขาสำรวจบทความในวิกิพีเดียผ่านวิธีการของเขา โดยปกติ เมื่อมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความถูกต้องของเนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆของวิกิพีเดีย อาทิเช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการแพทย์ เนื้อหาเกี่ยวกับเภสัชศาสตร์ งานวิจัยมักจะใช้วิธี (ที่บราวน์เรียกว่า) “small-n, every detail” ซึ่งทำให้เกิดอคติ (bias) ในเชิงเนื้อหาขึ้นมาได้ กล่าวคือ 1.เมื่อผู้วิจัยทำการเลือกบทความสร้างตัวอย่างที่จะศึกษาขึ้นมา เขามักจะเลือกบทความในวิกิพีเดียที่เป็นประเด็นสำคัญที่สุดในสาขาวิชานั้นๆ (เช่น หากเป็นสาขาปรัชญา ผู้วิจัยอาจจะเลือกบทความเกี่ยวกับญาณวิทยา อภิปรัชญา) แต่เนื่องจากมันเป็นบทความที่มีประเด็นสำคัญ มันจึงถูกอ่านมากที่สุด ถูกแก้ไขปรับปรุงมากที่สุด และจากนั้นมันจะเป็นบทความที่มีความถูกต้องมากที่สุด (เนื่องจากมันสำคัญ จึงมีคนคอยแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอ) และ 2.วิธีการ “every-detail” มีแนวโน้มที่จะพุ่งความสนใจไปที่ข้อผิดพลาดเล็กน้อย (minor) มากกว่าข้อผิดพลาดสำคัญๆ (major inaccuracies) ผู้วิจัยจะตรวจสอบทุกข้อความ ทุกประโยค จึงทำให้เจอข้อผิดพลาดมากในวิกิพีเดีย ทั้งๆที่จริงๆแล้วมีข้อผิดพลาดจำนวนเล็กน้อยเท่านั้นที่เป็นการผิดพลาดสำคัญๆ บราวน์จึงเสนอวิธี “large-n, specific-fact” โดยใช้วิธีตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยเฉพาะ (specific fact) ที่ทุกบทความในสาขาควรจะมี และตรวจสอบความถูกต้องของทุกบทความเกี่ยวกับข้อเท็จจริงโดยเฉพาะนี้ (ตัวอย่างของข้อเท็จจริงโดยเฉพาะก็คือ บทความทุกบทความเกี่ยวกับสงครามควรมีข้อความที่ระบุถึงวันที่เริ่มและสิ้นสุดสงคราม ประเทศคู่สงคราม จำนวนผู้ตายหรือได้รับบาดเจ็บ บทความเกี่ยวกับการเลือกตั้งควรมีข้อความเกี่ยวกับปีที่จัดการเลือกตั้ง ตำแหน่งที่มีการเลือก คู่แข่งทางการเมือง และคะแนนเสียง บราวน์เชื่อว่าวิธีการนี้จะสามารถหลีกเลี่ยงอคติที่ก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการศึกษาถึงความถูกต้องของเนื้อหาในวิกิพีเดียได้ ผลการศึกษาของบราวน์พบว่า บทความในวิกิพีเดียเกี่ยวกับรัฐศาสตร์นั้นเกือบจะถูกต้องแทบทั้งหมด (almost always accurate) เมื่อมี

²⁸ Don Fallis, "Introduction: The Epistemology of Mass Collaboration," *Episteme* 6, no. 1 (2009): 4.

บทความที่เกี่ยวข้อง (relevant article) กับบทความนั้นอยู่ด้วย แต่ก็ยังมีข้อผิดพลาด ข้อละเลย (omission) แต่ข้อผิดพลาด ข้อละเลยของวิกิพีเดียก็เป็นรูปแบบที่เราสามารถทำนายได้ว่าจะเป็นอย่างไร (predictable pattern) ในตอนท้าย บรรณานยังได้เสนออีกว่า สำหรับนักรัฐศาสตร์ที่มีเวลาจำกัดและมีปัญหาเรื่องขาดผู้ช่วยวิจัย วิกิพีเดียอาจเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความถูกต้องมากพอที่จะนำไปใช้ในงานขั้นต้นได้²⁹ นอกจากนี้ กู๊ดวินและแซงเจอร์เองยังได้เสนอที่คนที่น่าสนใจว่าทำไมเราถึงควรเชื่อในวิกิพีเดีย (ซึ่งมาจากผู้เชี่ยวชาญ) ที่สำคัญจนควรนำมาพิจารณาอย่างละเอียดในส่วนถัดไป นั่นคือมโนทัศน์เรื่องจิตอาสา

เนื่องจากผู้วิจัยต้องการอภิปรายการนำมโนทัศน์เรื่องจิตอาสามาให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่มีฐานมาจากข้อมูลในวิกิพีเดียอย่างละเอียด จึงได้แยกออกมาเป็นประเด็นใหม่ โดยแม้ทั้งกู๊ดวินและแซงเจอร์จะเห็นตรงกันในเรื่องมโนทัศน์จิตอาสา แต่กู๊ดวินมีข้อเสนอที่แตกต่างออกไปในแง่ที่ว่า เขาปฏิเสธผู้เชี่ยวชาญแบบปัจเจกในวิกิพีเดีย และให้คุณค่ากับเป้าหมายอันสูงส่งของการทำวิกิพีเดีย การเสียสละตนเองของชาววิกิพีเดีย และการมีจิตใจอันปรารถนาดีในการทำวิกิพีเดีย ในขณะที่แซงเจอร์เชื่อว่ามีคนที่มีจิตอาสาที่มีความรู้หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญ

กู๊ดวินเห็นว่าเราไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่มีแหล่งข้อมูลจากวิกิพีเดีย เพราะเราไม่สามารถแน่ใจได้ว่าบทความในวิกิพีเดีย ใครเป็นผู้เขียนและเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เขียนจริงหรือไม่ เนื่องจากวิกิพีเดียยอมให้ทุกคนสามารถเข้ามาแก้ไขได้โดยไม่ต้องลงทะเบียน และถึงแม้จะลงทะเบียนก่อนแก้ไข ก็ไม่ได้จำเป็นจะต้องใช้ชื่อจริง (ในลักษณะของเว็บสารานุกรมชนิดอื่นเดี๋ยวม) ดังนั้นเราจึงไม่รู้ว่าคนที่เขียนเป็นใคร เป็นผู้เชี่ยวชาญจริงหรือไม่ เราจึงประเมินค่าไม่ได้ และอีกการอ้างเหตุผลหนึ่งที่กู๊ดวินเสนอไว้คือ วิกิพีเดียมีลักษณะต่อต้านผู้เชี่ยวชาญ (anti-expert tone) สภาพแวดล้อมในวิกิพีเดียไม่ได้เป็นมิตรกับผู้เชี่ยวชาญ สรุปคือ เราไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียโดยใช้คำอธิบายจากความเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นปัจเจกได้³⁰ ในขณะเดียวกัน ข้อเสนอของกู๊ดวินคือการให้เหตุผลสนับสนุนอันมาจากแนวทางเชิงปฏิบัติ (pragmatic) โดยแทนที่จะพิจารณาว่าชาววิกิพีเดีย “รู้” อะไร ให้พิจารณาว่าชาววิกิพีเดีย “ทำ” อะไรแทน ซึ่งกู๊ดวินอธิบายว่าสิ่งที่ชาววิกิพีเดียทำก็คือการสร้างสารานุกรมวิกิพีเดีย สารานุกรมดังกล่าวในเวอร์ชันภาษาอังกฤษนั้นมียุทธศาสตร์ถึงสองล้านแปดแสนบทความ มีจำนวนเนื้อหาข้อความที่มากกว่าสารานุกรมบริเตนนิกาถึง 30 เท่า ผู้คนจำนวนมากกว่าหนึ่งแสนคน

²⁹ Adam R. Brown, "Wikipedia as a Data Source for Political Scientists: Accuracy and Completeness of Coverage," *PS: Political Science & Politics* 44, no. 2 (2011): 339-43.

³⁰ Goodwin, "The Authority of Wikipedia," 4-5.

ช่วยกันปรับปรุงเนื้อหาในวิกิพีเดียทุก ๆ เดือน มีการสร้างเนื้อหาใหม่ ๆ จำนวนหนึ่งพันถึงสองพันบทความในแต่ละวัน โดยสิ่งที่ทำให้ชาววิกิพีเดียทำสิ่งนี้นั้นไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนตัวหรือชื่อเสียง เนื่องจากสารานุกรมดังกล่าวไม่ได้มีการตั้งค่าให้เปิดเผยว่าผู้เขียนเป็นใคร งานสร้างและแก้ไขสารานุกรมทั้งหมดเป็นงานจิตอาสาที่ชาววิกิพีเดียเสียสละทั้งเวลาและผลงานของตนเองเพื่อให้เกิดสารานุกรมที่เข้าถึงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย กู๊ดวินอ้างถึงคำกล่าวของจิมมี เวลล์ว่า “ความรัก” (love) เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนให้เกิดสารานุกรมดังกล่าว ชาววิกิพีเดียมีความสุขที่ได้ทำสารานุกรมและสิ่งที่กระตุ้นให้ทำก็คือความมุ่งหมายที่จะให้เกิดผลต่อโลกใบนี้ในทางบวก เวลล์ให้เราลองจินตนาการถึงโลกที่ทุก ๆ คนสามารถเข้าถึงความรู้ทั้งหมดที่มนุษย์รู้ได้อย่างไม่เสียค่าใช้จ่าย จะเห็นได้ว่าผู้เขียนวิกิพีเดียมีแรงปรารถนา (passion) ในการร่วมสร้างบทความที่ดี สร้างสิ่งทีมาจากการอุทิศตน (product of their devotion) นอกจากนี้ในวิกิพีเดียนั้นมีระบบควบคุมคุณภาพของบทความ อาทิเช่น เราสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงของบทความได้ทันทีและสามารถถอยย้อนกลับไปได้ มีระบบการติดแท็ก (tag) แจ้งเตือนบทความที่ยังเขียนไม่สมบูรณ์เพื่อให้ระมัดระวังเวลาอ่าน³¹ การมีระบบต่างๆที่คอยเตือนผู้อ่านเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าชาววิกิพีเดียใส่ใจกับเนื้อหาที่ตนเองเขียนมาก หรือยังมีการเตือนว่าบทความนี้มีข้อบกพร่องในจุดไหนก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นว่าชาววิกิพีเดียใส่ใจต่อเนื้อหาว่ามีความถูกต้องจริงหรือไม่มากเท่าใดด้วย ซึ่งกู๊ดวินเห็นว่าหากพิจารณาสิ่งที่ชาววิกิพีเดีย “ทำ” วิกิพีเดียเป็นสารานุกรมที่มีจุดประสงค์ที่จะทำให้เกิด “ผลดี” หรือผลในเชิงบวกต่อสังคมในเชิงความรู้ (ดังที่เวลล์อธิบายเวลากล่าวถึงวัตถุประสงค์ของวิกิพีเดีย) และสิ่งเหล่านี้เป็นเหตุผลที่ทำให้เขาคิดว่าการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากวิกิพีเดียนั้นเขาเป็นผู้ที่มีเหตุผล (reasonable person)³²

แซงเจอร์เป็นอีกผู้หนึ่งที่เชื่อว่าผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานให้วิกิพีเดียถึงแม้ว่าจะเป็นการทำงานโดยสมัครใจ (voluntarily) ถึงแม้ว่าวิกิพีเดียจะมีอคติที่ต่อต้านผู้เชี่ยวชาญ แต่ก็ยังมีกรณีที่มีคนที่ปรากฏว่าเขียนวิกิพีเดียได้อย่างมีความน่าเชื่อถือสูง (appears to write authoritatively) มีความสามารถเหมือนที่ผู้เชี่ยวชาญพึงมี วิกิพีเดียจึงไม่ได้ปราศจากผู้เชี่ยวชาญไปเสียทั้งหมด (not wholly free of deference to expertise)³³

³¹ ตัวอย่างเช่น บทความบางบทความมีลักษณะการเขียนไม่เป็นกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประวัตินักการเมือง ผู้ใช้วิกิพีเดียที่ร่วมกันเขียนจึงติดแท็กว่าบทความนี้มีลักษณะไม่เป็นกลาง (NPOV) ขอให้ผู้อ่านโปรดระมัดระวังในการรับข้อมูล

³² Goodwin, "The Authority of Wikipedia," 10-14.

³³ Lawrence M. Sanger, "The Fate of Expertise after Wikipedia," *Episteme* 6, no. 1 (2009): 64-65.

ผู้วิจัยเห็นว่า การมีจิตอาสา การมีอุดมการณ์อันสูงส่ง (noble) และแรงปรารถนาและการอุทิศตนในการจัดทำสารานุกรมวิกิพีเดียไม่อาจมีผลทำให้ความเชื่อที่มีฐานมาจากข้อมูลในวิกิพีเดียมีเหตุผลสนับสนุนเสมอไป กล่าวคือ แม้ว่าผู้เขียนบทความในวิกิพีเดียจะมีอุดมการณ์อันสูงส่ง มีแรงปรารถนาและการอุทิศตน และวิกิพีเดียก็มีระบบควบคุมคุณภาพของบทความต่างๆ ดังที่ได้กูดวินได้เสนอไปข้างต้น เราก็ไม่อาจยืนยันได้ว่าความเชื่อที่มีฐานมาจากข้อมูลในวิกิพีเดียจะต้องมีเหตุผลสนับสนุน ดังการอ้างเหตุผลของผู้วิจัยดังนี้

การอ้างเหตุผล 1: S มีอุดมการณ์อันสูงส่ง มีแรงปรารถนาและอุทิศตนเพื่อการเขียนวิกิพีเดียอย่างแท้จริง ได้เขียน p บทความวิกิพีเดีย แต่อาจเป็นไปได้ที่ S เป็นผู้ที่ปราศจากความรู้ ความเข้าใจใน p ที่เขาเขียนในวิกิพีเดีย

การอ้างเหตุผลนี้สอดคล้องกับข้อเสนอร่องประเภทของการเกิดข้อมูลที่ผิดพลาดบนวิกิพีเดียของแฟลลิสซ์ข้อที่ 1 โดยข้อมูลที่ผิดพลาดในวิกิพีเดีย เกิดจากการที่ใครก็ได้สามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลในวิกิพีเดีย และ“ใครก็ได้” จำนวนหนึ่งนั้นไม่มีความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่พวกเขาเขียนถึง ดังนั้นพวกเขาจึงอาจใส่ข้อมูลที่ผิดพลาดลงไปในวิกิพีเดีย จะเห็นได้ว่า อุดมการณ์ แรงปรารถนาและการอุทิศตนไม่ได้เป็นการรับประกันว่าเนื้อหาที่ผู้ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้เขียนออกมาจะมีความถูกต้องสามารถเชื่อถือได้ สมมติให้ผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ครบถ้วน และมีความต้องการที่จะเขียนเรื่อง “การวิเคราะห์เชิงจริง – Real Analysis” ซึ่งเป็นเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ขั้นสูงที่บุคคลทั่วไปที่ไม่ได้เรียนสาขาวิชาคณิตศาสตร์ไม่น่าจะทำได้ และผู้วิจัยเองก็ไม่มี ความเชี่ยวชาญทางคณิตศาสตร์ จึงทำได้เพียงอาศัยค้นคว้าด้วยความเข้าใจผิดและเขียนลงไปวิกิพีเดียเมื่อเป็นเช่นนี้ ผลงานในวิกิพีเดียของผู้วิจัยย่อมมีความเป็นไปได้สูงที่จะผิดพลาด จึงอาจกล่าวได้ว่าความเชื่อที่ว่าจะมีผู้อุทิศตน (ของกูดวิน) และผู้เชี่ยวชาญที่มีจิตอาสา (ของแซงเจอร์) ประสบปัญหาเดียวกันคือ เราไม่มีทางรู้ได้ว่าผู้ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้จะมีความรู้จริงหรือไม่

การอ้างเหตุผล 2 : แม้จะมีระบบควบคุมคุณภาพของบทความ และ S มีอุดมการณ์อันสูงส่ง มีแรงปรารถนาและอุทิศตนเพื่อการเขียนวิกิพีเดียอย่างแท้จริง และ S ยังเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอีกด้วย ได้เขียน p บทความวิกิพีเดีย แต่เป็นไปได้ที่ผู้อ่านจะได้รับข้อมูลที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากมีผู้ใช้วิกิพีเดียที่ประสงค์ร้ายอยู่ด้วยในวิกิพีเดีย

การอ้างเหตุผลดังกล่าวสืบเนื่องมาจากข้อเสนอร่องประเภทของการเกิดข้อมูลที่ผิดพลาดบนวิกิพีเดียของแฟลลิสซ์ข้อที่ 2 กล่าวคือ มีความเป็นไปได้ที่จะมีคนคิดหลอกลวงผู้อ่านด้วยการใส่ข้อมูลผิดๆลงไปเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจผิด โดยแม้ S จะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติ

เพียบพร้อมจริง แต่ผู้อ่านอาจเข้ามาในจังหวะที่มีผู้ประสงค์ร้ายใส่ข้อมูลเท็จลงไปในวิกิพีเดีย จึงทำให้ข้อความของ S ถูกแทนที่ด้วยข้อมูลเท็จนั้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า มโนทัศน์เรื่องจิตอาสาของกูดวินและแซงเจอร์ประสบปัญหาหากใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่มีฐานมาจากข้อมูลในวิกิพีเดีย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าไม่สามารถใช้มโนทัศน์นี้เป็นคำอธิบายได้ คำถามจึงกลับมาที่ว่า มีผู้เชี่ยวชาญ (ที่ไม่ได้วัดจากจิตอาสา) ในวิกิพีเดียจริงหรือไม่

มีงานศึกษาบางชิ้นที่เห็นว่าวิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือหรือมีความถูกต้องของข้อมูลไม่น้อยไปกว่าสารานุกรมแบบดั้งเดิม (อาทิเช่น งานของบราวน์ หรือข้อมูลที่แซงเจอร์เห็นว่ามีคนที่ปรากฏว่าเขียนวิกิพีเดียได้อย่างมีความน่าเชื่อถือสูง (appears to write authoritatively) มีความสามารถเหมือนที่ผู้เชี่ยวชาญพึงมี) แต่งานศึกษาก็ไม่ได้ชี้ชัดลงไปว่าความน่าเชื่อถือสูงนั้นมาจากการมีผู้เชี่ยวชาญใช่หรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่า แท้จริงแล้วเราไม่อาจสรุปได้ว่ามีผู้เชี่ยวชาญอยู่ในวิกิพีเดียจริงหรือไม่ อาจเป็นไปได้ที่ (พูดในแง่ของภววิทยา) มีผู้เชี่ยวชาญอยู่จริงในวิกิพีเดีย ซึ่งช่วยกันสร้างสรรค์ให้วิกิพีเดียมีความน่าเชื่อถือสูง หรืออาจไม่มีผู้เชี่ยวชาญอยู่เลยแม้แต่คนเดียวก็เป็นได้ ในแง่การอ้างเหตุผลของกูดวินที่ว่า “เราไม่รู้ว่าเราจะประเมินความรู้ของผู้เขียนวิกิพีเดียอย่างไร” ดูเหมือนว่าจะใช้เป็นการอ้างเหตุผลในการตอบคำถามนี้ได้ กล่าวคือ อาจจะมี หรืออาจจะไม่มี เราไม่อาจแน่ใจได้ สิ่งเดียวที่แน่ใจได้คือเราไม่อาจรู้ได้อย่างแท้จริงได้ว่ามีผู้เชี่ยวชาญหรือไม่

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า แม้วิกิพีเดียจะมีความน่าเชื่อถือ แต่ก็ไม่ได้น่าเชื่อถือสูงไปกว่าสารานุกรมแบบดั้งเดิม จอร์จ บรากส์ (George Bragues) ได้ศึกษาความถูกต้องของเนื้อหาในวิกิพีเดีย (เกี่ยวกับปรัชญา) เขาทำการทดสอบความถูกต้องของวิกิพีเดียว่าด้วยนักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง 7 คน คือ อริสโตเติล (Aristotle) เพลโต (Plato) ค้านท์ (Kant) เดการ์ต (Descartes) เฮเกล (Hegel) อไควนัส (Aquinas) และลอค (Locke) บรากส์เลือกนักปรัชญาทั้ง 7 คนนี้เพราะพวกเขาถูกอ้างอิงบ่อยมากที่สุด (most often cited) ในผลงานด้านการอ้างอิงชั้นนำ (leading reference works) และประวัติปรัชญาตะวันตก (จากการคำนวณของชาร์ลส์ เมอร์เรย์ (Charles Murray)) บรากส์จะศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับนักปรัชญาเหล่านี้ ในประเด็นเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา ความคิด หรือการอ้างเหตุผล โดยเปรียบเทียบกับผลงานระดับ “ผู้เชี่ยวชาญ (ตามความเข้าใจของผู้วิจัย)” 4 เล่ม คือหนังสือประวัติปรัชญาตะวันตก ของเบอร์ทรันด์ รัสเซลล์ (Bertrand Russell) หนังสือประวัติปรัชญาตะวันตก ชุด 8 เล่ม ของเฟเดอริก คอปเลสตัน (Frederick Copleston) หนังสือออกซฟอร์ดคู่มือปรัชญา ซึ่งเทด ฮอนเดอร์ริช (Ted Honderich) เป็นบรรณาธิการ และหนังสือประวัติปรัชญาตะวันตกฉบับโคลัมเบีย ซึ่งริชาร์ด

พ็อปคินส์ (Richard Popkin) เป็นเป็นบรรณาธิการ ผลการศึกษา บรากส์พบว่าผู้ร่วมเขียนวิกิพีเดียเกี่ยวกับนักปรัชญาทั้ง 7 คนนี้ สามารถเขียนครอบคลุมประเด็นต่างๆที่ผู้เชี่ยวชาญทำไว้ได้โดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 51.6 และมีค่ากลาง (median) อยู่ที่ร้อยละ 56 เท่านั้น โดยวิกิพีเดียทำได้ดีในเพียงแค่ส่วนที่เกี่ยวกับประวัติของนักปรัชญา แต่ในส่วนของทฤษฎีทางปรัชญานั้น กลับทำไม่ได้ไม่ดี ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ (academic philosophers) ทำได้ดีกว่าในส่วนของทฤษฎีทางปรัชญา บรากส์ยังสรุปด้วยว่า ผู้ร่วมเขียนวิกิพีเดีย (เกี่ยวกับปรัชญา) ที่เป็นปัจเจกที่มีจำนวนมาก (multitude of individuals) ไม่มีใครเลยที่จะสามารถเรียกได้ว่ามีคุณภาพเหมือนผู้เชี่ยวชาญ³⁴ ข้อสังเกตของบรากส์ในแง่นี้ไม่ได้ขัดกับข้อสังเกตของบราวน์ กล่าวคือ บรากส์ไม่ได้เสนอว่าวิกิพีเดีย “ไม่น่าเชื่อถือ” เขาเพียงแต่แสดงให้เห็นว่า ในระดับของความที่เราสามารถเชื่อถือวิกิพีเดียได้ นั้น มีระดับที่ไม่ถึงขั้นที่น่าเชื่อถือขนาดผู้เชี่ยวชาญที่แท้ (ในที่นี้คือนักวิชาการด้านปรัชญา) เป็นผู้เขียน

ในขณะเดียวกัน งานชิ้นสุดท้าย(และชิ้นเดียว)ที่ดูเหมือนจะ “ยืนยันอย่างตรงไปตรงมา” ว่าวิกิพีเดียเต็มไปด้วย “ผู้เชี่ยวชาญ” คืองานของโรเบิร์ต เวสต์, อิงมาร์ เวเบอร์ และคาร์ลอส คาสทิลโล (Robert West, Ingmar Weber and Carlos Castillo) แห่งสถาบันวิจัยเยฮู เมืองบาร์เซโลน่า (Yahoo! Research Barcelona) กล่าวคือ พวกเขาได้ทำการศึกษาโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยใช้ข้อมูลโดยรวม (aggregated log data) จากแถบเครื่องมือเยฮูที่ติดตั้งบนโปรแกรมที่ใช้ดูเว็บ (Yahoo!'s browser toolbar) ในการวิเคราะห์ผู้ใช้วิกิพีเดีย วิธีการวิเคราะห์ก็คือ แถบเครื่องมือเยฮูจะทำการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เขียนวิกิพีเดียเพื่อนำมาวิเคราะห์³⁵ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เขียนวิกิพีเดียนั้นมี “พฤติกรรมที่แตกต่าง” ไปจากกลุ่มอื่น คือ ผู้เขียนวิกิพีเดียมีลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหามากกว่า อ่านข่าวมากกว่า เล่นเกมมากกว่า และอาจจะมีจิตใจจดจ่ออยู่กับวัฒนธรรมสมัยนิยม (pop culture) มากกว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกลุ่มอื่นๆ จึงยืนยันได้โดยจิตรู้สึก (intuition) ว่าผู้เขียนวิกิพีเดีย

³⁴ George Bragues, "Wiki-Philosophizing in a Marketplace of Ideas: Evaluating Wikipedia's Entries on Seven Great Minds," *Media Tropes e Journal* II, no. 1 (2009): 117-58.

³⁵ สำหรับการป้องกันข้อมูลที่ผิดพลาดจากการเก็บรวบรวม (false positive) ทั้งสามใช้วิธีการใช้การสังเกตแบบอาศัยระยะเวลา โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะของคนที่เข้าข่ายกรณีศึกษาจริงๆ จากนั้นจึงแบ่งกลุ่มผู้ใช้วิกิพีเดียออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่ร่วมเขียนวิกิพีเดียเวอร์ชันภาษาอังกฤษ กลุ่มคนที่ใช้วิกิพีเดียเฉพาะการอ่าน และกลุ่มที่ไม่ใช้วิกิพีเดียเลย ดูรายละเอียดได้ที่ Robert West, Ingmar Weber, and Carlos Castillo, "A Data Driven Sketch of Wikipedia Editors," (Lyon France: Yahoo! Research Barcelona, 2012).

นั่นมีลักษณะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในขอบเขตของความรู้ของเขามากกว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปโดยเฉลี่ย

ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยของเวสต์ เวเบอร์และคาสทิลโลน่าสนใจมากเพราะเป็นงานเพียงชิ้นเดียวที่ยืนยันว่าวิกิพีเดียมีผู้เขียนเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยหากทดลองสมมติให้เรายอมรับการศึกษาว่าผู้เขียนวิกิพีเดียมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่ดูเหมือนจะใช้ค้นหาข้อมูล หรือใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะอื่นๆที่เข้มข้นมากกว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปนั้นจริง คำถามที่ต้องตอบคือ พฤติกรรมการใช้ที่เข้มข้นกว่าคนทั่วไปนั้นมีความสัมพันธ์กันเชิงสาเหตุกับการที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเข้มข้นจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในขอบเขตความรู้ใดความรู้หนึ่งจริงหรือไม่ ผู้วิจัยคิดว่าไม่อาจยืนยันได้ แม้อาจดูเหมือนว่าการที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ใช้อย่างเข้มข้นดูเหมือนจะเป็นผู้ใช้ที่มีลักษณะใฝ่เรียนใฝ่รู้ ขยันหาข้อมูลมากกว่าทั่วไป แต่ไม่มีอะไรสามารถรับประกัน (และยืนยัน) ได้ว่าเขาจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญบางคนอาจจะมีลักษณะใฝ่รู้ ขยันหาข้อมูล แต่ผู้เชี่ยวชาญบางคนอาจจะไม่มีความประพฤติแบบนี้ก็เป็นได้ เช่นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญบางคนอาจไม่มีลักษณะนิสัยชอบอ่านหนังสือ ใฝ่เรียนรู้อะไร ขยันหาข้อมูลมากกว่าไปกว่าคนปกติ แต่สามารถผลิตงานทางวิชาการที่มีคุณภาพอันแสดงถึงศักยภาพความเชี่ยวชาญของนักวิชาการดังกล่าวได้เป็นอย่างดี การอ้างเช่นนี้จึงขาดหลักฐานสนับสนุนว่าพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเข้มข้นจะสรุปได้ว่าเขาเหล่านั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเข้มข้นไม่ใช่การแสดงออกถึงความเชี่ยวชาญของผู้ใช้ การแสดงออกถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญไม่อาจวัดได้ด้วยการดูว่าเขามีลักษณะพฤติกรรมอย่างไร เราอาจสังเกตความเป็นผู้เชี่ยวชาญได้จากการแสดงออก (exercise) ถึงความเชี่ยวชาญของเขาจึงน่าจะสรุปได้มากกว่า อาทิเช่น เราเห็นว่า x เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านญาณวิทยา เพราะ x ได้เขียนบทความต่างๆที่มีคุณภาพในแวดวงออกตีพิมพ์ตามวารสารชั้นนำมากมาย สามารถแสดงการโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นต่างๆในญาณวิทยาได้อย่างมีเหตุผล จึงจะสามารถคิดพิจารณาได้ว่า x นั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญ (เราไม่สามารถบอกได้ว่า x เป็นผู้เชี่ยวชาญ เพียงเพราะว่า x ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเข้มข้นในการค้นหาข้อมูลต่างๆมากกว่าคนทั่วไป)

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเข้มข้นไม่อาจทำให้เราสามารถยืนยันได้ว่าผู้ที่มีพฤติกรรมเหล่านั้นจะเป็นผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างจำเป็นระหว่างพฤติกรรมกับความเชี่ยวชาญ ในแง่นี้จะเห็นได้ว่า จากการทดลองศึกษาวิกิพีเดีย นั้น วิกิพีเดียมีลักษณะที่ไม่สามารถจะระบุตัวตนของผู้เขียนได้ ซึ่งเท่ากับว่าอาจจะมี หรืออาจจะไม่เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิกิพีเดียก็เป็นได้

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ แม้ในขณะนี้อาจจะกล่าวได้ว่า เราสามารถปฏิเสธมโนทัศน์เรื่องผู้เชี่ยวชาญออกไปจากคำอธิบายถึงความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียได้ แต่ก็ยังมีปัญหาที่คงตามมาอยู่จากข้อศึกษาของบราวน์ บรากส์ และคนอื่นๆคือ ความไม่ลงรอยกันในประเด็นที่ว่า เมื่อเราไม่สามารถปฏิเสธวิกิพีเดียในฐานะแหล่งที่มาของความรู้แหล่งหนึ่งได้เพราะมโนทัศน์เรื่องปัญญาของกลุ่มคนแล้ว วิกิพีเดียสามารถให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่มีฐานมาจากข้อมูลในเว็บของตนในอย่างน้อยเพียงใด งานศึกษาบางชิ้นพบว่า วิกิพีเดียสามารถใช้ได้ดี อาจถึงขั้นสามารถใช้อ้างอิงในระดับงานขั้นต้นได้เลยทีเดียว (เช่นกรณีของบราวน์) หรือในกรณีของ บรากส์ที่พบว่า วิกิพีเดียทำได้แค่ระดับพอใช้ กล่าวคือ ทำได้ดีแค่ในส่วนของเนื้อหาต่างๆทั่วไป (เช่นกรณีประวัติของนักปรัชญา) แต่ในส่วนของเนื้อหาที่ยาก (กรณีงาน ความคิด การอ้างเหตุผลทางปรัชญาต่างๆของนักปรัชญา) พบว่าทำได้ไม่ดีมากนัก หรือในอีกกรณีหนึ่งคือ วิกิพีเดียและสารานุกรมแบบดั้งเดิมที่ผู้เชี่ยวชาญเขียนก็ไม่ได้แตกต่างกันมากนักในเรื่องความถูกต้อง³⁶ เหตุใดปัญญาของกลุ่มจึงมีข้อสรุปออกมาที่แตกต่างกันเกี่ยวกับ “ระดับ” ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของวิกิพีเดีย กระนั้นก็ดี ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แม้ปัญญาของกลุ่มคนจะเป็นมโนทัศน์ที่สามารถใช้อธิบายความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียได้ แต่ในขณะเดียวกันปัญญาของกลุ่มคนก็อาจนำไปสู่ผลในเชิงญาณวิทยาที่ไม่แน่นอนเสมอไป กล่าวคือ การสร้างความรู้โดยสังคมในบางครั้งก็อาจจะทำได้ดี บางครั้งก็อาจจะทำได้ไม่ดีเทียบเท่ากับผู้เชี่ยวชาญ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าหากบางครั้งทำได้ไม่ดีเท่ากับผู้เชี่ยวชาญแล้วจะต้องเป็นแบบนั้นเสมอ ด้วยเหตุที่มีโอกาสที่จะแก้ไขปรับปรุงความถูกต้องของเนื้อหาได้อย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากจำนวนของผู้เขียนที่มีมาก คำถามที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ เรา (ในฐานะผู้กระทำทางญาณวิทยา) ที่ใช้วิกิพีเดีย จะ “ใช้” วิกิพีเดียอย่างไร และความเชื่อของเราที่มีฐานมาจากข้อมูลในวิกิพีเดียจะถือว่ามีเหตุผลสนับสนุนหรือไม่ในเมื่อวิกิพีเดียมีลักษณะเป็นแหล่งข้อมูลเช่นนี้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยจะพิจารณาในบทต่อไป

³⁶ พี ดี แมกนัส (P.D. Magnus) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างญาณวิทยากับวิกิพีเดีย จากบทความของเขา แมกนัสได้อ้างอิงถึงงานศึกษาถึงความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียเมื่อเปรียบเทียบกับสารานุกรมบริแทนนิกา (Britannica) ในเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ที่วิจัยโดยวารสารเนเจอร์ (Nature) ผลการศึกษาพบว่า สารานุกรมทั้งสองก็ไม่ได้แตกต่างกันมากนักในความถูกต้องของเนื้อหา เพียงแต่บริแทนนิกามีความถูกต้องมากกว่าเพียงเล็กน้อย โปรดดู P.D. Magnus, "Epistemology and the Wikipedia," in *North American Computing and Philosophy Conference in Troy*(New York 2006).

บทที่ 3

การรับความรู้จากวิกิพีเดีย

จากบทที่ 2 จะเห็นได้ว่าในทัศน์ “ปัญญาของกลุ่มคน” ทำให้ไม่สามารถปฏิเสธวิกิพีเดียว่าเป็นแหล่งที่มาของความรู้แหล่งหนึ่ง ในบทนี้ผู้วิจัยจะมุ่งอภิปรายถึง “เรา” ในฐานะผู้ใช้วิกิพีเดีย ในฐานะที่วิกิพีเดียเป็น “คำบอกเล่าจากผู้อื่น” (Testimony) ว่าความเชื่อของเรามีฐานมาจากวิกิพีเดียสามารถให้เหตุผลสนับสนุนการเชื่อในวิกิพีเดียได้อย่างไร

คำบอกเล่าของผู้อื่นเป็นแหล่งที่มาของความรู้แหล่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเราใช้ในการหาความรู้อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งในบางครั้งอาจจะมากกว่าการอาศัยแหล่งที่มาของความรู้พื้นฐานอื่น ๆ เช่น ประสาทสัมผัส เห็นได้ว่า หากปราศจากคำบอกเล่าของผู้อื่นแล้ว เราอาจมีความรู้ได้เพียงสิ่งจำกัดในสภาพแวดล้อมที่เรากำลังมีประสบการณ์อยู่เพียงเท่านั้น แต่คำบอกเล่าของผู้อื่นได้เปิดพรมแดนของการหาความรู้ออกไปให้พ้นจากการหาความรู้ด้วยแหล่งที่มาของความรู้ขั้นพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น

1. คำบอกเล่าของคนแปลกหน้า
2. การดูข่าวสาร สารคดีในโทรทัศน์
3. การอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์

จะเห็นได้ว่า ความรู้เหล่านี้ได้มาโดยทางอ้อม หรือหมายความว่าเราไม่ได้เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ และได้รับความรู้นี้มาโดยตรง เราอาจได้มาจากการฟังคำบอกเล่าของบุคคลต่างๆ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านหนังสือ (หรืออ่านวิกิพีเดีย) เป็นต้น นักญาณวิทยาที่ศึกษาการได้มา/ศึกษาแหล่งความรู้ประเภทนี้เรียกญาณวิทยาประเภทนี้ว่า ญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของผู้อื่น (The Epistemology of Testimony) ในการศึกษาคำบอกเล่าของผู้อื่นนี้เป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บอก หรือผู้พูด (Speaker) กับผู้ฟัง (Hearer) โดยพยายามให้คำอธิบายว่าผู้ฟังสามารถให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อคำบอกเล่าจากผู้พูดได้อย่างไร นักญาณวิทยาสองกลุ่มที่ถกเถียงกันในเรื่องนี้สามารถแยกออกเป็น

1. กลุ่มลดทอนนิยม (Reductionism)
2. กลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยม (Non or Anti - Reductionism)

งานวิจัยของศิริประภา ชวะนะญาณ (Siraprapa Chavanayarn) ได้แสดงให้เห็นถึงคำถามสำคัญในญาณวิทยาว่าด้วยคำบอกเล่าของผู้อื่นระหว่าง 2 กลุ่มนี้ กล่าวคือ นักญาณวิทยาทั้งสองกลุ่มมีท่าทีที่แตกต่างกันต่อคำถามที่ว่า “คำบอกเล่าของผู้อื่นจัดเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานหรือไม่?” โดยกลุ่มลดทอนนิยมเห็นว่า คำบอกเล่าของผู้อื่นไม่ใช่แหล่งความรู้พื้นฐาน ผู้ฟังไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของผู้อื่น เพียงแค่ไว้วางใจในตัวผู้บอกพูดเท่านั้น (นั่นหมายความว่า การรับคำบอกเล่าของผู้อื่นมาจากแหล่งความรู้แหล่งอื่น เช่น การรับรู้ (perception) การใช้เหตุผล (reasoning) การตระหนักรู้ (consciousness) ในขณะที่กลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยมกลับเห็นว่าคำบอกเล่าของผู้อื่นสามารถจัดว่าเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานได้ หรือผู้ฟังสามารถให้เหตุผลสนับสนุนได้เพียงแค่อาศัยคำบอกเล่าจากผู้บอก)³⁷ คำถามสำคัญนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาเมื่อเราพิจารณาวิกิพีเดียในฐานะคำบอกเล่าของผู้อื่น เพราะเรา (ผู้รับ) ได้รับความบอกเล่ามาจากผู้พูดซึ่งเป็นกลุ่มคนในสังคมที่เข้ามาเขียนวิกิพีเดีย เราจะมีจุดยืนอย่างไรต่อทั้ง 2 กลุ่มในปัญหานี้ และหากเรารับคำอธิบายของกลุ่มเหล่านี้ จะส่งผลอย่างไรต่อสถานการณ์เป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งของวิกิพีเดีย

คำบอกเล่าของผู้อื่น

อย่างที่กล่าวไปข้างต้นว่าแนวคำตอบต่อคำถามที่ว่า “คำบอกเล่าของผู้อื่นจัดเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานหรือไม่?” สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆด้วยกัน คือ 1.ลดทอนนิยม 2.กลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยม ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายทั้ง 2 กลุ่มนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ที่ทั้งสองกลุ่มยอมรับกันโดยกว้างๆ เพื่อจะนำไปอภิปรายในส่วนถัดไป

ลดทอนนิยม (Reductionism) และกลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยม (Non-Reductionism) : จุดเริ่มต้น

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ทศนะต่อคำบอกเล่าของผู้อื่นแบบลดทอนนิยมมีจุดเริ่มต้นอย่างชัดเจนในปรัชญาจากหนังสืออันมีชื่อเสียงของเดวิด ฮิวม์ (David Hume) นั่นคือหนังสือ An Enquiry Concerning Human Understanding (1748) บทที่ 10 ว่าด้วยปาฏิหาริย์ (Of Miracles) ฮิวม์ได้ปฏิเสธสิ่งที่เรียกว่า “ปาฏิหาริย์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายหรือฝืนกฎของธรรมชาติ (the law of

³⁷ Siraprapa Chavanayarn, "A Dilemma of Some Reductionist Arguments Concerning Testimony,"

nature) ตัวอย่างเช่น มีคนอ้างว่าเขาได้เห็นคนที่ตายไปแล้วกลับขึ้นมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่งได้ สำหรับฮิวม์แล้ว ฮิวม์ปฏิเสธว่าเขาไม่เชื่อคำบอกเล่าของคนที่อ้างว่าเห็นคนที่ตายไปแล้วกลับขึ้นมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่งได้

เหตุที่ฮิวม์ปฏิเสธคำบอกเล่าของผู้อื่นเนื่องจากฮิวม์เห็นว่า มนุษย์มีความสามารถทางญาณวิทยาที่จำกัด เราสังเกตโลกซ้ำๆกันจึงทำให้เราสามารถสร้างความเชื่อเกี่ยวกับโลกขึ้นมาได้ ตัวอย่างเช่น เราสังเกตเป็นประจำว่าพระอาทิตย์จะขึ้นในช่วงเช้าของทุกวัน เราเลยสร้างความเชื่อขึ้นมา (ซึ่งมีน้ำหนักมากกว่าความเชื่ออีกแบบหนึ่งนั่นคือปาฏิหาริย์) ได้ว่าพรุ่งนี้พระอาทิตย์น่าจะขึ้น เมื่อมีคนบอกเราว่าพรุ่งนี้พระอาทิตย์จะขึ้น เราจึงมีเหตุผลพอที่จะเชื่อคำบอกเล่านั้น แต่คำบอกเล่าอีกประเภทหนึ่งดูเหมือนจะมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือน้อยกว่า ตัวอย่างเช่นเรื่องการฟื้นคืนชีพของคนที่ตายไปแล้ว สำหรับฮิวม์ เราสร้างความเชื่อ (form beliefs) จากคำบอกเล่าของผู้อื่นเพราะว่าเราเคยเห็นตัวอย่างอื่นๆในเรื่องนั้นที่ถูกยืนยันว่าจริง (other confirmed instances) โดยที่คำบอกเล่าของผู้อื่นถูกลดทอนไปสู่แหล่งที่มาของความรู้อื่นๆ คือ การรับรู้ ความทรงจำ หรือการให้เหตุผลสนับสนุนอันมาจากการอนุมาน (inferentially-based justification) คำบอกเล่าประเภทนี้จึงมีน้ำหนักมากกว่าคำบอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องปาฏิหาริย์ต่างๆ³⁸

ทัศนะอีกทัศนะหนึ่งว่าด้วยคำบอกเล่าของผู้อื่นมาจากหนังสือเรื่อง *An Inquiry into the Human Mind on the Principles of Common Sense* (1764) ของโทมัส รีด (Thomas Reid) สำหรับรีด เรามีเหตุผลเพียงพอที่จะฟังคำบอกเล่าจากผู้อื่นแล้วสามารถให้เหตุผลแก่การเชื่อจากคำบอกเล่านั้นได้โดยไม่ต้องนำไปตรวจสอบกับคำบอกเล่าที่เคยได้ยินมาที่เราได้สังเกตมาแต่ก่อนเหมือนทัศนะของฮิวม์ สำหรับรีด เราเป็นสิ่งที่ถูก “ผู้สร้างธรรมชาติ (Author of Nature)” ทำให้เป็นสิ่งที่อยู่ในระบบสังคม (social creatures) และเราควรรับรู้ความรู้ส่วนที่สำคัญที่สุดของความรู้ของเราโดยมาจากข้อมูลจากการบอกเล่าของผู้อื่น มนุษย์มีหลักการ 2 หลักการที่เป็นศักยภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด (innate faculty) ซึ่งใช้ทำงานสำหรับการรับความรู้จากผู้อื่น นั่นคือ 1. หลักการการเชื่อใจในผู้อื่น (principle of credulity) และ 2. หลักการเรื่องความสัตย์ (principle of veracity) หลักการ

³⁸ โปรดดูรายละเอียดที่ Section X ‘Of Miracles’ ที่ David Hume, *An Enquiry Concerning Human Understanding*, ed. Peter Millican (New York: Oxford University Press, 2007).

เชื่อใจในผู้อื่นนั้น รีดเสนอว่า มนุษย์ได้ศักยภาพนี้มาตั้งแต่เกิด เรามีแนวโน้มที่จะเชื่อในสิ่งที่คนอื่นบอก เพราะคนเหล่านั้นมีความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติติดตัวมาเช่นกัน จะเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนในเด็กว่าเขาสามารถเชื่อในสิ่งที่ผู้อื่นบอกเขาได้ (ซึ่งความสามารถนี้จะลดน้อยลงเมื่อเด็กโตขึ้น เพราะเขาอาจจะต้องเผชิญกับการหลอกลวงต่างๆ ทำให้ระดับของศักยภาพว่าด้วยการเชื่อใจในผู้อื่นนั้นลดน้อยลง) และหลักการเรื่องความสัตย์นั้น สำหรับรีดแล้ว มนุษย์มีแนวโน้มที่จะพูดความจริง (a propensity to speak truth) และมีความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ในภาษาต่างๆ (เพื่อการสื่อสาร) ต่อให้เป็นคนที่โกหกเพียงหนึ่งครั้ง แต่เขาจะพูดความจริงมากกว่าคำโกหก หรือไม่ว่าอย่างไรความจริงก็ถูกพูดมากกว่าคำโกหก ความสามารถในการพูดความจริงนี้เป็นสภาวะจิตโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่ต้องการการฝึกฝน การชักนำจูงใจ ความพยายามใดๆ ในการจะพูดความจริง เพียงแค่มนุษย์ปล่อยให้ไปตามแรงกระตุ้นของธรรมชาติ และในทางตรงกันข้าม การพูดโกหกเป็นการทำร้ายต่อธรรมชาติของมนุษย์ และไม่เคยถูกฝึกฝนให้โกหกเลยหากปราศจากความพยายามแม้ในกระทั่งคนที่เลวที่สุด³⁹

จากทัศนะของฮิวม์และรีด จะเห็นได้ว่ามีทัศนะว่าด้วยการรับคำบอกเล่าของผู้อื่นไม่เหมือนกัน ในกรณีของฮิวม์ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้ฮิวม์ยอมรับคำบอกเล่าของผู้อื่นนั้นคือมีตัวทดสอบ (testifier) นั่นก็คือการสังเกตประสบการณ์ในอดีต (founded on past experience) ตัวอย่างเช่น หากมีคนบอกผู้วิจัยว่าเขาเห็นคนที่ตายไปแล้วฟื้นคืนชีพขึ้นมาจากหลุมศพได้ ผู้วิจัยได้นำคำบอกเล่าเรื่องดังกล่าวไปเทียบสอบกับแหล่งความรู้อื่นๆ ของผู้วิจัย พบว่าจากความทรงจำจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ยังไม่มีใครเคยพบว่าคนที่ตายไปแล้วสามารถฟื้นคืนชีพขึ้นมาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะปฏิเสธเรื่องปาฏิหาริย์เรื่องนี้เพราะไม่มีน้ำหนักมากเพียงพอ ในขณะที่กรณีของรีด ผู้วิจัยสามารถรับคำบอกเล่าได้โดยไม่ต้องลดทอนไปสู่แหล่งความรู้อื่นๆ ในกรณีของฮิวม์ เพราะผู้วิจัยเชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติไม่ชอบพูดโกหก ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยเดินอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและต้องการจะเดินไปที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ผู้วิจัยได้ถามนิสิตคนหนึ่งว่าจะเดินไปที่คณะวิชานั้นได้อย่างไร นิสิตคนนั้นบอกผู้วิจัยว่า ให้เดินตรงไปทางศาลาพระแก้ว

³⁹ Thomas Reid, *An Inquiry into the Human Mind on the Principles of Common Sense* (Indianapolis: Hackett Publishing Company, 1975).

เลี้ยวขวา เลี้ยวซ้ายและเดินตรงไปก็จะถึงคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี เมื่อผู้วิจัยได้รับคำบอกเล่ามาดังนั้นก็เชื่อทันที เพราะว่า 1. ผู้วิจัยคิดว่านิสิตคนนั้นคงจะไม่โกหกผู้วิจัย และ 2. เรื่องนี้ไม่มีคำบอกเล่าในอดีตหรือมีแหล่งความรู้เก่าของผู้วิจัยมาช่วยในการตัดสินใจเนื่องจากผู้วิจัยไม่เคยเดินไปคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมาก่อน จากสองตัวอย่างนี้ นักปรัชญาเรียกทัศนะของฮิวม์ว่า “ลดทอนนิยม” และทัศนะของรีดว่า “ปฏิเสธลดทอนนิยม”

ลดทอนนิยมและกลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยม: ปัจจุบัน

จากทัศนะของฮิวม์และรีด อันเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาคำบอกเล่าของผู้อื่นในปรัชญา มาจนถึงญาณวิทยาร่วมสมัย มโนทัศน์ทั้งสองกลุ่มนี้ยังเป็นที่ถกเถียงกันมาตลอดในหมู่นักญาณวิทยา พวกเขาได้พัฒนามโนทัศน์ดังกล่าวเพื่อถกเถียงกัน ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายภาพรวมมโนทัศน์ของทั้งสองกลุ่มนี้ในปรัชญาร่วมสมัย

เริ่มจากการพิจารณามโนทัศน์ของกลุ่มลดทอนนิยม ในการที่ผู้ฟังจะมีเหตุควรแก่การเชื่อคำบอกเล่าของผู้บอก ผู้ฟังจะต้องมีเหตุผลเชิงบวก (positive reasons) ที่ดีเพียงพอ (sufficiently good) ในการรับคำบอกเล่าจากผู้อื่น ตัวอย่างของเหตุผลเชิงบวกก็คือเหตุผลที่ได้มาจากการให้เหตุผลแบบอุปนัย หรือเราสังเกตการสอดคล้องกันทั่วๆ ทั่วระหว่างความจริงและคำบอกเล่าที่ได้รับมา และจากการช่วยเหลือของความทรงจำและการใช้เหตุผลของเรา เราพบโดยอุปนัยว่าผู้พูดเนื้อหา หรือประเภทของคำบอกเล่าที่ได้รับมาอื่นๆ นั้นเป็นแหล่งข้อมูลเชื่อถือได้ นั่นก็คือ การให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของผู้อื่นนั้นถูกลดทอนไปสู่การให้เหตุผลสนับสนุนที่เรามีต่อประสาทสัมผัส ความทรงจำและการให้เหตุผลแบบอุปนัย ทัศนะแบบนี้คือทัศนะกลุ่มลดทอนนิยมแบบกว้าง (global reductionism) พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ เพียงเราสามารถลดทอนคำบอกเล่าของผู้อื่นไปสู่การให้เหตุผลสนับสนุนแหล่งความรู้อื่นๆ ได้ก็สามารถ “รับ” คำบอกเล่าของผู้อื่นได้แล้ว ในขณะที่ทัศนะลดทอนนิยมอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่า หากเรารับนิยามลดทอนนิยมแบบกว้างจะทำให้มีปัญหา เพราะว่าไม่ใช่ทุกคำบอกเล่าของผู้อื่นสามารถถูกลดทอนได้แล้วจะปรากฏว่าเป็นความจริง กลุ่มลดทอนนิยมแบบแคบ (local reductionism) ซึ่งกลุ่มนี้เห็นว่า การให้เหตุผลสนับสนุนของคำบอกเล่าแต่ละส่วน (each particular report) จะต้องถูกลดทอนไปสู่การให้เหตุผลสนับสนุนไปสู่

แหล่งความรู้อื่นๆ เช่น ประสาทสัมผัส ความทรงจำในลักษณะที่แยกส่วนละเอียดกว่าแบบลดทอนนิยมแบบกว้าง จึงเพิ่มมโนทัศน์เสนอเข้าไปอีกว่าหลักการของพวกลดทอนนิยมแบบกว้างนั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้เราจับได้ เราไม่เพียงแต่ต้องลดทอนไปสู่แหล่งอื่นจากนิยามแรกและทำให้เราอุปนัยได้ว่าคำบอกเล่าของผู้อื่นน่าเชื่อถือ เพราะหากทำแบบนี้จะทำให้ทุกๆ คำบอกเล่าดูน่าเชื่อถือไปหมด เราจะต้องทำแบบนี้ในทุกๆ สิ่งที่ได้รับมา (each particular report) เพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่าคำบอกเล่าที่ได้รับมาน่าจะเป็นจริง⁴⁰

ตัวอย่างทัศนะแบบลดทอนนิยม ลองพิจารณาข้อเสนอของโรเบิร์ต ออดี้ (Robert Audi) ออดี้เสนอว่า คำบอกเล่าของผู้อื่นไม่อาจถูกยืนยันได้ด้วยตัวของมันเองเหมือนแหล่งที่ออดี้นิยามว่าเป็นแหล่ง “ความรู้พื้นฐาน” ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่ไม่ต้องอาศัยการพึ่งพาเชิงบวก (positive dependence) กับแหล่งความรู้อื่นๆ เช่น ประสาทสัมผัส ในกรณีของแหล่งความรู้พื้นฐาน หากผู้วิจัยต้องการจะยืนยันความถูกต้องของความรู้ที่ได้รับมา สมมติให้ผู้วิจัยจับแก้วน้ำซึ่งใส่น้ำเดือดเอาไว้ ผู้วิจัยจับครั้งแรกแล้วรู้สึกว่าร้อนมือมาก เพื่อยืนยันความถูกต้องของประพจน์ว่าแก้วน้ำนี้จับแล้วร้อนมือมาก ผู้วิจัยยืนยันได้ด้วยแหล่งความรู้เดิมเหมือนครั้งแรก นั่นคือการใช้ประสาทสัมผัสในการสัมผัสเพื่อยืนยัน แต่หากเป็นกรณีของคำบอกเล่าของผู้อื่น คำบอกเล่าโดยตัวของมันเองไม่สามารถยืนยันตัวคำบอกเล่าตัวเองได้ จะต้องอาศัยแหล่งความรู้อื่นที่ในการช่วยให้เหตุควรแก่การเชื่อคำบอกเล่า นั้น ตัวอย่างแก้วน้ำที่ใส่น้ำเดือดไว้ด้านบน หากเพื่อนของผู้วิจัยบอกผู้วิจัยว่า แก้วน้ำนี้ใส่น้ำร้อนเอาไว้ หากจับแล้วจะรู้สึกว่าร้อนมือมาก ผู้วิจัยไม่สามารถจะยืนยันคำบอกเล่านี้ได้เลยเพียงเพราะได้ฟังคำบอกเล่านี้มา หากแต่จะต้องใช้ประสาทสัมผัส เช่น จ้องดูว่าแก้วนั้นมีควัน

⁴⁰ Jennifer Lackey, "Introduction," in *The Epistemology of Testimony*, ed. Jennifer Lackey and Ernest Sosa (Oxford: Oxford University Press, 2006), 5. อย่างไรก็ตาม โกลด์แมนเห็นว่าทัศนะแบบลดทอนนิยมแบบแคบมีปัญหา กล่าวคือเป็นมโนทัศน์ที่สร้างมาตรฐานที่ “สูงเกินไปและเข้มงวดเกินไป” สำหรับการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของผู้อื่นของลดทอนนิยมแบบแคบ ซึ่งทำให้ผู้กระทำทางญาณวิทยาต้องมีมาตรฐานในการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของผู้อื่นอย่างสูงในทุกๆ คำบอกเล่า ทำให้อาจนำไปสู่การรับทัศนะของกลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยมแทน โปรดดูข้อถกเถียงดังกล่าวได้ที่ Alvin I. Goldman, "Testimony and Disagreement," in *Epistemology: A Contemporary Introduction*, ed. Alvin I. Goldman and Matthew McGrath (New York: Oxford University Press, 2015), 209.

ลอยขึ้นมาหรือไม่ หรือใช้มือทดลองจับแก้วน้ำนั้นดูเพื่อจะพิสูจน์ว่ามันร้อนจริงๆ ดังนั้น ในการ ยืนยันคำบอกเล่าของผู้อื่น เราจำเป็นจะต้องยืนยันมันด้วยการลดทอนไปสู่แหล่งความรู้อื่น⁴¹

นักปรัชญาอีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่า เราไม่จำเป็นจะต้องลดทอนคำบอกเล่าของผู้อื่นไปสู่แหล่ง ความรู้พื้นฐานอื่นๆ พวกเขาเชื่อว่าคำบอกเล่าของผู้อื่นสามารถจัดเป็นแหล่งความรู้พื้นฐานได้ เช่นเดียวกับประสาทสัมผัส ความทรงจำ หรือการสรุป (inference) ต่างๆ ของเราเอง ซึ่งเราสามารถ เชื่อคำบอกเล่าของผู้อื่นเหล่านี้ได้ตราบเท่าที่ไม่มีสิ่งที่ทำให้เราถูกคิดขึ้นมาได้ว่าคำบอกเล่า นั้นไม่จริง (defeaters ซึ่งต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้จะใช้คำทับศัพท์ว่า ดีฟิเตอร์) ตัวอย่างเช่น มีคนบอก ผู้วิจัยว่าสุนัขผสมพันธุ์กับแมวแล้วออกมาเป็นลิง ผู้วิจัยได้พิจารณาดูแล้วพบว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ ดังนั้นจึงเลือกไม่เชื่อคำบอกเล่านี้ การคิดของผู้วิจัยว่าการผสมพันธุ์ระหว่างสุนัขกับแมวแล้ว ออกมาเป็นลิงเป็นดีฟิเตอร์ที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะปฏิเสธคำบอกเล่านี้ หรือมีคนบอกผู้วิจัยว่า คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่มีภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ แต่ผู้วิจัยเคยไป คณะอักษรศาสตร์มา จำได้คลับคล้ายคลับคลาว่ามีภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบอยู่ในคณะ อักษรศาสตร์ จึงเป็นดีฟิเตอร์ที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะไม่รับคำบอกเล่านี้⁴²

⁴¹ Audi, "The Source of Knowledge," 71-94. นอกจากนี้ ออดียังได้เสนออีกว่า คำบอกเล่าของผู้อื่น "แตกต่าง" จากแหล่งความรู้พื้นฐานอื่นๆที่เป็นไปได้อย่างน้อย 5 ประการ เช่น แม้ว่าคำบอกเล่าของผู้อื่นสามารถเพิ่มจำนวน ของผู้ได้รับความรู้ในโลกมากขึ้น แต่มันไม่สามารถเพิ่มจำนวนประพจน์ที่ถูกรู้ (propositions known) ได้แบบที่ แหล่งความรู้พื้นฐานสามารถสร้างได้ โปรดอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมที่ออดี้เสนอเกี่ยวกับทัศนะแบบลดทอนนิยม ได้ที่ "Testimony, Credulity, and Veracity," in *The Epistemology of Testimony*, ed. Jennifer Lackey(Oxford: Oxford University Press, 2006), 25-49.

⁴² แลคกีแบ่งประเภทของดีฟิเตอร์ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1.ดีฟิเตอร์เชิงจิตวิทยา ก็คือ ประสบการณ์ การ สงสัย หรือความเชื่อ (ที่มีอยู่แล้ว) ของผู้กระทำทางญาณวิทยา (S) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะคอยชี้ว่า S เวลาได้ยินคำ บอกเล่าของผู้อื่นว่าคำบอกเล่านั้นไม่จริง ไม่น่าเชื่อถือ หรือยังสรุปไม่ได้ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่ S มีอยู่คือค่าความ จริง (truth value) หรือสถานการณ์ให้เหตุผลสนับสนุน (justificatory status) – ส่วน 2.ดีฟิเตอร์เชิงบรรทัดฐาน คือการสงสัยหรือความเชื่อ (ที่มีอยู่แล้ว) ของผู้กระทำทางญาณวิทยา (S) ควรจะมี ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยให้ S คิดได้ว่า คำบอกเล่า นั้นผิดพลาดหรือไม่จริง ไม่น่าเชื่อถือ หรือยังสรุปไม่ได้เช่นเดียวกัน ทั้งสองดีฟิเตอร์ต่างกันตรงที่ ดีฟิเตอร์แรกนั้นคือคุณสมบัติที่ S มีอยู่แล้วในตนเอง ส่วนแบบหลังนั้นคือคุณสมบัติที่ S ควร จะมี (ซึ่ง S อาจจะมีหรือไม่ก็ได้) หากมีหลักฐานที่ชัดเจนที่สามารถเข้าถึงได้ต่อคำบอกเล่านั้นเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่ามันผิด หรือไม่ โปรดดู Jennifer Lackey, "Introduction," *ibid.*, ed. Jennifer Lackey and Ernest Sosa, 1-21.

ไทเลอร์ เบิร์ก (Tyler Burge) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับกลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยมไว้ในบทความชื่อ "Content Preservation" (1993) ผ่าน "หลักการเรื่องการยอมรับ (Principle of Acceptance)" ดังนี้

“คนมีสิทธิที่จะรับว่าบางสิ่งนั้นเป็นจริง ซึ่งสิ่งนั้นแสดงให้เห็นว่ามันจริงและเข้าใจได้ง่าย (intelligible) ต่อคนๆนั้น นอกเสียจากว่ามีเหตุผลที่แข็งแกร่งกว่าที่แสดงให้เห็นว่าเราไม่ควรทำเช่นนั้น”⁴³

สำหรับเบิร์ก หากไม่มีดีฟิเตอร์มาทำให้เราดูคิดขึ้นว่าคำบอกเล่าที่ได้รับมาดูท่าทางแล้วจะไม่ใช่ความจริง เราสามารถเชื่อ(รับ)คำบอกเล่านั้นได้ เพราะเรามีการให้เหตุผลสนับสนุนแบบเบื้องต้นทันที (prima facie justification) ในสิ่งที่แสดงตัวว่าจริงให้เรารับรู้เข้าใจได้ง่ายๆ (prima facie intelligible and presented as true) เนื่องจากเรามีความไว้วางใจในผู้บอกคำบอกเล่าว่าเป็นแหล่งที่มีเหตุผล (rational source)⁴⁴ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ปราศจากความรู้ที่มีอยู่แล้วเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เราก็ยังสามารถรับคำบอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้ (เพราะเราไม่ได้ให้เหตุควรแก่การเชื่อกับเนื้อเรื่องนั้น เนื่องจากเราไม่เคยรู้มาก่อน เราให้เหตุควรแก่การเชื่อจากแหล่งมากกว่าทั้งนี้จะต้องไม่มีดีฟิเตอร์ด้วย) ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยไม่เคยเห็นระบบไหลเวียนโลหิตของมนุษย์มาก่อน แต่ได้ดูแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์และได้อ่านจากตำรากายวิภาคศาสตร์จึงเชื่อว่ามึระบบไหลเวียนโลหิตของมนุษย์อยู่จริง หรือผู้วิจัยเชื่อว่ามึระบบดวงดาวอื่นอยู่นอกระบบสุริยจักรวาลของเราอีกมากมาย แน่นอนว่าผู้วิจัยไม่เคยเห็นระบบดวงดาวอื่นๆนั้นผ่านประสาทสัมผัสของผู้วิจัยเอง แต่ได้ฟังคำบอกเล่ามาและคิดว่าแหล่งที่ได้รับมามีเหตุผล ดังนั้นจึงเชื่อในคำบอกเล่านี้

⁴³ Tyler Burge, "Content Preservation," *The Philosophical Review* 102, no. 4 (1993): 467.

⁴⁴ ข้อเสนอของเบิร์กไม่ได้พยายามแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีแนวโน้มทางสถิติที่จะพูดความจริงแบบข้อเสนอของรีด และไม่ได้พยายามเสนอว่ามนุษย์ทุกคนมีเหตุผล เบิร์กเสนอว่าเรามีสมมติฐานว่ามีมโนทัศน์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเข้าใจได้ดี (intelligibility) กับการมีสิทธิที่จะเชื่ออย่างมีเหตุผล (rational entitlement) ที่ทำให้เรายอมรับว่าคำบอกเล่าของผู้อื่นนั้นเป็นแหล่งที่มีเหตุผล โปรดดูรายละเอียดได้จากเรื่องเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า ความรู้ต่างๆจำนวนมากที่เราไม่อาจรับรู้ได้โดยตนเองผ่านประสาทสัมผัสของเราได้มาด้วยวิธีการรับคำบอกเล่าแบบนี้ ทั้งจากตัวอย่างที่ยกไปแล้ว หรือตัวอย่างอื่นๆอีก เช่น ความรู้เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ของเราไม่สามารถใช้ประสาทสัมผัสของเรายืนยันได้ เราไม่สามารถลดทอนคำบอกเล่าเรื่องนี้ไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานตามทัศนคติของกลุ่มลดทอนนิยม แต่เราเชื่อว่าสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยสาเหตุของกลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยม

วิกิพีเดียกับคำบอกเล่าของผู้อื่น

วิกิพีเดียมีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับมโนทัศน์เรื่องคำบอกเล่าของผู้อื่น ในฐานะที่คำบอกเล่าของผู้อื่นเป็นแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่เราใช้ในการหาความรู้ และเราในฐานะผู้กระทำทางญาณวิทยาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้จากวิกิพีเดีย แน่ใจว่าวิกิพีเดียเป็น “คำบอกเล่า” จากคนอื่น ดังนั้น การถกเถียงกันมโนทัศน์เรื่องคำบอกเล่าของผู้อื่นจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการถกเถียงเรื่องการหาความรู้จากวิกิพีเดีย

นักปรัชญาบางกลุ่มเสนอว่า 1. เราไม่อาจให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียได้ในลักษณะเดียวกับที่เราให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของผู้อื่น (ปฏิเสธทั้งลดทอนนิยม และปฏิเสธปฏิเสธลดทอนนิยม) ในขณะที่อีกทัศนคติหนึ่งกลับเห็นว่า 2. เราสามารถให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียได้ในลักษณะเดียวกับมโนทัศน์ของกลุ่มลดทอนนิยม ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายถึงความเป็นไปได้ของข้อเสนอเหล่านี้เพื่อศึกษาว่าท้ายที่สุดแล้ว เราสามารถให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่มีฐานมาจากการใช้วิกิพีเดียได้อย่างไร

1. นักปรัชญาที่ปฏิเสธทั้งลดทอนนิยมและปฏิเสธปฏิเสธลดทอนนิยม

ในบทความ “The Epistemic Cultures of Science and Wikipedia: A Comparison” (2009) เค. แบรด เวย์ (K. Brad Wray) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางญาณวิทยาระหว่างวิทยาศาสตร์และวิกิพีเดีย ในส่วนท้ายของบทความ (คำบอกเล่าของผู้อื่นและวิกิพีเดีย) เวย์ได้ศึกษาการให้เหตุผลสนับสนุนข้อมูลจากวิกิพีเดีย โดยเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลจากวิกิพีเดียกับข้อมูลที่ได้มาจากคำบอกเล่าของผู้อื่น เวย์อาศัยการแบ่งประเภทข้อมูลจากคำบอกเล่าของผู้อื่น

ของริชาร์ด โฟเลย์ (Richard Foley) ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1. อัตนิยม (egoism) และ 2. ปฏิเสธอัตนิยม (non-egoism) เวย์อธิบายการให้เหตุผลสนับสนุนแบบอัตนิยมโดยการให้ตัวอย่าง กล่าวคือ มีคนแปลกหน้าเดินมาบอกว่าพายุทอร์นาโดกำลังจะพัดมา เราจึงสังเกตเห็นท้องฟ้า เมื่อเห็นท้องฟ้าเปลี่ยนเป็นสีดําอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงรับคำบอกเล่าของชายแปลกหน้าว่าพายุทอร์นาโดกำลังจะพัดมา มโนทัศน์แบบอัตนิยมนี้จึงกล่าวได้ว่าเป็นมโนทัศน์แบบลดทอนนิยมดังที่ได้อภิปรายไปแล้ว เนื่องจากจะต้องพิจารณาจากหลักฐานอันควรแก่การเชื่อก่อน และเช่นเดียวกันกับมโนทัศน์แบบปฏิเสธอัตนิยม กล่าวได้ว่าเป็นมโนทัศน์ในลักษณะเดียวกับปฏิเสธลดทอนนิยม เนื่องจากแม้จะไม่มีหลักฐานสนับสนุนในการอ้างของชายแปลกหน้าว่าพายุทอร์นาโดกำลังจะพัดมา (ท้องฟ้ายังไม่เปลี่ยนเป็นสีดําอย่างรวดเร็ว) แต่เราก็สามารถรับคำบอกเล่านี้ได้เทียบเท่ากับ ความเชื่อของเราที่สร้างขึ้นมาจากแหล่งความรู้พื้นฐานของตนเอง

เวย์เสนอว่า เราไม่สามารถทั้ง 1. ให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียได้โดยอาศัยมโนทัศน์แบบลดทอนนิยม และ 2. ให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียได้โดยอาศัยมโนทัศน์แบบปฏิเสธลดทอนนิยม กล่าวคือ ในกรณีของลดทอนนิยม เนื่องจากคนที่อ้างอิงอยู่บนข้อมูลจากวิกิพีเดียมีแนวโน้มที่จะไม่รู้ว่าคุณเขียนวิกิพีเดียเป็นใคร เมื่อเราไม่รู้ว่าคุณบอกข้อมูลเป็นใครเท่ากับเราไม่มีหลักฐานว่าควรเชื่อข้อมูลนั้นหรือไม่ และในกรณีของปฏิเสธลดทอนนิยม เราไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนวิกิพีเดียได้เนื่องจากมีประวัติเก่าๆของวิกิพีเดียที่แสดงให้เห็นว่า วิกิพีเดียมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลที่ผิดพลาดอยู่บ่อยๆ เราจึงต้องระมัดระวังเกี่ยวกับข้อมูลที่มาจากวิกิพีเดีย สำหรับเวย์ บางทีข้อมูลจากวิกิพีเดียอาจจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยซ้ำว่าเป็นคำบอกเล่าจากผู้อื่น⁴⁵

ผู้วิจัยเห็นว่า สำหรับการปฏิเสธมโนทัศน์ลดทอนนิยมของเวย์นั้นสามารถโต้แย้งได้ กล่าวคือ มีตัวอย่างแย้งจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าหลายๆครั้งเราเชื่อคำบอกเล่าบอกเล่าของผู้อื่นทั้งๆที่เราไม่อาจจะรู้ได้ว่าเขาคือใคร เชื่อทั้งที่ไม่มีหลักฐานว่าควรเชื่อข้อมูลนั้นหรือไม่ ลองพิจารณาตัวอย่างแรกคือ 1. ผู้วิจัยเดินทางอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและต้องการจะไปยังคณะรัฐศาสตร์แต่ไม่รู้ทาง ได้สอบถามคนที่เดินผ่านมาว่าจะไปยังคณะรัฐศาสตร์ได้อย่างไร เมื่อได้

⁴⁵ K. Brad Wray, "The Epistemic Cultures of Science and Wikipedia: A Comparison," *Episteme* 6, no. 1 (2009): 38-51.

ข้อมูลมาแล้วผู้วิจัยรับได้และลองปฏิบัติตามแม้จะไม่รู้ว่าคนที่บอกผู้วิจัยว่าจะไปคณะรัฐศาสตร์ได้อย่างไรเป็นใคร ตัวอย่างนี้อาจดูไม่ตรงนักกับข้อเสนอของเวย์ แต่เป็นตัวอย่างหนึ่งของการสามารถรับคำบอกเล่าของผู้อื่นแม้จะไม่รู้จักเขาได้ เพื่อความชัดเจนขึ้น ลองพิจารณาตัวอย่างที่ 2. ผู้วิจัยต้องการทราบว่า จะต้มไข่อ่างไรให้ได้ไข่แบบยางมะตูมสวยงาม จึงได้เข้าไปขอคำปรึกษาในเว็บบอร์ด มีบุคคลในเว็บบอร์ดได้เข้ามาบอกผู้วิจัยว่าจะต้องต้มไข่น้ำเดือดจัดเป็นระยะเวลา 6.30 นาที ผู้วิจัยสามารถรับคำบอกเล่าและนำไปปฏิบัติได้ผลจริงแม้จะไม่รู้จักตัวคนที่แท้จริงของบุคคลในเว็บบอร์ดนั้นเลย อันที่จริงแล้วด้วยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่ทุกคนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ อย่างสะดวกในปัจจุบันก็มีเรื่องการรับข้อมูลจากผู้ที่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นใครมากมาย ตัวอย่างแย่งเหล่านี้แสดงให้เห็นได้ว่ามีโอกาสที่เราจะรับคำบอกเล่าของผู้อื่นแม้จะไม่รู้จักคนที่ให้ข้อมูลเราได้

สำหรับการปฏิเสธปฏิเสธลดทอนนิยม เวย์เสนอว่ามีประวัติเก่าๆเป็นหลักฐานว่าวิกิพีเดียมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลที่ผิดพลาด อาจเรียกได้ว่าข้อมูลจากวิกิพีเดียมีค่าน้อยกว่าจะเป็นคำบอกเล่าของผู้อื่น ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุการณ์แบบนี้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียและ “จากคำบอกเล่าที่ไม่ได้มาจากวิกิพีเดีย” เช่น คำบอกเล่าของบุคคลที่เรารู้จักในชีวิตของเราก็อาจผิดพลาดได้ ต่อให้เป็นบุคคลที่เราเชื่อถือและมีความน่าเชื่อถือสูง ยกตัวอย่างเช่น การพยากรณ์อากาศจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ (กรมอุตุนิยมวิทยา) มีเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ก็ยังมีปรากฏว่าทำนายสภาพอากาศผิดไปจากความจริงอยู่เสมอ หรืองานทางวิทยาศาสตร์ที่มีการค้นพบสิ่งใหม่ๆอยู่เสมอที่มักจะหักล้างกับทฤษฎีเก่าๆ หากเรารับคำอธิบายของเวย์ว่าหากข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งผิดพลาดอยู่บ่อยๆ จนอาจจะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นคำบอกเล่าของผู้อื่นได้นั้น เท่ากับว่าไม่มีข้อมูลจากคำบอกเล่าของผู้อื่นอย่างไหนเลยที่จะจัดว่าเป็นคำบอกเล่าของผู้อื่นได้ เพราะทุกๆ ข้อมูลที่เราได้รับมา ไม่ว่าจะมาจากแหล่งความรู้พื้นฐานของเราเอง หรือจากแหล่งภายนอกคือคำบอกเล่าของผู้อื่น หากพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า มีโอกาสเกิดการผิดพลาดได้ไม่ว่าจะมาจากแหล่งใดก็ตาม จึงดูเหมือนว่าจะเป็น “หน้าที่” ของ “ผู้กระทำทางญาณวิทยา” ที่จะต้องตัดสินข้อมูลที่เราได้รับมาอย่างระวัง⁴⁶

⁴⁶ ผู้วิจัยเห็นว่า เราสามารถหลีกเลี่ยงปัญหานี้ได้ด้วยการกลับไปใช้มโนทัศน์เรื่องความรับผิดชอบทางญาณวิทยา (ดังได้อธิบายไปในบทที่ 2 ของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้แล้ว) ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายมโนทัศน์นี้อีกครั้งเมื่อผู้วิจัยแสดง

2. นักปรัชญาที่สนับสนุนลดทอนนิยม

เดอบรา เพอร์รอน ทอลเลฟเซน (Deborah Perron Tollefsen) ได้อภิปรายไว้ในบทความชื่อ “Wikipedia and the Epistemology of Testimony” (2009) ถึงการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของผู้อื่นที่ได้มาจากวิกิพีเดีย เธอเห็นว่ามโนทัศน์แบบปฏิเสธลดทอนนิยมมีปัญหา เนื่องจาก

1. บรรทัดฐานของการคุยกันแบบพบหน้าค่าตา (norms of face-to-face conversation) คู่มั่นใจว่าสามารถขยายไปสู่การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตได้

2. ความไม่มั่นคงจากลักษณะของวิกิพีเดียทำให้เกิดดีฟิเตอร์ ขึ้นมาขัดขวางสมมติฐานในการเชื่อใจข้อมูลจากวิกิพีเดีย อธิบายอย่างง่ายก็คือ ด้วยลักษณะของวิกิพีเดียที่เปลี่ยนแปลงไปมาได้ตลอดเวลาตั้งได้อภิปรายไปในบทที่ 2 ทำให้เราเชื่อใจวิกิพีเดียได้ยากโดยปราศจากการลดทอนไปสู่แหล่งอื่นตามมโนทัศน์แบบลดทอนนิยม

ดังนั้นสำหรับทอลเลฟเซนเอง เธอจึงเลือกที่จะสนับสนุนมโนทัศน์แบบลดทอนนิยม ทอลเลฟเซนอภิปรายมโนทัศน์ของกลุ่มลดทอนนิยมโดยพิจารณาจากมโนทัศน์ 2 แบบ โดยอ้างอิงข้อเสนอของอลิซาเบท ฟริกเกอร์ (Elizabeth Fricker) และ เจ. แอดเลอร์ (J. Adler) สำหรับฟริกเกอร์ การให้เหตุผลแก่การเชื่อคำบอกเล่าของผู้อื่นนั้น เราจะต้องดูว่าผู้บอกนั้นมีท่าทีของความไม่ซื่อสัตย์หรือไม่ (scrutinize the speaker for tell-tale signs of insincerity) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เราไม่สามารถรู้ได้ว่าผู้เขียนวิกิพีเดียแต่ละคนมีความซื่อสัตย์หรือไม่ หรือเราไม่สามารถตรวจสอบพวกเขาได้ ดังนั้นสำหรับทอลเลฟเซน มโนทัศน์ของฟริกเกอร์จึงไม่สามารถใช้เป็นกรให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อจากวิกิพีเดียได้

ทอลเลฟเซนเลือกที่จะให้เหตุผลสนับสนุนมโนทัศน์ของแอดเลอร์แทน เนื่องจากแอดเลอร์เสนอว่า หลักฐานที่เราใช้ในการยอมรับคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียนั้นอาศัยความเชื่อที่มีอยู่แต่ก่อนแล้ว (background beliefs) และไม่ได้จำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความไว้วางใจของผู้ที่บอกคำบอกเล่านี้มา ตัวอย่างเช่น หากมีคนบอกว่ามีงานบินของมนุษย์ต่างดาวมาจอดที่ศูนย์นักศึกษา

ทัศนะสนับสนุนการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าของผู้อื่นจากวิกิพีเดียในจุดยืนแบบสนับสนุนมโนทัศน์ปฏิเสธลดทอนนิยม

ของมหาวิทยาลัย ทอลเลฟเซนคงเลือกที่จะไม่รับคำบอกเล่านี้ เนื่องจากมันไม่สอดคล้อง (cohere) กับความเชื่อเดิมๆ ของเธอที่มีมาแต่ก่อน ต่างจากเรื่องตลาดหุ้นกำลังดิ่งเหว ทอลเลฟเซนเลือกที่จะรับคำบอกเล่านี้ เพราะมันมีข้อมูลอื่นๆ จำนวนหนึ่งที่ยังออกมาสนับสนุน ไม่ว่าจะป็นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุ และเรื่องนี้ยังมีความสำคัญมาก จึงได้รับตรวจสอบอย่างเข้มข้นเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล⁴⁷

ข้อโต้แย้งของทอลเลฟเซนต่อการอ้างเหตุผลของพริกเกอร์นั้นผู้วิจัยได้อภิปรายไปแล้วในบทที่ 2 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กล่าวคือ การอ้างเหตุผลนี้มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มที่เสนอว่าวิกิพีเดียไม่สามารถระบุตัวตนของผู้เขียนได้จึงทำให้ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ในที่นี้ผู้วิจัยจึงไม่ขอตอบปัญหาเดิมซ้ำอีก สำหรับมโนทัศน์ของแอดเลอร์ ผู้วิจัยปฏิเสธการให้เหตุผลของทอลเลฟเซน โดยจะอภิปรายการอ้างเหตุผลของทอลเลฟเซนดังนี้:

การอ้างเหตุผล 1 : ผู้วิจัยเห็นว่าวิกิพีเดียมีจำนวนเนื้อหาเกินกว่าที่ความเชื่อที่มีอยู่แล้วของเราจะให้เหตุผลสนับสนุนได้ ทำให้เราไม่สามารถที่จะอาศัยแต่เพียงความเชื่อที่มีอยู่แล้วในการให้เหตุควรแก่การเชื่อคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียได้อย่างเพียงพอทุกคำบอกเล่า วิกิพีเดียประกอบไปด้วยบทความจำนวนมากกว่า 35 ล้านบทความในปัจจุบัน ครอบคลุมความรู้ทุกแขนง (อาจมีบางสาขาที่มีบทความสั้นบ้าง ยาวบ้าง ซึ่งต้องรอการพัฒนาต่อไป) ตัวอย่างเช่น ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติบุคคล วิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา ความเชื่อ เป็นต้น ผู้วิจัยเชื่อว่าเราไม่อาจมีความเชื่อที่มีอยู่แล้วที่ครอบคลุมเนื้อหาต่างๆ ในวิกิพีเดียได้ทั้งหมดเพื่อที่จะสอบเทียบว่ามันขัดกับความเชื่อที่เรามีอยู่ดั้งเดิมหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยอ่านวิกิพีเดียหัวข้อวิทยาการรหัสลับ (Cryptography) ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาของการเข้ารหัสลับต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ขั้นสูงซึ่งเกินที่ความเชื่อที่มีอยู่แล้วของผู้วิจัยจะให้นำหนักในการเลือกที่จะเชื่อคำบอกเล่า (ในรูปแบบของบทความของวิกิพีเดีย) นี้ดีหรือไม่ นอกจากนี้ บทความนี้ยังไม่อาจลดทอนไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานตามทัศนะของลดทอนนิยมได้อีก เราทำได้เพียงไปหาคำบอกเล่า “อื่นอื่นๆ” ที่ว่าด้วยเรื่องเดียวกันเพื่อมายืนยันว่า

⁴⁷ Tollefsen, "Wikipedia and the Epistemology of Testimony," 8-24.

คำบอกเล่านี้มีความน่าเชื่อถือ ด้วยทัศนคตินี้จึงทำให้หมโนทัศน์ของแอดเลอร์ไม่อาจเป็นเหตุผลสนับสนุนความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าของวิกิพีเดียตามทัศนะของกลุ่มลดทอนนิยมได้

3. การให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าจากวิกิพีเดีย: มโนทัศน์ลดทอนนิยมแบบใหม่

จากที่ได้กล่าวไปแล้ว ว่าปัญหาของทัศนะแบบลดทอนนิยมก็คือ หากเรายึดตามนิยามของลดทอนนิยมแบบเคร่งครัด (เช่นมโนทัศน์ของฮิวม์หรือออดี้) จะทำให้เราไม่สามารถ “ลดทอน” คำบอกเล่าจากวิกิพีเดียไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานได้ เนื่องจากนิยามของแหล่งรู้พื้นฐานแบบเคร่งครัดนั้นทำให้เราต้องลดทอนทุกคำบอกเล่าไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานทุกคำบอกเล่า ซึ่งการลดทอนทุกคำบอกเล่า (อย่างที่โกลด์แมนได้เสนอไว้) นั้นเป็นการสร้างมาตรฐานที่สูงเกินไป ในกรณีของวิกิพีเดียที่มีข้อมูลครอบคลุมทุกแขนงความรู้ ในบางเรื่องเราอาจลดทอนคำบอกเล่าไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานได้ ตัวอย่างเช่นวิกิพีเดียเรื่องดาวศุกร์ ในวิกิพีเดียเขียนว่าเราสามารถมองดาวศุกร์เห็นได้เข้ามิดทางทิศตะวันออก ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองทำแล้วพบว่าเราสามารถมองเห็นได้จริง แต่ในขณะที่บางเรื่องเราไม่อาจลดทอนไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานได้ (ตัวอย่างเช่น อุณหภูมิของดาวศุกร์ทั้งกลางวันและกลางคืนสูง 500 องศาเซลเซียสตลอดเวลา

ปัญหาของมาตรฐานที่สูงเกินไปของทัศนะแบบลดทอนนิยมแบบเคร่งครัดทำให้เกิดปัญหาในการให้เหตุผลสนับสนุนคำบอกเล่าที่มาจากวิกิพีเดียดังได้กล่าวไปแล้ว ผู้วิจัยจึงเสนอทางออกที่สามารถทำให้เรายังรับมโนทัศน์แบบลดทอนนิยมได้โดยไม่ติดปัญหานี้ นั่นคือการปรับนิยามของลดทอนนิยมเสียใหม่ จากลดทอนนิยมแบบเคร่งครัดให้กลายเป็นลดทอนนิยมแบบอ่อนเกณฑ์ของลดทอนนิยมแบบใหม่ก็คือ

1. S ได้รับคำบอกเล่าว่า p_1
2. คำบอกเล่า p_1 ไม่จำเป็นจะต้องอาศัยการพึ่งพาเชิงบวกต่อแหล่งความรู้พื้นฐานของ S
3. S มีมโนทัศน์ความรับผิดชอบทางญาณวิทยา จึงลดทอนคำบอกเล่า p_1 ไปสู่คำบอกเล่า p_2 p_3 ... เพื่อประกอบการตัดสินใจ ให้ค่าน้ำหนักจากคำบอกเล่าชิ้นอื่นๆว่า p_1 มีเหตุควรแก่การเชื่อหรือไม่

4. S เชื่อว่า p1

จากเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้เสนอปรับให้อ่อนลง จะเห็นได้ว่า เราไม่จำเป็นต้องอาศัยเพียงแหล่งความรู้พื้นฐานในการลดทอนเพียงอย่างเดียว และเกณฑ์แบบใหม่ยังสามารถครอบคลุมทุกบทความในวิกิพีเดียได้ ตัวอย่างเช่น มีคนประสงค์ร้ายแก้ไขวิกิพีเดียว่ามีสิ่งมีชีวิตอยู่บนดาวพลูโต ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังเข้าไปอ่านเนื้อหาเรื่องดาวพลูโตในวิกิพีเดียอยู่พอดี เพื่อความมั่นใจว่าคำบอกเล่าชิ้นนี้เป็นเรื่องจริง ผู้วิจัยจึงอ่านวิกิพีเดียและเว็บไซต์อื่นๆ ในอินเทอร์เน็ตว่าด้วยเรื่อง ระบบสุริยะจักรวาลและดาวพลูโตประกอบการพิจารณา (ซึ่งจัดว่าเป็นคำบอกเล่าชิ้นอื่นเหมือนกับข้อมูลที่ว่าดาวพลูโตมีสิ่งมีชีวิต) และค้นพบว่าดาวเพียงดวงเดียว (เท่าที่รู้จักในปัจจุบัน) ที่มีสิ่งมีชีวิตคือโลก ผู้วิจัยพิจารณาแล้วจึงไม่รับคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียที่ว่ามีสิ่งมีชีวิตอยู่บนดาวพลูโต แต่การอ้างเหตุผลเรื่องลดทอนนิยามแบบอ่อนของผู้วิจัยอาจประสบปัญหาบางอย่างได้ นั่นคือปัญหาการย้อนกลับไปไม่สิ้นสุด (infinite regress) กล่าวคือ ประพจน์ (proposition) p1 จะเป็นจริงได้เมื่อต้องการการสนับสนุนจากประพจน์ p2 ประพจน์ p2 จะเป็นจริงได้เมื่อต้องการการสนับสนุนจากประพจน์ p3 ประพจน์ p3 จะเป็นจริงได้เมื่อต้องการการสนับสนุนจากประพจน์ p4 จนถึงประพจน์ pⁿ ซึ่งความต้องการการสนับสนุนดังกล่าวสามารถสืบเนื่องต่อไปได้ไม่สิ้นสุด เป็นการที่ประพจน์นั้นสามารถที่จะให้เหตุผลสนับสนุนในตัวเองไปได้เรื่อยๆ ผู้วิจัยอ้างเหตุผลโต้แย้งปัญหาการย้อนกลับไปไม่สิ้นสุดของเกณฑ์ที่ผู้วิจัยเสนอไว้ดังนี้

เป็นไปได้ที่การหาคำบอกเล่าชิ้นอื่นจะนำไปสู่ปัญหาการย้อนกลับไม่สิ้นสุด เช่น ผู้วิจัยต้องการจะรู้ว่าเรื่อง p1 เป็นอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงลดทอนอย่างมีความรับผิดชอบต่อการสร้างความเชื่อจาก p1 ไปสู่ pⁿ แน่ใจว่าการย้อนกลับไปย่อมเกิดขึ้น แต่ผู้วิจัยเสนอว่าท้ายที่สุดแล้วการย้อนกลับไปนั้นจะต้องย้อนกลับไปในฐานะที่เรามีความเชื่อถือนั่นๆ (trust) เพื่อไปตรวจสอบกับแหล่งอ้างอิงคำบอกเล่าชิ้นอื่นๆ กล่าวคือในส่วนท้ายของวิกิพีเดียจะมีรายการอ้างอิงที่นำไปสู่แหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่วิกิพีเดียหวั่นๆ อ้างอิงมา เราอาจพิจารณาด้วยการตามไปดูคำบอกเล่าว่าการย้อนกลับไปแหล่งอ้างอิงต่างๆ นั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ หรืออาจพิจารณาคำบอกเล่าอื่นๆ จากแหล่งอื่นที่เราค้นคว้ามา หากพิจารณาแล้วว่าแหล่งดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือก็อาจเรียกได้ว่าเราได้ใช้ความพยายามในการสร้างความรับผิดชอบต่อความเชื่อในการตรวจสอบและตัดสินใจ

แล้วว่าแหล่งข้อมูล รายการอ้างอิงต่างๆที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือจึงหยุดการย้อนกลับไปไม่สิ้นสุดของการหาคำบอกเล่าชิ้นอื่นๆที่จะใช้สนับสนุนการสร้างความเชื่อของเราได้

อีกประการหนึ่งที่สำคัญว่าด้วยการอาศัยคำบอกเล่าชิ้นอื่นๆเพื่อให้เหตุควรแก่การเชื่อของคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียก็คือตัวคำบอกเล่านั้นมีระดับความน่าเชื่อถือที่แตกต่างกันออกไป คำบอกเล่าบางอย่างอาจมีความน่าเชื่อถือสูง เช่นคำบอกเล่าเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คำบอกเล่าจากองค์กรหน่วยงานเฉพาะทางต่างๆ คำบอกเล่าประเภทข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ คำบอกเล่าอีกส่วนหนึ่งดูจะมีความน่าเชื่อถือต่ำกว่า เช่น คำบอกเล่าประเภทข่าวลือ ข่าวลวง ข่าวกอสซิป แทบลอยด์ ความรับผิดชอบของผู้กระทำทางญาณวิทยาที่มีต่อการสร้างความเชื่อของตนเองจะเป็นตัวตัดสินว่าแหล่งคำบอกเล่าแหล่งใดมีความน่าเชื่อถือมากพอที่จะหยุดการค้นหาคำบอกเล่าอื่นมาช่วยในการสนับสนุนได้ ในกรณีของคำบอกเล่าที่มีระดับความน่าเชื่อถือสูง อาจเป็นการง่ายที่จะตัดสินว่าแหล่งความเชื่อใดมีความน่าเชื่อถือมากพอที่จะเรียกว่าเป็นเหตุควรแก่การเชื่อได้ ในกรณีของคำบอกเล่าที่มีระดับความน่าเชื่อถือต่ำจนยากแก่การตรวจสอบและตัดสินว่าฐานความเชื่อแหล่งใดมีความน่าเชื่อถือ ผู้กระทำทางญาณวิทยาอาจจะต้องใช้ความพยายามมากในการหมั่นตรวจสอบอยู่เสมอเพื่อตัดสินใจหยุดการย้อนกลับไปไม่สิ้นสุดต่อการสร้างความเชื่อได้

อย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้ว่าการย้อนกลับไปหาแหล่งความเชื่อที่เราไว้วางใจในความน่าเชื่อถือจะเกิดปัญหาอุปนัย (problem of induction) จนทำให้เกิดคำถามตามมาว่า แท้จริงแล้วการย้อนกลับไปในฐานะที่เรามีความเชื่อถือในแหล่งข้อมูลนั้นๆเป็นการย้อนกลับไปไม่สิ้นสุดอยู่ดีหรือไม่ เนื่องจากทำไมเราถึงตัดสินใจว่าจะ “หยุด” อยู่ที่แหล่งความเชื่อพื้นฐานที่ใดที่หนึ่งทั้งในกรณีของคำบอกเล่าที่มีระดับความน่าเชื่อถือสูงหรือในกรณีของคำบอกเล่าที่มีระดับความน่าเชื่อถือต่ำ ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ว่าจะเป็นการย้อนกลับไปไม่สิ้นสุดได้อีกเชิงอุปนัย แต่การย้อนกลับไปในลักษณะดังกล่าวประกอบกับการมีความรับผิดชอบต่อการสร้างความเชื่อในการพยายามหาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่จะมาสนับสนุนคำบอกเล่าของเรามีคุณค่าทางญาณวิทยาที่น่าจะยอมรับได้มากกว่าการปล่อยให้เกิดการย้อนกลับไปไม่สิ้นสุดโดยไม่ได้อาศัยแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากการตัดสินใจของเราเองมาช่วยในการให้เหตุควรแก่การเชื่อเลย

นอกจากนี้ หากรับคำอธิบายเรื่องเกณฑ์ของลดทอนนิยมแบบใหม่ของผู้วิจัยก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาได้อีก ปัญหาดังกล่าวก็คือปัญหาที่ว่า การหาความรู้ในลักษณะลดทอนนิยมแบบใหม่เป็นการทิ้งเหตุผลแบบใช้จำนวนอ้างอิง (argumentum ad populum) หรือไม่ เนื่องจากผู้วิจัยเสนอให้เราหาคำบอกเล่าชิ้นอื่นในเรื่องที่เราได้รับมาเพื่อนำมาพิจารณาในการตัดสินใจ อาจเป็นไปได้ว่าจะมีข้อมูลชุดเดียวกันกับวิกิพีเดียกระจายไปในแหล่งข้อมูลอื่นๆ หากเราไปค้นคว้าเจอข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันก็อาจจะทำให้ส่งผลเสียต่อสถานะของข้อมูลนั้นๆ ทำให้เราคิดว่าข้อมูลนั้นมีเหตุควรแก่การเชื่อเพียงเพราะมีข้อมูลลักษณะเดียวกันจำนวนอื่นๆ มาสนับสนุน ซึ่งตรงกับข้อเสนอหนึ่งของ พี ดี แมกนัส (P.D. Magnus) ที่ได้อภิปรายถึงเกณฑ์ในการประเมินว่าแหล่งข้อมูลใดจะน่าเชื่อถือก็ต่อเมื่อมีเกณฑ์ของแมกนัสทั้ง 5 ข้อ นั่นคือ

1. เกณฑ์ที่พิจารณาจากว่าข้อมูลนั้นใครเป็นผู้เขียนหรือเอามาจากแหล่งไหน ให้พิจารณาจากความน่าเชื่อถือว่าแหล่งนั้นมีหรือไม่ (Authority)
2. เกณฑ์ที่พิจารณาจากลักษณะการเขียนว่าสอดคล้องกันดีหรือไม่ (Plausibility of Style)
3. เกณฑ์ที่พิจารณาจากเนื้อหาที่มี ว่าเนื้อหานั้นเป็นไปได้จริงหรือไม่ (Plausibility of Content)
4. เกณฑ์ที่พิจารณาจากการที่นำเนื้อหาในแหล่งข้อมูลนั้นไปเปรียบเทียบกับของที่เรารู้มาก่อนเพื่อตรวจความน่าเชื่อถือหากว่ามันตรงกัน (Calibration)
5. เกณฑ์ที่พิจารณาจากการนำข้อมูลในแหล่งข้อมูลนั้นไปเปรียบเทียบกับเนื้อหาเรื่องเดียวกันในแหล่งข้อมูลอื่นๆ (Sampling)⁴⁸

⁴⁸ P.D. Magnus, "On Trusting Wikipedia," *ibid.*: 88-78. สำหรับเกณฑ์ทั้ง 5 ข้อ แมกนัสเห็นว่าไม่อาจนำเอามาใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียได้ เนื่องจากลักษณะของวิกิพีเดียที่พิเศษออกไปจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ หากนำมาประเมินแล้ววิกิพีเดียจะไม่ผ่านเกณฑ์ ตัวอย่างเช่นเกณฑ์ Authority ที่ให้พิจารณาจากความน่าเชื่อถือของผู้เขียนหรือแหล่งข้อมูล แต่วิกิพีเดียมีลักษณะดังที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไปแล้วว่าปราศจากการมีบรรณาธิการและเปิดเสรีให้ทุกคนเข้ามาเขียนได้ จึงทำให้ตกเกณฑ์ประเมินเหล่านี้

สำหรับเกณฑ์ข้อที่ 5 นั้น แมกนัสเห็นว่าเราไม่อาจพิจารณาความน่าเชื่อถือของวิกิพีเดียได้ เนื่องจากมีหลายเว็บไซต์ได้คัดลอกข้อมูลจากวิกิพีเดียไปใส่โดยไม่ให้เครดิต หากใช้วิธีของผู้วิจัยก็อาจจะเข้าเกณฑ์ที่จะมีโอกาสเกิดความผิดพลาดในการให้เหตุผลระหว่างการเชื่อวิกิพีเดียนี้ได้ เนื่องจากลดทอนคำบอกล่าที่ได้รับมาไปสู่คำบอกล่าขึ้นเดิมในแหล่งข้อมูลอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่ได้ต้องการพยายามจะเสนอว่า “เรามีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่ได้รับมาจากวิกิพีเดียอันสืบเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่ามิข้อมูลจากแหล่งอื่นๆที่มีเนื้อหาเหมือนกับวิกิพีเดียที่เราอ่าน” ผู้วิจัยเองเห็นว่าถ้าเสนอแบบนี้แล้วก็จะถูกโต้แย้งในลักษณะดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น กระนั้นก็ดี ดูเหมือนเป็นไปได้ที่ข้อมูลจากทุกแหล่งที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาที่มีความรับผิดชอบต่อการแสวงหาความรู้ของตนเองนั้นจะเหมือนกันหมดทุกแหล่งข้อมูล เพียงเพราะว่าแหล่งข้อมูลอื่นได้ทำการคัดลอกวิกิพีเดียไปจนทำให้ไม่มีความแตกต่างกันในเชิงข้อมูล อันที่จริงแล้ว วิกิพีเดียเองในตอนท้ายของทุกหัวข้อนั้นมีการอ้างอิงไปยังแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่ผู้เขียนวิกิพีเดียได้อ้างอิงมา หากจะกล่าวว่ามีเพียงแต่เว็บไซต์อื่นๆ ได้คัดลอกวิกิพีเดียไปจนทำให้เหมือนกันไปทั้งหมดก็ไม่อาจจะเป็นจริงเสมอไป เพราะในความเป็นจริงการปรากฏขึ้นของข้อมูลที่มีความขัดแย้งไม่ลงรอยกันไม่ว่าจะในวิกิพีเดียหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ เป็นเรื่องปกติที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะเสนอก็คือ ก็เพราะว่ามีข้อมูลในวิกิพีเดียและมีข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ในประเด็นหัวข้อเดียวกัน ที่อาจเป็นไปได้ว่าข้อมูลนั้นเหมือนกัน (มีการคัดลอกจากวิกิพีเดียไปลงในแหล่งข้อมูลนั้น) หรือแหล่งข้อมูลนั้นไม่เหมือนกัน (เห็นแย้งจากวิกิพีเดีย) ของเหล่านี้เปรียบเสมือนคำบอกล่าขึ้นต่างๆ ที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาที่ใช้มโนทัศน์ลดทอนนิยมแบบใหม่จะต้องนำคำบอกล่าเหล่านี้มาพิจารณา “การเหมือนกันและไม่เหมือนกันของข้อมูลจากแหล่งอื่น” ที่เราจะนำมาช่วยในการตัดสินใจให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่ได้จากวิกิพีเดียในท้ายที่สุดแล้ว ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะเป็นแหล่งที่ทำให้เราตรวจสอบเพื่อให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่ได้จากวิกิพีเดียได้

ข้อโต้แย้งประการสุดท้ายที่อาจเกิดขึ้นได้ก็คือ การพิจารณาวิกิพีเดียเป็นคำบอกล่าของผู้อื่นโดยมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยเสนอ จะเป็นการสร้างความรู้ที่ปราศจากประสบการณ์เชิงผัสสะ (เป็นอิสระจากแหล่งความรู้พื้นฐาน) ใช่หรือไม่ เนื่องจากการได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าไปสู่ความรู้โดย

ปราศจากการให้เหตุผลสนับสนุนจากแหล่งความรู้พื้นฐานจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ตามมา นั่นคือ ถ้ารับคำอธิบายแบบนี้ต่อไปเราอาจจะไม่ต้องใช้แหล่งความรู้พื้นฐานอีก แค่อาศัยคำบอกเล่าก็เพียงพอแล้ว หากมีคนมาบอกผู้วิจัยว่าเกิดแผ่นดินไหวที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะที่ผู้วิจัยกำลังพักอาศัยอยู่ที่ต่างจังหวัด ผู้วิจัยก็ควรจะรับคำบอกเล่านี้โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบด้วยแหล่งความรู้พื้นฐานใช่หรือไม่ ผู้วิจัยไม่ได้ต้องการจะได้แย้งข้อโต้แย้งนี้ว่าไม่เป็นความจริง เพราะแท้จริงแล้วนอกจากแหล่งความรู้พื้นฐานแล้ว คำบอกเล่าประเภทที่อยู่พ้นไปจากความสามารถในการใช้แหล่งความรู้พื้นฐานในการให้เหตุผลสนับสนุนได้นั้นก็เป็นแหล่งข้อมูลแหล่งหนึ่งที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาทุกคนใช้ข้อมูลจากแหล่งนี้ และเราก็รับว่าข้อมูลบางอย่างที่ได้รับคำบอกเล่ามาโดยพ้นไปจากความสามารถในการตรวจสอบโดยแหล่งความรู้พื้นฐานของเราว่าข้อมูลนั้นเป็นความรู้ ตัวอย่างเช่นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เรารู้ว่าสเปนทำสงครามทางเรือกับอังกฤษในปี ค.ศ. 1588 และสเปนแพ้ อันเป็นจุดตกต่ำของการขยายอำนาจทางทะเลของสเปนในยุคนั้น หรือเรารู้ว่าฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น ความรู้เหล่านี้อยู่พ้นไปจากศักยภาพของแหล่งความรู้พื้นฐาน (นั่นคือเราไม่อาจย้อนเวลาไปพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการหาความรู้แบบประสบการณ์นิยม) เราทำได้เพียงแค้รับคำบอกเล่าเหล่านี้มา และหากต้องการจะตรวจสอบมันเราก็ทำได้เพียงแค้สอบเทียบกับคำบอกเล่าในเรื่องเดียวกันชิ้นอื่นๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าจะรับคำบอกเล่านี้หรือไม่⁴⁹ ดังนั้น ข้อมูลที่จัดได้ว่าเป็นความรู้ในหลายๆ อย่างมีที่มาในลักษณะที่ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ การโต้แย้งว่ามโนทัศน์ลดทอนนิยมแบบใหม่จะเป็นการสร้างความรู้ที่ปราศจากประสบการณ์เชิงผัสสะนั้นจึงดูจะไม่ใช่อ้างอิงที่ยอมรับได้นัก และหากเรารับคำอธิบายตามข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นนี้ เราอาจจะต้องเลิกศึกษาศาสตร์หลายๆ ศาสตร์ เช่น ดาราศาสตร์ ฟิสิกส์

⁴⁹ อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือหลายๆ ประเด็นในวิทยาศาสตร์ เราไม่มีศักยภาพมากพอที่จะตรวจสอบคำบอกเล่าทางวิทยาศาสตร์ได้ด้วยแหล่งความรู้พื้นฐาน เช่น กรณีภาพถ่ายของดาวพลูโตที่ยานอวกาศ New Horizons ส่งกลับมายังโลกและถูกนำออกมาเผยแพร่ตามสื่อต่างๆ เมื่อวันที่ 13 ก.ค. 58 ประชาชนทั่วโลกไม่อาจไปดูดาวพลูโตได้จริงๆ ด้วยข้อจำกัดทางวิทยาการอวกาศต่างๆ ในยุคปัจจุบัน แต่ทำไมเราถึงรับคำบอกเล่าชิ้นนี้เป็นความรู้ ซึ่งในกรณีนี้อาจเป็นกรณีของความไว้วางใจ (trust) ในผู้ให้คำบอกเล่าที่มีความน่าเชื่อถือสูงจึงทำให้คำบอกเล่าที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยแหล่งความรู้พื้นฐานชิ้นนี้ถูกเชื่อกันว่าเป็นความจริง

ประวัติศาสตร์ เนื่องจากผู้ศึกษาศาสตร์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่ไม่ได้ประสบพบเจอกับความรู้ต่างๆ เหล่านี้ด้วยตัวของเขาเอง หากแต่รับรู้มาในลักษณะคำบอกเล่าของผู้อื่น

ผู้ใช้วิกิพีเดียที่มีความรับผิดชอบ : มโนทัศน์ความรับผิดชอบต่อทางญาณวิทยา

จะเห็นได้ว่า ข้อเสนอในบทที่ 3 ของผู้วิจัยที่จะเสนอแนวทางการประเมินความเชื่อว่าเป็นเมื่อใดที่ความเชื่อที่ S ได้รับมาจากวิกิพีเดียจึงจะมีเหตุผลสนับสนุน นั้นอิงอยู่กับมโนทัศน์ “ความรับผิดชอบต่อทางญาณวิทยา” เป็นหลัก นั่นคือ การพิจารณา S ในฐานะผู้กระทำทางญาณวิทยาว่ามี “คุณสมบัติอะไรบ้างอย่างไร” ในการทำให้วิกิพีเดียเป็นแหล่งข้อมูลที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ อันที่จริงแล้วผู้วิจัยเคยกล่าวถึงมโนทัศน์ความรับผิดชอบต่อทางญาณวิทยาไปบ้างแล้วในงานวิจัยนี้ กล่าวคือ ในบทที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้ตอบการอ้างเหตุผลโต้แย้งวิกิพีเดียว่า ผู้เขียนวิกิพีเดียคนสุดท้ายอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดได้ โดยเสนอมโนทัศน์นี้ขึ้นมาว่า หาก S มีความรับผิดชอบต่อแล้วก็จะทำให้ปัญหานี้ตกไป เพราะ S เข้าใจในธรรมชาติของวิกิพีเดียในข้อนี้และตระหนักรู้ได้ว่าอาจจะมีปัญหานี้เกิดขึ้น S จึงอ่านวิกิพีเดียบทความเดิมหลายๆ ครั้งเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ตนเองได้มาไม่ได้มาจากผู้เขียนคนสุดท้ายที่เข้ามาปรับปรุงแก้ไข หรือเข้าไปอ่านหน้าสนทนา (talk page) ที่ผู้ร่วมเขียนวิกิพีเดียบทความนั้นๆ มาถกเถียงกัน ในบทที่ 3 นี้ก็เช่นเดียวกัน ในการสอบทานคำบอกเล่าของผู้อื่นที่มีลักษณะเฉพาะจากวิกิพีเดีย ผู้วิจัยเองก็ยังเลือกใช้มโนทัศน์ความรับผิดชอบต่อทางญาณวิทยาเป็นแนวทางในการทำให้คำบอกเล่าจากวิกิพีเดียเป็นคำบอกเล่าที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ ดังที่คอร์นบลิทได้เสนอว่าเราจะต้องมี “ภาระในการรับผิดชอบต่อการได้มาซึ่งความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ”⁵⁰ และเมื่อผู้วิจัยได้เลือกใช้มโนทัศน์นี้ในการให้เหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลอันมีที่มาจากวิกิพีเดียเท่ากับผู้วิจัยได้เข้าไปสู่การถกเถียงกันในทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุน (Theory of Justification) อย่างน้อย 3 แนวทาง นั่นคือ

1. แนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของกระบวนการได้มาซึ่งความเชื่อ (Reliabilism หรือต่อไปจะเรียกว่าแบบ A)

⁵⁰ Kornblith, "Justified Belief and Epistemically Responsible Action," 33-48.

2. แนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากความรับผิดชอบของผู้กระทำทาง
ญาณวิทยา (Responsibilism หรือต่อไปจะเรียกว่าแบบ B)
3. แนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากการมีหลักฐาน (Evidentialism
หรือต่อไปจะเรียกว่าแบบ C)

ในส่วนถัดไปผู้วิจัยจะอภิปรายถึงมโนทัศน์การให้เหตุผลสนับสนุนทั้ง 3 แบบนี้

ในการถกเถียงส่วนถัดไปนี้ สำหรับขอบเขตของนิยามที่จะใช้ต่อไปนี้ ผู้วิจัยไม่ได้จะพูดถึง “ความเชื่อที่จริง” (justified true belief) ว่าเป็นสิ่งที่มาจากวิกิพีเดีย แต่จะพูดถึงแค่ “ความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ” (justified belief) เท่านั้น เนื่องจากในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีเป้าหมายสำคัญที่จะอธิบาย “ว่าเมื่อใดที่ S จะถือว่ามีเหตุควรแก่การเชื่อ” จากข้อมูลที่ได้รับจากวิกิพีเดีย ข้อเสนอของผู้วิจัยจึงพิจารณาในมิติแค่ที่เราสามารถมีความเชื่อที่มีเหตุผลจากวิกิพีเดียได้หรือไม่ ผ่านแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบ B

1.ญาณวิทยาเชิงคุณธรรม

ผู้วิจัยจะเก็บแนวทางแบบ C เอาไว้ภายหลังก่อน เนื่องจากแนวทาง A และ B เป็นแนวทางที่เป็นคู่ขัดแย้งกันโดยตรงในญาณวิทยาเชิงคุณธรรม ดังนั้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงจะอภิปรายเฉพาะ A และ B ก่อนเท่านั้น

การถกเถียงกันในเรื่องโครงสร้างของความรู้ (The Structure of Knowledge) มีมาอย่างช้านานในญาณวิทยา ปัญหาระหว่างพวกมูลฐานนิยม (Foundationalism) และสหพันธ์นิยม (Coherentism) เกี่ยวกับโครงสร้างของความรู้นับเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีการถกเถียงกันมาโดยตลอด มูลฐานนิยมเห็นว่า โครงสร้างของการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อนั้นมีรูปแบบเป็นลำดับขั้น กล่าวคือ มีความเชื่อที่เป็นพื้นฐานอยู่ก่อน จากนั้นการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่ออื่นที่ซับซ้อนกว่าจะยืนอยู่บนความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน ในขณะที่สหพันธ์นิยมกลับเห็นว่า โครงสร้างของ

การให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อมีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนของความเชื่อที่มีความสอดคล้อง (cohere) กันเองในระบบความเชื่อใดความเชื่อหนึ่ง

จากปัญหาที่มีการถกเถียงกันเป็นอย่างมากระหว่างพวกมูลฐานนิยมและสหทัยนิยม เออร์เนสต์ โซซา (Ernest Sosa) นักญาณวิทยาเชิงคุณธรรมคนสำคัญได้พยายามเสนอทางออกจากปัญหาระหว่าง 2 ค่ายนี้ในบทความที่มีชื่อเสียงมากของเขาชื่อ “The Raft and the Pyramid” (1980) โดยให้เรากลับไปพิจารณาว่าการให้เหตุผลสนับสนุนไม่ได้อยู่ที่การพิจารณาประพจน์ (p) แต่อยู่ที่ตัวผู้กระทำทางญาณวิทยา (agent) แทน ในบทความนี้ โซซาเปรียบเทียบลักษณะของการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อของพวกมูลฐานนิยมและสหทัยนิยมว่าเป็นรูปร่างแบบพีระมิดและแพลลอยน้ำ กล่าวคือ มูลฐานนิยมเห็นว่าโครงสร้างของการให้เหตุผลสนับสนุนนั้นยื่นพื้นมาจากความเชื่อที่เป็นพื้นฐานกว่ามีลักษณะช่วงชั้นเหมือนรูปทรงของพีระมิด นั่นคือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานจะเป็นฐานของพีระมิด ส่วนด้านบนจะเป็นความเชื่อที่ซับซ้อนกว่าซึ่งมาจากการให้เหตุผลสนับสนุนจากความเชื่อด้านล่างพีระมิด ส่วนสหทัยนิยม โครงสร้างของการให้เหตุผลสนับสนุนมีลักษณะเป็นแพลลอยน้ำเพราะส่วนประกอบของแพที่ถูกประกอบเข้าด้วยกันจึงทำให้มันสามารถลอยอยู่ได้ ไม่มีชิ้นส่วนใดชิ้นหนึ่งของแพที่สามารถลอยไปเองได้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างความเชื่อที่มีความเข้ากัน (cohere) ได้ในระบบความเชื่อต่างๆ อย่างไรก็ตาม โซซาเสนอว่าทั้งพีระมิดและแพลลอยน้ำเองยังมีปัญหาในตนเองอยู่

มูลฐานนิยมนี้ประสบปัญหาหนึ่งที่ว่า ไม่มีสภาวะจิต (mental state) ที่มีประพจน์ที่มาพร้อมกับสิ่งภายนอก (proposition with objects) ใดๆ ที่เชื่อมโยงหรือนำมาซึ่งมูลฐานของความรู้อย่างแท้จริงได้ เช่นอาการปวดศีรษะ เราสามารถตระหนักรู้ถึงอาการปวดศีรษะได้ แต่อาการปวดศีรษะโดยตัวมันเองนั้นไม่สามารถจะรวมทัศนคติ (attitude) ใดๆ กับรวมประพจน์เข้าไปได้ด้วยได้ จึงทำให้รากฐานของความเชื่อของพวกมูลฐานนิยมดูไม่มั่นคงและสามารถผิดพลาดได้ ในขณะที่เดียวกัน หากรากฐานของความเชื่อไม่ใช่ประพจน์ใดๆ แล้ว เราสามารถจะเรียกมันได้อย่างไรว่าเป็นรากฐานของความเชื่อ หรืออีกปัญหาหนึ่งก็คือ พวกมูลฐานนิยมมักจะโดนแย้งด้วยการอ้างเหตุผลว่าแท้จริงแล้ว เมื่อสืบค้นย้อนหลังกลับไปจะพบว่า รากฐานของความเชื่อตามทัศนะของมูลฐานนิยมสามารถย้อนกลับไปได้ไม่สิ้นสุด (ปัญหา infinite regress)

พวกสหัชนิยมเชื่อว่าโครงสร้างของการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อมีลักษณะเป็นแพทที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงตรรกะ (logical relations) ระหว่างความเชื่อต่างๆในระบบที่เข้ากันได้ แต่ปัญหาของสหัชนิยมนั้นก็คือโครงสร้างของการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อแบบสหัชนิยมมักจะไม่ค่อยเชื่อมต่อกับโลกจริงและประสบการณ์เชิงประจักษ์ได้ พวกสหัชนิยมจึงมักจะเจอชุดของตัวอย่างแย้งที่ยกตัวอย่างปัญหาการขาดการเชื่อมต่อมาสู่โลกของความเป็นจริงเชิงประจักษ์ โชซาจึงได้เสนอทางเลือกใหม่อันเป็นจุดเริ่มต้นของญาณวิทยาเชิงคุณธรรม นั่นคือ เสนอว่าการให้เหตุผลสนับสนุนอยู่ที่ “ผู้กระทำทางญาณวิทยา” ไม่ได้อยู่ที่การพิจารณาประพจน์ ดังนั้น การพิจารณาคุณสมบัติของผู้กระทำทางญาณวิทยา การพิจารณาคุณธรรมเชิงปัญญา (intellectual virtue) จึงถูกนำเข้ามาในทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุน ลองพิจารณาตัวอย่างของนักยิทธิ เมื่อนักยิทธิลงเฝ้า ขึ้นสายปล่อยลูกธนูออกไป การยิทธิคอกนั้นสามารถประเมินได้ด้วยหลักการสามเอ (AAA Structure) นั่นคือความแม่นยำ (accuracy) ความเชี่ยวชาญ (adroitness) และความฉลาด ความเหมาะสม (aptness) สำหรับความเชื่อก็เช่นเดียวกัน สามารถถูกประเมินได้ด้วยหลักสามเอว่าความเชื่อที่มีความน่าเชื่อถือหรือไม่⁵¹

สำหรับญาณวิทยาเชิงคุณธรรมของโชซา คุณธรรมเชิงปัญญาคือความสามารถที่มีติดตัวมาในการจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ (cognitive faculty) เช่น การคิดภายใน (introspection) ความสามารถภายในที่มีความน่าเชื่อถือ (reliable cognitive ability) ความสามารถภายในที่มีมาแต่กำเนิด (innate ability) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการที่มีความ “น่าเชื่อถือ” ว่าถ้าความเชื่อใดได้ผ่านกระบวนการเหล่านี้แล้วจึงทำให้มีเหตุควรแก่การเชื่อ ซึ่งนักปรัชญาจำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของโชซาในลักษณะนี้และได้เสนอทางเลือกใหม่ นั่นคือการให้เหตุผลสนับสนุนแบบ B

นักปรัชญากลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับญาณวิทยาเชิงคุณธรรมแบบ A เห็นว่า คุณลักษณะของผู้กระทำทางญาณวิทยาในแบบของ A มีลักษณะเชิงรับ (passive) ไม่มีความกระตือรือร้นในการ

⁵¹ Ernest Sosa, "The Raft and the Pyramid: Coherence Versus Foundations in the Theory of Knowledge," *Midwest Studies in Philosophy* V(1980): 3-25. และ *A Virtue Epistemology: Apt Belief and Reflective Knowledge* Vol.1 (New York: Oxford University Press, 2007), 22-23.

ได้มาซึ่งความรู้ ดังนั้นพวกเขาจึงเห็นว่าทำให้เหตุควรแก่การเชื่อต่อความเชื่อใดความเชื่อหนึ่ง น่าจะพิจารณาจากคุณลักษณะทางปัญญา (intellectual characters) ของผู้กระทำทางญาณวิทยา ลอเรน โค้ด (Lorraine Code) เป็นนักปรัชญาคนหนึ่งซึ่งได้เสนอทฤษฎีการให้เหตุผล สันนิษฐานแบบ B ผ่านบทความ “Toward a Responsibilist Epistemology” (1984) ผู้วิจัยเลือก อภิปรายบทความนี้เป็นหลักเนื่องจากโค้ดมีความสืบเนื่องมาจากข้อเสนอของโซซา กล่าวคือ ได้รับ อิทธิพลมาจากบทความของโซซาจนทำให้เสนอแนวทางนี้ขึ้นมา

สำหรับโค้ด แนวทาง B นั้น “แตกต่างอย่างสิ้นเชิง” กับแนวทางแบบ A ของโซซา กล่าวคือ โค้ดเห็นว่ามโนทัศน์แบบ A มีลักษณะที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาเป็นธรรมชาติเชิงรับ (passive nature) ในขณะที่มโนทัศน์แบบ B ให้ความสำคัญกับธรรมชาติเชิงรุก (active nature) ของผู้กระทำทางญาณวิทยา ความอยากรู้อยากเห็น อยากได้มาซึ่งความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ ทำให้ผู้กระทำทางญาณวิทยาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้กระทำทางญาณวิทยาสำหรับโค้ดจึง ถูกพิจารณาจากการที่เขาคิดเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางปัญญา (cognitive activities) ผ่านตัวตนที่ทำกิจกรรมทางปัญญา (cognitive characters) ดังนั้น เราจะเห็นว่าเราอาจจะพูดถึง คอมพิวเตอร์ที่มีความน่าเชื่อถือได้ (เนื่องจากคอมพิวเตอร์มีกระบวนการภายในที่น่าเชื่อถือจากการที่มันถูกโปรแกรมมาไว้แล้ว เมื่อเราใช้คอมพิวเตอร์ในเชิงคำนวณ ผลลัพธ์ที่ออกมาจึงน่าเชื่อถือ ในแง่ที่ว่าผลนั้นผ่านกระบวนการคำนวณที่น่าเชื่อถือมาแล้ว) แต่เราไม่อาจพูดถึงคอมพิวเตอร์ที่มีความรับผิดชอบได้ ดังนั้น สำหรับโค้ด ผู้กระทำทางญาณวิทยาจึงมีธรรมชาติเชิงรุก มีธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์ (creative nature) ที่จะแสวงหาความรู้ และการแสวงหาความรู้เหล่านั้นต้องการมโนทัศน์เรื่องความรับผิดชอบต่อทางญาณวิทยา

กล่าวในอีกแง่หนึ่ง นั่นคือโค้ดเห็นว่านิยามของ “คุณธรรมเชิงปัญญา” นั้นจะต้องถูกนิยาม เสียใหม่หากต้องการสร้างความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ นั่นคือ มโนทัศน์ A เสนอว่าคุณธรรมเชิงปัญญาคือความสามารถที่มีติดตัวอยู่แล้วของผู้กระทำทางญาณวิทยา (innate ability) แต่โค้ดเห็นว่าคุณธรรมเชิงปัญญาในลักษณะดังกล่าว “ไม่เพียงพอ” ต่อการสร้าง ความเชื่อ คุณธรรมเชิงปัญญาที่ควรจะเป็น ควรจะนิยามในลักษณะที่ว่าคุณธรรมเชิงปัญญานั้นคือกิจกรรมที่ผู้กระทำ

ทางญาณวิทยาได้กระทำเพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งความเชื่ออย่างมีความรับผิดชอบ เช่น ความมีใจกว้าง ความซื่อสัตย์ ความระมัดระวังในการรับความเชื่อ เป็นต้น⁵²

นักปรัชญาอีกคนหนึ่งที่เสนอมโนทัศน์แบบ B ไว้อย่างน่าสนใจคือฮิลลารี คอธน์บลิท ในบทความ “Justified Belief and Epistemically Responsible Action” (1983) คอธน์บลิทเสนอว่าการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อแบบอ้างอิงจากกฎของการให้เหตุผลในอุดมคติ (rules of ideal reasoning) กล่าวคือ ผู้กระทำทางญาณวิทยาตกอยู่ภายใต้กฎของการใช้เหตุผลที่ดี กล่าวคือ ในการพิจารณาว่าความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งมีเหตุควรแก่การเชื่อหรือไม่ หากผู้กระทำทางญาณวิทยานั้นพิจารณาตามการให้เหตุผล ความเชื่อหนึ่งถือว่ามีเหตุควรแก่การเชื่อ และหากไม่ได้ตามกฎนี้ ก็ถือว่าไม่มีเหตุควรแก่การเชื่อ ซึ่งการให้เหตุผลสนับสนุนในลักษณะนี้ สำหรับคอธน์บลิทเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระให้ผู้กระทำทางญาณวิทยาจะต้องมีมาตรฐานการให้เหตุผลที่ดีสูงสุดอยู่เสมอ

สำหรับคอธน์บลิท เขาเห็นว่ากระบวนการได้มาซึ่งความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อขึ้นอยู่กับรูปแบบของแนวทางแบบ B นั่นคือ ผู้กระทำทางญาณวิทยาจะได้มาซึ่งความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อได้เมื่อและก็ต่อเมื่อเขาได้กระทำการทางญาณวิทยาอย่างมีความรับผิดชอบ (epistemically responsible action) ต่อความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งหรือไม่ ซึ่งสำหรับคอธน์บลิทให้ชื่อมโนทัศน์นี้ว่า “epistemic responsibility” กล่าวคือ ผู้กระทำทางญาณวิทยามีความกระหายใคร่รู้ที่จะได้มาซึ่งความเชื่อที่ถูกต้องและความกระหายใคร่รู้นั้นนำ (guide) ผู้กระทำทางญาณวิทยานั้นไปสู่การกระทำต่างๆที่จะนำไปสู่ความเชื่อที่ถูกต้อง ซึ่งสำหรับคอธน์บลิทนั้น เมื่อเราถามว่า “ความเชื่อนี้มีเหตุควรแก่การเชื่อหรือไม่” เท่ากับเราถามว่า “ความเชื่อนี้เป็นผลผลิตมาจากการกระทำที่มีความรับผิดชอบทางญาณวิทยาหรือไม่”⁵³

จากการทบทวนวรรณกรรมที่สำคัญของแนวทางแบบ A และ B นั้น ผู้วิจัยมีฐานการอ้างเหตุผลอิงอยู่กับข้อเสนอมโนทัศน์จากแนวทางแบบ B เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางแบบ B มีข้อดีทางญาณวิทยาบางประการดังที่จะได้อภิปรายต่อไป

⁵² Lorraine Code, "Toward a 'Responsibilist' Epistemology," *Philosophy and Phenomenological Research* XLV, no. 1 (1984): 29-50.

⁵³ Kornblith, "Justified Belief and Epistemically Responsible Action," 33-34.

อัลวิน โกลด์แมนได้เสนอข้อวิจารณ์ต่อแนวทางแบบ B ในลักษณะเดียวกับที่คอธร์นบลิทเห็นว่าเป็นปัญหาขึ้นกับแนวทางแบบ A กล่าวคือ สำหรับโกลด์แมนแล้ว แนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบ B เป็นการคาดหวังต่อผู้กระทำทางญาณวิทยาที่มากเกินไป (เนื่องจากการมีความรับผิดชอบต่อกัน การสร้างความเชื่อเป็นสิ่งที่ลำบากสำหรับผู้กระทำทางญาณวิทยาที่มีข้อจำกัดทางความรู้)⁵⁴ การอ้างเหตุผลนี้นับว่าดูแล้วมีเหตุผลเป็นอย่างมาก เนื่องจากการมีความรับผิดชอบต่อการสร้างทุกๆ ความเชื่อของเราอาจดูแล้วเป็นการเรียกร้องที่หนักหนาต่อผู้กระทำทางญาณวิทยา แต่ผู้วิจัยจะเสนอว่าแม้จะเป็นภาระต่อทุกๆ ความเชื่อ แต่โดยแท้จริงแล้วมนุษย์นั้นควรทำให้เป็นเรื่องธรรมชาติทั่วไป การสร้างความเชื่อใดๆ ก็ตามที่มีความรับผิดชอบน่าจะส่งผลที่ดีและลดผลเสียมากกว่าการสร้างความเชื่อที่ปราศจากความรับผิดชอบ ลองพิจารณาตัวอย่างเช่น นาย ก เป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ เขาเรียนวิชาญาณวิทยาและมีความเชื่อที่ได้รับมาผิด (อาจจะฟังจากผู้บรรยายมาผิด หรืออ่านแล้วเข้าใจผิดไป) ว่า เดวิด ฮิวม์ เป็นพวกเหตุผลนิยม เมื่อนาย ก สำเร็จการศึกษาไปแล้วได้ไปประกอบอาชีพสอนหนังสือ เขาจึงได้ถ่ายทอดเรื่องราวของเดวิด ฮิวม์ ให้กับลูกศิษย์ของตนเอง ตัวอย่างนี้เป็นผลเสียของการไม่มีความรับผิดชอบต่อตรวจสอบความเชื่อของตนเอง หากนาย ก มีความรับผิดชอบแล้ว เขาย่อมไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องราวที่ตนเองได้เรียนมาเพื่อตรวจทานว่าตนเองมีความเข้าใจที่ถูกต้องหรือไม่

หรือลองพิจารณาอีกตัวอย่างหนึ่ง (ผู้วิจัยยกมาจากตัวอย่างของคอธร์นบลิท) ในกรณีของนักฟิสิกส์ชื่อโจนส์ซึ่งเป็นคนหัวแข็งไม่ฟังใคร เขาต้องการแต่จะฟังคำสรรเสริญชื่นชมจากเพื่อนร่วมงานและปราศจากซึ่งความอดทนต่อคำวิจารณ์ต่างๆ เมื่อคำวิจารณ์ของเพื่อนร่วมงานของเขาได้แย้งหักล้างงานของโจนส์ได้ แต่ความเชื่อของโจนส์ในผลงานของตนเองไม่ได้ถูกทำให้กระทบกระเทือนแต่อย่างใด เนื่องจากโจนส์ไม่ยอมแม้แต่จะฟังคำวิจารณ์เหล่านั้นเลยด้วยซ้ำ หากกระทำของโจนส์ถูกนำโดยความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งความเชื่อที่จริง โจนส์ย่อมจะฟังข้อวิจารณ์ของเพื่อนร่วมงานของเขา แต่ในเมื่อการกระทำของเขาไม่ได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบ สำหรับคอธร์นบลิทแล้ว ความเชื่อของโจนส์ไม่มีเหตุควรแก่การเชื่อ⁵⁵

⁵⁴ Alvin I. Goldman, "Internalism Exposed," *The Journal of Philosophy* 96, no. 6 (1999): 271-93.

⁵⁵ Kornblith, "Justified Belief and Epistemically Responsible Action," 36.

ดูเหมือนจะเป็นข้อเท็จจริงที่ว่าความรับผิดชอบต่อการสร้างความเชื่อจะช่วยลดโอกาสเกิดความผิดพลาดต่างๆ ที่ตามมา ซึ่งอาจจะมีผลเสียร้ายแรงมากในหลายๆ ตัวอย่าง (เช่น โจนส์จะเข้าใจผิดว่าทฤษฎีฟิสิกส์ของตนเองเป็นทฤษฎีที่ใช้ได้จริง แม้เพื่อนร่วมงานของเขาจะพิสูจน์หักล้างทฤษฎีของเขาได้ และหากเขาเผยแพร่งานวิจัยของเขาออกไปแล้วมีคนจำนวนมากเชื่อในทฤษฎีที่ผิดพลาดของเขา ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่างๆ ตามมา) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าข้อวิจารณ์ของโกลด์แมนที่มีต่อแนวทางแบบ B จึงไม่น่าจะเกิดปัญหาอะไรที่ทำให้เราต้องเลิกกับแนวทางแบบ B ไว้ในการกระทำทางญาณวิทยา (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อจากวิกิพีเดีย)

สำหรับผู้วิจัย แนวทางแบบ A นั้นเน้นไปที่กระบวนการที่น่าเชื่อถือเป็นเหตุผลในการให้เหตุควรแก่การเชื่อ หรือตามที่ไคด์ให้นิยามว่า “passive nature” ผู้วิจัยอ้างเหตุผลว่ากระบวนการภายในตามทัศนะนี้ “ไม่เพียงพอ” ต่อการให้เหตุควรแก่การเชื่อจากความเชื่อที่ได้มาจากสารานุกรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวอย่างวิกิพีเดีย เนื่องจากกระบวนการนี้ไม่ได้มีนัยตามมาเลยว่าผู้กระทำทางญาณวิทยาจะสามารถไต่ร่องข้อมูลต่างๆ จากวิกิพีเดีย เนื่องจากวิกิพีเดียมีขนาดของข้อมูลในเรื่องต่างๆ จำนวนมหาศาลและยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาได้ตลอดเวลาจากใครก็ตามที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต คำนิยามของคุณธรรมเชิงปัญญาในแนวทางแบบ A จึงไม่อาจเพียงพอต่อการให้เหตุควรแก่การเชื่อต่อความเชื่อจากวิกิพีเดียได้ พี.ดี. แมกนัส (P.D. Magnus) เสนอว่า สารานุกรมอย่างวิกิพีเดียมีลักษณะที่ “แตกต่าง” ออกจากสารานุกรมแบบดั้งเดิม ดังนั้นเราจึงไม่อาจใช้วิกิพีเดียในลักษณะแบบเดิมๆ หากแต่เราจะต้องมีทักษะบางอย่างในการใช้ตัวอย่างเช่น การเข้าไปดูประวัติการแก้ไขบทความ การเข้าไปดูหน้าสนทนาแลกเปลี่ยนเนื้อหาในวิกิพีเดียจึงจะเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือแก่ความเชื่อจากข้อมูลได้⁵⁶ ในขณะที่ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางแบบ B จะนำเราไปสู่ความระมัดระวังข้อมูลที่มาจากวิกิพีเดีย (เช่นกรณีข้อเสนอของแมกนัส) ผู้กระทำทางญาณวิทยาที่ปราศจากความรับผิดชอบต่อการสร้างความเชื่อของตนเองจะประสบปัญหาว่าเขาไม่สามารถตัดสินได้ว่าข้อมูลจากวิกิพีเดียนั้นมีความถูกต้องแม่นยำเพียงใด มีเพียงข้อเสนอของผู้วิจัย (ที่มีลักษณะเดียวกับทำให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อจากคำบอกเล่าของ

⁵⁶ Magnus, "On Trusting Wikipedia," 88-89.

ผู้อื่นตามแบบลดทอนนิยมแบบใหม่) ที่จะเป็นการกระทำซึ่งนำไปสู่ความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อ จากการรับข้อมูลจากวิกิพีเดียได้

นอกจากนี้ ยังมีแนวทางแบบ A ที่นอกเหนือไปจากแนวทางของโซซาที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องกล่าวถึง นั่นคือแนวทางแบบ A ในแบบของโกลด์แมน สำหรับโซซานั้น กระบวนการที่น่าเชื่อถือในนิยามของเขา คือกระบวนการภายในที่มาจากกระทำที่มีคุณธรรมเชิงปัญญาที่เป็นความสามารถที่ติดตัวมาในการจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ (เป็นแนวทางที่เน้นความน่าเชื่อถือจากของที่มีอยู่ภายในตัวเราเอง) สำหรับโกลด์แมน ความเชื่อของผู้กระทำทางญาณวิทยาจะมีเหตุควรแก่การเชื่อได้ เมื่อและก็ต่อเมื่อ ความเชื่ออันนั้นเป็นผลมาจากกระบวนการเชิงปริชาน (cognitive process) ที่มีแนวโน้ม (tendency) จะพาไปสู่การสร้างความเชื่อที่จริง ตัวอย่างของกระบวนการที่มีความน่าเชื่อถือของโกลด์แมน (ซึ่งเป็นมโนทัศน์การให้เหตุผลสนับสนุนแบบเน้นปัจจัยภายนอก หรือ externalism) เช่น ประสบการณ์เชิงผัสสะ (sensory experience) การรับรู้ (perception) ความทรงจำของผู้กระทำทางญาณวิทยา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่มักจะนำไปสู่ความเชื่อที่จริง ดังนั้นการเชื่อในกระบวนการดังกล่าวจึงทำให้ความเชื่อของเรามีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อ เนื่องจากกระบวนการที่น่าเชื่อถือนั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้เราเข้าถึงความเชื่อที่จริงได้

โกลด์แมนยังเสนอว่าแนวทางแบบ A ของเขาเป็นมโนทัศน์ที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับเหตุการณ์ที่เคยผ่านมา (causal history) ของผู้กระทำทางญาณวิทยา กล่าวคือ แนวทางการให้เหตุควรแก่การเชื่อในแบบโกลด์แมนจะนำปัจจัยเชิงสาเหตุในอดีตของผู้กระทำทางญาณวิทยา มาเป็นส่วนหนึ่งของการให้เหตุควรแก่การเชื่อด้วย ยกตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยอาจมีเหตุควรแก่การเชื่อในประสาทสัมผัสทางการมองเห็นของตนเองต่อโลกภายนอกเนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ประสาทสัมผัสทางการมองเห็นของผู้วิจัยมีความถูกต้องแม่นยำมาโดยตลอด ดังนั้นผู้วิจัยจึงวางใจในประวัติเชิงสาเหตุของการให้เหตุควรแก่การเชื่อในลักษณะดังกล่าว ซึ่งความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับเหตุการณ์ที่เคยผ่านมาในทัศนะของโกลด์แมน มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับกลุ่มทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนแบบที่เน้นปัจจัยภายใน (internalism) ซึ่งในกลุ่มหลังนี้จะพิจารณาเฉพาะ

เวลาปัจจุบันที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาต้องการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อเท่านั้น (เช่นการทำญาณวิทยาของเดการ์ต)⁵⁷

คำถามที่ตามมาจากแนวทางแบบ A ของโกลด์แมนก็คือ เราสามารถให้เหตุควรแก่การเชื่อที่ S ได้รับมาจากวิกิพีเดียตามแนวทางนี้ได้หรือไม่ ผู้วิจัยยังคงปฏิเสธแนวทางแบบ A ของโกลด์แมนเช่นเดียวกับของโซซาในกรณีที่จะใช้ในการให้เหตุควรแก่การเชื่อของข้อมูลจากวิกิพีเดียโดยอาศัยกระบวนการที่น่าเชื่อถือ กล่าวคือ กระบวนการเชิงปริชานที่น่าเชื่อถืออาจนำไปสู่ความเชื่อที่จริงได้ตามทัศนะของโกลด์แมน แต่ในการอธิบายกรณีของวิกิพีเดีย นั้น 1. ในกรณีของวิกิพีเดีย เป็นการยากที่เราจะบอกได้ว่าความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งจะมีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อได้เพราะว่าความเชื่อหนึ่งผ่านกระบวนการเชิงปริชานที่น่าเชื่อถือของผู้กระทำทางญาณวิทยา ดังนั้นความเชื่อหนึ่งจึงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความเชื่อที่จริงได้ เนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของวิกิพีเดียที่ผู้วิจัยได้อธิบายไปแล้ว เราไม่อาจจะบอกได้ว่ากระบวนการที่น่าเชื่อถือจะมีแนวโน้ม (tendency) นำไปสู่การมีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อของข้อมูลที่มาจากวิกิพีเดียได้ เราทำได้เพียงแค่เสนอว่าความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งจะมีเหตุควรแก่การเชื่อหรือไม่ในทุกครั้งที่เรารับข้อมูลจากวิกิพีเดีย เพราะลักษณะของคำบอกเล่าที่เป็นขึ้นๆตามมโนทัศน์ลดทอนนิยมแบบอ่อนที่ผู้วิจัยเสนอไปนั้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการให้เหตุควรแก่การเชื่อที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ เราต้องหาเหตุควรแก่การเชื่อ บ่อยครั้งที่เราใช้วิกิพีเดีย ไม่อาจเพียงอาศัยแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความเชื่อที่จริงที่มาจากกระบวนการที่น่าเชื่อถือเฉยๆได้ และ 2. ไม่ว่าจะ เป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือหรือความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับเหตุการณ์ที่เคยผ่านมา ไม่ได้มีนัยตามมามว่าจะนำไปสู่การให้เหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลที่มาจากวิกิพีเดียได้ กระบวนการดังกล่าวอาจจะเป็นไปได้ที่จะสร้างเหตุควรแก่การเชื่อจากวิกิพีเดียได้ เรื่องบางเรื่องจากวิกิพีเดียที่เราอาจจะมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมาก่อน เราอาจเคยมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ทะเล เมื่อเราอ่านวิกิพีเดียเกี่ยวกับสัตว์ทะเลจึงมีเหตุควรแก่การเชื่อเพราะเรามีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมาก่อน แต่การให้เหตุควรแก่การเชื่อในลักษณะนี้มีข้อจำกัดคือ

⁵⁷ Alvin I. Goldman, "What Is Justified Belief?," in *Reliabilism and Contemporary Epistemology*(New York: Oxford University Press, 2012), 29-49. และ "Reliabilist Epistemology," in *Stanford Encyclopedia of Philosophy*(2015).

ไม่ใช่ทุกเรื่องในวิกิพีเดียที่เรามีความสามารถทางญาณวิทยา (epistemic capacity) ในการเข้าถึง และให้เหตุควรแก่การเชื่อหรือจะมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในอดีตมาก่อน ในแง่นี้การมีความรับผิดชอบต่อการสร้างความเชื่อก็ยังคงมีความปลอดภัยมากกว่าการไว้ใจในกระบวนการที่มีความน่าเชื่อถือและความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากอดีตของผู้กระทำทางญาณวิทยา

อย่างไรก็ตาม ข้อวิจารณ์ของผู้วิจัยที่ว่าแนวทางแบบ A ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการให้เหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลจากวิกิพีเดียได้ อาจเกิดขึ้นกับแนวทางแบบ B เช่นเดียวกัน แต่ผู้วิจัยได้อภิปรายไปแล้วว่าแนวทางแบบ B มีข้อดีอย่างไรต่อการให้เหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลจากวิกิพีเดีย ดังนั้นเมื่อจำเป็นจะต้องเลือก ผู้วิจัยจึงเลือกโมเดลแบบ B เพราะเห็นว่าหนทางนี้น่าจะมีความปลอดภัยกว่าในการให้เหตุควรแก่การเชื่อของข้อมูลที่มาจกสารานุกรมที่มีลักษณะเฉพาะ ตัวอย่างวิกิพีเดีย⁵⁸

2. ทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนแบบหลักฐานนิยม (Evidentialism)

แนวทางอีกกลุ่มหนึ่งที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกับแนวทางแบบ B นั่นคือทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนแบบเน้นหลักฐาน ทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนนี้เชื่อว่า S จะมีเหตุควรแก่การเชื่อที่เวลา t เมื่อและก็ต่อเมื่อหลักฐานที่ S มีต่อ p ที่เวลา t สนับสนุนความเชื่อที่ว่า p กล่าวคือ การพิจารณาความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งว่ามีเหตุควรแก่การเชื่อ นั้น เราจะพิจารณาจากหลักฐานที่มีอยู่ว่าหลักฐานนั้นสนับสนุนความเชื่อที่ว่า p หรือไม่⁵⁹

⁵⁸ นอกจากนี้ยังมีข้อวิจารณ์อื่นๆต่อโมเดลแบบ A ที่มีเหตุผลน่าสนใจอีกด้วย เช่นคอร์นบลิทเห็นว่า การเน้นไปที่กระบวนการความน่าเชื่อถือภายในแบบสมบูรณแบบเป็นสิ่งที่ เป็นอุดมคติมากเกินไป เกินไปกว่าศักยภาพของมนุษย์ที่จะมีกระบวนการเน้นความน่าเชื่อถือที่ดีขนาดนั้นได้ โปรดดู Kornblith, "Justified Belief and Epistemically Responsible Action," 48.

⁵⁹ นิยามของคำว่าหลักฐานในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คือ ข้อมูลใดๆก็ตามที่ S มีที่มีความเกี่ยวข้อง (relevant) กับการนำไปสู่การยืนยันความเชื่อที่ว่า p ว่าจริง (หรือเท็จ) หากพูดให้เฉพาะเจาะจงลงไป ในกรณีของวิกิพีเดีย หลักฐานก็คือข้อมูลใดๆก็ตามเกี่ยวกับหัวข้อในวิกิพีเดียที่เราอ่าน เพื่อช่วยในการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่ว่า มีเหตุควรแก่การเชื่อหรือไม่

ริชาร์ด เฟลด์แมน (Richard Feldman) และเอิร์ล โคนี (Earl Conee) เป็นนักปรัชญาคนสำคัญที่สนับสนุนแนวทางแบบ C นี้ ในบทความที่มีชื่อเสียงของพวกเขาคือบทความชื่อ "Evidentialism" (1985) ในบทความนี้ เฟลด์แมนและโคนีปกป้องทัศนะของแนวทางแบบ C จากข้อวิจารณ์ต่างๆ ในที่นี้ผู้วิจัยจะเลือกอภิปรายข้อโต้แย้งของเฟลด์แมนกับโคนีต่อทัศนะแบบ B เป็นหลักเท่านั้น เนื่องจากอยู่ในขอบเขตของงานวิจัยฉบับนี้⁶⁰

ข้อวิจารณ์หนึ่งต่อแนวทางแบบ C คือข้อวิจารณ์จากแนวทางแบบ B กล่าวคือ แนวทางแบบ B เห็นว่า การเชื่อตามหลักฐานที่มีอยู่ในขณะนั้นไม่เพียงพอ เพราะหากปราศจากความรับผิดชอบแล้วอาจนำมาซึ่งความเชื่อที่ผิดพลาดได้ ตัวอย่างเช่นเรื่องของศาสตราจารย์ที่มีความเชื่อที่คลาดเคลื่อน เขาได้อ่านหนังสือพิมพ์ฉบับของเมื่อวานซึ่งเขียนว่าภาพยนตร์เรื่องนี้จะฉายทุกวันเวลา 20.00 นาฬิกา ดังนั้นศาสตราจารย์จึงมีความเชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้ที่เขาต้องการจะชมเริ่มฉายเวลา 20.00 นาฬิกา ในขณะที่วันนี้ศาสตราจารย์เองก็ได้หนังสือพิมพ์ฉบับล่าสุดมา ซึ่งในหนังสือพิมพ์ของวันนี้ระบุว่าภาพยนตร์วันนี้จะเริ่มฉายเวลา 19.30 นาฬิกาแทน แต่ศาสตราจารย์เองไม่ได้อ่านเพราะเขามีความเชื่อที่ได้รับมาจากหนังสือพิมพ์ฉบับเมื่อวานอยู่ ดังนั้นความเชื่อที่ว่าภาพยนตร์จะเริ่มฉายเวลา 20.00 นาฬิกา จึงไม่มีเหตุควรแก่การเชื่อ (unjustified) ซึ่งในกรณีนี้ เฟลด์แมนเห็นว่าในช่วงเวลาที่ศาสตราจารย์ถือหลักฐานในช่วงขณะนั้นอยู่ ความเชื่อที่ว่าภาพยนตร์จะฉายเวลา 20.00 นาฬิกานั้นถือว่ามีเหตุควรแก่การเชื่อแล้ว ส่วนข้อแย้งที่เห็นว่าการหลักฐานของศาสตราจารย์ไม่เพียงพอ (หรือต้องการหลักฐานเพิ่มเติม) นั้นแท้จริงแล้วไม่ได้แย้งมโนทัศน์ C แต่อย่างใด เนื่องจากแนวทางแบบ C ให้ความสำคัญกับหลักฐานที่มีอยู่ในขณะนั้น⁶¹ หรือกลับไปตัวอย่างของคอร์นบลิท กรณีนักฟิสิกส์ชื่อโจนส์ที่คอร์นบลิทเห็นว่าความเชื่อของโจนส์

⁶⁰ เฟลด์แมนกับโคนีตอบโต้ข้อวิจารณ์ต่อ Evidentialism ในหลายข้อ เช่นข้อวิจารณ์เรื่องข้อจำกัดทางศักยภาพของมนุษย์ (human limits) ที่ว่า แนวทางแบบ C เป็นการสร้างมาตรฐานทางญาณวิทยาที่เหนือพ้นไปจากความสามารถของมนุษย์ปกติ (beyond normal human limits) แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยเลือกอภิปรายข้อวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนแบบเน้นการมีความรับผิดชอบ (แนวทางแบบ B) เป็นหลัก เพราะมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับขอบเขตของงานวิจัยชิ้นนี้ โปรดดู Richard Feldman and Earl Conee, "Evidentialism," *Philosophical Studies* 48(1985): 15-34.

⁶¹ Richard Feldman, *Epistemology* (NJ: Prentice Hall, 2003), 47.

ไม่มีเหตุควรแก่การเชื่อเพราะเขาไม่รับฟังคำโต้แย้งที่สามารถล้มล้างทฤษฎีของเขาได้ สำหรับเฟลด์แมนและโคนี เห็นว่าทฤษฎีที่โจนส์เสนอสามารถมีเหตุควรแก่การเชื่อได้ กล่าวคือ โจนส์อาจจะหายไปในช่วงความคิดตอนที่เสนองาน (lost in thought) มีจิตใจจดจ่อในความภาคภูมิใจต่อผลงานที่ตนเองกำลังนำเสนอและไม่สามารถจะติดตามสังเกตได้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างกับผู้เข้าฟังบรรยายผลงานของเขา ในกรณีนี้ หากหลักฐานที่โจนส์มีที่สนับสนุนทฤษฎีของเขาเกิดขึ้นก่อนการนำเสนอของเขา ความเชื่อของโจนส์ที่มีต่อทฤษฎีนี้ก็ยังมีเหตุควรแก่การเชื่อได้⁶²

เกณฑ์การให้เหตุผลสนับสนุนของแนวทางแบบ C มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับหลักฐาน “ที่มีอยู่ในขณะนั้น” เท่านั้น เฟลด์แมนและโคนี เห็นว่า ข้อวิจารณ์ของแนวทางแบบ B ที่โจมตีว่าหลักฐานที่มีอยู่ในขณะใดขณะหนึ่งไม่เพียงพอ อาจนำไปสู่ความผิดพลาดได้นั้น อันที่จริงแล้วการแสวงหาหลักฐานเพิ่มเติมตามแนวทางแบบ B นั้นเป็นเพียงทางเลือกเสริม (option) ของผู้กระทำทางญาณวิทยาเลือกที่จะทำหากเขามีความใส่ใจกับเรื่องนั้นๆ ทางเลือกเสริมเหล่านี้สำหรับเฟลด์แมนและโคนีแล้วเป็นเพียงความรอบคอบ (prudential) และเป็นเรื่องทางศีลธรรม (moral matters) เท่านั้น⁶³

ผู้วิจัยเห็นว่าแท้จริงแล้วแนวทางแบบ C ของเฟลด์แมนและโคนี ไม่ได้ขัดแย้งกับแนวทางที่ผู้วิจัยใช้ในการอธิบายวิกิพีเดียแต่อย่างใด ในโลกเชิงสังคม (Social World) ที่มีการแพร่กระจายของข้อมูลจำนวนมากในทุวินาที (ตัวอย่างเช่นวิกิพีเดีย) การให้ความสำคัญกับหลักฐานที่มีอยู่เพื่อสนับสนุนในการสร้างความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าสำคัญ หากปราศจากหลักฐาน การให้เหตุควรแก่การเชื่อดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำได้ เพราะเราจะไม่สามารถยืนยันความถูกต้องของข้อมูลใดๆได้เลย ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางที่เน้นไปในหลักฐานที่มีอยู่ในขณะใดขณะหนึ่งก็ไม่เพียงพอต่อการสร้างความเชื่อได้ ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาความแปรปรวนของอัตราค่าเงินระหว่างประเทศ เรื่องแบบนี้ไม่สามารถทำได้เพียงการอ่านข้อมูลเพียงครั้งเดียว หากแต่จะต้องอาศัยระยะเวลาการรวบรวมหลักฐานเพื่อสร้างความเชื่อ

⁶² Richard Feldman and Conee, "Evidentialism," 21.

⁶³ Earl Conee and Richard Feldman, *Evidentialism: Essays in Epistemology*(Oxford: Clarendon Press, 2004), 188-89.

ได้ นอกจากตัวอย่างเรื่องความแปรปรวนของอัตราค่าเงินแล้ว ผู้กระทำทางญาณวิทยาจะต้องตระหนักว่าข้อมูลที่แพร่กระจายไม่ได้เป็นข้อมูลที่หายไปเสียทั้งหมด ข้อมูลเท็จ หลอกกลวง จงใจสร้างความเข้าใจผิดก็มีอยู่จำนวนมาก การถือเพียงหลักฐานที่มีอยู่ในขณะใดขณะหนึ่งตามแนวทางของเฟลด์แมนและโคเน ผู้วิจัยเห็นว่าไม่เพียงพอต่อการเป็นแนวทางในการให้เหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลที่มาจากวิกิพีเดียได้ และทางออกของปัญหานี้ก็คือ ผู้กระทำทางญาณวิทยาจะต้องให้ความสำคัญทั้งกับหลักฐาน โดยไม่เพียงแต่หลักฐานที่มีอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น หากแต่ต้องแสวงหาหลักฐานชิ้นอื่นๆ ประกอบไปด้วยเพื่อเพิ่มความหนักแน่นของการให้เหตุควรแก่การเชื่อ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงอาจเข้าใจได้ว่า แท้จริงแล้วแนวทางแบบ B และ C ไม่ได้มีความขัดแย้งกันแต่อย่างใด

บทสรุป

ในบทที่ 3 ผู้วิจัยเปลี่ยนจากการศึกษาลักษณะของวิกิพีเดียมาเป็นการศึกษาผู้ใช้วิกิพีเดีย (S) เป็นสำคัญ ภายใต้คำถามที่ว่าเมื่อไหร่ที่ S จะมีเหตุควรแก่การเชื่อว่า p ที่มาจากวิกิพีเดีย โดยส่วนแรกผู้วิจัยได้ศึกษามโนทัศน์คำบอกเล่าของผู้อื่น 2 แนวทาง คือกลุ่มลดทอนนิยมและกลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยมในการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อที่ได้รับมาจากวิกิพีเดีย ทั้งสองกลุ่มประสบปัญหาในการให้เหตุผลสนับสนุน กล่าวคือ กลุ่มลดทอนนิยมประสบปัญหาว่าสร้างมาตรฐานที่สูงเกินไปในการลดทอนคำบอกเล่าจากวิกิพีเดียไปสู่แหล่งความรู้อื่นๆ อีกทั้งบทความหลายบทความในวิกิพีเดียยังไม่สามารถลดทอนไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานได้ ส่วนกลุ่มปฏิเสธลดทอนนิยมประสบปัญหาว่าดูเลือนลอยเกินไปที่จะเชื่อข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในวิกิพีเดียได้โดยปราศจากการตรวจสอบกับแหล่งความรู้อื่นๆ ผู้วิจัยจึงเสนอมโนทัศน์ใหม่คือ ปรับเกณฑ์ของกลุ่มลดทอนนิยมให้อ่อนลง โดยอาศัยคำบอกเล่าชิ้นอื่นๆที่ S หามาจากความรับผิดชอบต่อการสร้างความเชื่อของตนเองมาประกอบการตัดสินใจ

การที่ S จะต้องหาข้อมูลชิ้นอื่นๆในการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อเป็นการมอบภาระหน้าที่เชิงญาณวิทยาให้กับ S กล่าวคือ โลกเชิงสังคมที่มีความหลากหลายและข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาทำให้ S ไม่อาจเป็นผู้กระทำทางญาณวิทยาที่มีลักษณะเชิงรับเพียงอย่างเดียวได้ หากแต่จะต้องมีลักษณะความรับผิดชอบเชิงรุกต่อการสร้างความเชื่อที่มีเหตุควรแก่

การเชื่อของตนเอง ผู้วิจัยได้ศึกษาและอภิปรายทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อ 3 แนวทาง คือ 1. แนวทางที่เน้นการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของกระบวนการ ได้มาซึ่งความเชื่อ ผู้วิจัยปฏิเสธแนวทางนี้โดยให้เหตุผลว่ากระบวนการดังกล่าวไม่ได้มีนัยตามมาเลย ว่า S จะมีเหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลที่ได้รับมาจากวิกิพีเดียได้ เนื่องจากจากลักษณะข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเป็นเรื่องเกินความสามารถภายในของ S 2. แนวทางที่เน้นการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากความรับผิดชอบของผู้กระทำทางญาณวิทยา และ 3. แนวทางที่เน้นการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากการมีหลักฐาน ผู้วิจัยพบว่าแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนทั้ง 2 แนวทางนี้แท้จริงแล้วไม่ได้ขัดแย้งกัน เนื่องจาก S ที่มีเหตุควรแก่การเชื่อข้อมูลที่มาจากวิกิพีเดียได้จะต้องมีทั้ง a. คุณสมบัติความรับผิดชอบต่อการสร้าง ความเชื่อในโลกเชิงสังคม b. เห็นความสำคัญของหลักฐานที่มีต่อการสร้างความเชื่อ เพียงแต่ S จะต้องมึศีลธรรมเชิงความเชื่อเป็นแนวทางที่จะเห็นว่าหลักฐานเองก็มีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นจึงมุ่งแสวงหาหลักฐานที่จะมาเติมเต็มให้การสร้างเหตุควรแก่การเชื่ออยู่เสมอๆ จึงจะทำให้ S มีเหตุควรแก่การเชื่อว่าเป็น p ที่มาจากวิกิพีเดีย

อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้นได้จากข้อเสนอของผู้วิจัย กล่าวคือ การเสนอแบบนี้เป็นการสร้างภาระหน้าที่ที่ “หนัก” ให้กับผู้กระทำทางญาณวิทยา กล่าวคือ การมีความรับผิดชอบต่อการสร้างความเชื่ออย่างสูงในทุกๆ ความเชื่อเป็นการคาดหวังให้ S ทำดีที่สุดในทุกๆ ครั้ง ผู้วิจัยไม่ปฏิเสธว่าข้อเสนอของผู้วิจัยเป็นการคาดหวังว่า S จะทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดต่อการสร้างความเชื่อของตนเองจริง หากแต่ผู้วิจัยอยากให้พิจารณาว่าการคาดหวังว่า S จะทำหน้าที่ต่อตนเองให้ดีที่สุดในทุกๆ ครั้งเป็นผลดีอย่างไร เนื่องจากโลกที่เปลี่ยนแปลงลักษณะของข้อมูลข่าวสารผ่านความรู้เรื่องของเว็บ 2.0 การมีลักษณะเชิงรับอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะเรียกได้ว่าทำให้เรามีเหตุควรแก่การเชื่อได้ ข้อมูลเท็จต่างๆ ข่าวลือ ข่าวลวงออนไลน์เป็นเรื่องปกติที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาต้องเผชิญกันทุกวันเป็นเรื่องปกติ ดังนั้น ผู้กระทำทางญาณวิทยาที่ไม่สร้างลักษณะเชิงรุกให้กับตนเองมีโอกาสที่จะถูกลวงให้รับความเชื่อที่ไม่มีเหตุควรแก่การเชื่อได้ง่าย

ในแง่นี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การคาดหวังให้ S มีความรับผิดชอบต่อสูงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาทุกคนควรจะทำให้ได้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับลักษณะของสังคมข่าวสารที่เปลี่ยนไป ผู้

ที่ไม่สามารถปรับตัวและขาดความรับผิดชอบต่อความเชื่อของตนเองในโลกลักษณะดังกล่าวจะ
เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบในแง่ลบแทน

บทที่ 4

บทสรุป

เราสามารถมีเหตุควรแก่การเชื่อในข้อมูลที่มาจากรีวิวฟรีได้หรือไม่? เป็นคำถามนำวิจัยที่ผู้วิจัยใช้เป็นคำถามหลักในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เนื่องจากรีวิวฟรีมีลักษณะเฉพาะตัวคือ เป็นสาธารณูปการที่สร้างมาจากการสร้างความรู้โดยสังคม(มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคน) จึงทำให้มันถูกตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือและสถานการณืเป็นแหล่งความรู้แหล่งหนึ่ง เนื่องจากความสามารถในการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจากใครก็ตามในสังคมที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นคำถามแรกที่ผู้วิจัยศึกษาคือ ลักษณะของการสร้างความรู้โดยสังคมนั้นแท้จริงเป็นเหตุผลที่ทำให้ปฏิเสธรีวิวฟรีเดี่ยวออกจากกรณืเป็นแหล่งความรู้หนึ่งได้หรือไม่ และยังส่งผลทำให้ความเชื่อของผู้ใช้รีวิวฟรีเดี่ยวไม่มีเหตุผลสนับสนุนในทุกกรณืหรือไม่

ผู้วิจัยพบว่าเราไม่อาจกล่าวได้ว่าลักษณะของการสร้างความรู้โดยสังคมนั้นจะทำให้ความเชื่อที่ได้รับมาจากรีวิวฟรีเดี่ยวมีเหตุผลสนับสนุนในทุกกรณื แต่มโนทัศน์ปัญญาของกลุ่มคนก็ทำให้เราไม่อาจปฏิเสธรีวิวฟรีเดี่ยวออกจากฐานะหนึ่งนในแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมาศึกษาคำถามสำคัญที่สองคือ S ในฐานะผู้กระทำทางญาณวิทยาจะทำอย่างไรให้ความเชื่อที่มาจากรีวิวฟรีเดี่ยวมีเหตุควรแก่การเชื่อได้

เนื่องจากข้อมูลในรีวิวฟรีเดี่ยวมีลักษณะเป็นคำบอกเล่าของผู้อื่น และคำบอกเล่าของผู้อื่นก็เป็นหนึ่งในแหล่งความรู้ที่ผู้กระทำทางญาณวิทยาใช้ในหาความรู้ ผู้วิจัยจึงศึกษามโนทัศน์คำบอกเล่าของผู้อื่นในฐานะแหล่งที่มาของความรู้ โดยทั่วไป นักปรัชญาแบ่งการหาความรู้จากคำบอกเล่าของผู้อื่นเป็น 2 แนวทาง คือ 1.ลดทอนนิยม และ 2.ปฏิเสธลดทอนนิยม ผู้วิจัยพบว่า ทั้ง 2 แนวทางนี้ประสบปัญหาในการให้คำอธิบายเหตุควรแก่การเชื่อของคำบอกเล่าที่ได้รับมาจากรีวิวฟรีเดี่ยว กล่าวคือ ในกรณืแรกสร้างมาตรฐานที่สูงไปในการลดทอนคำบอกเล่าของผู้อื่น ซึ่งลักษณะของรีวิวฟรีเดี่ยวไม่อาจลดทอนไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานได้ในทุกกรณื ยังคงมีคำบอกเล่าบางประเภทที่ไม่อาจลดทอนไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานได้ ในกรณืหลังก็เพิกเฉยต่อการตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่รู้ว่

ข้อมูลในวิกิพีเดียมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางใหม่เพื่อให้เราสามารถให้เหตุควรแก่การเชื่อได้ผ่านแนวทาง “ลดทอนนิยมแบบอ่อน” ซึ่งจากแนวทางนี้เราไม่จำเป็นต้องอาศัยเพียงแหล่งความรู้พื้นฐานในการลดทอนคำบอกเล่าเพียงอย่างเดียว และยังสามารถครอบคลุม อธิบายคำบอกเล่าอื่นๆ ในวิกิพีเดียที่ไม่อาจลดทอนไปสู่แหล่งความรู้พื้นฐานได้ โดยเราต้องมีความรับผิดชอบในเชิงความเชื่อที่จะหาคำบอกเล่าชิ้นอื่นๆ เพื่อตัดสินใจในการให้เหตุควรแก่ความเชื่อจากข้อมูลที่มาจากรวิกิพีเดียได้

จากมโนทัศน์ความรับผิดชอบทางญาณวิทยาในการให้เหตุควรแก่การเชื่อคำบอกเล่าของผู้เขียนจากแนวทางลดทอนนิยมแบบอ่อน นำไปสู่ความเกี่ยวข้องกับแนวทางการให้เหตุควรแก่การเชื่อ 3 แนวทาง นั่นคือ 1.แนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของกระบวนการได้มาซึ่งความเชื่อ 2.แนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากความรับผิดชอบของผู้กระทำทางญาณวิทยา และ 3.แนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนแบบพิจารณาจากการมีหลักฐาน สำหรับแนวทางแรก ผู้วิจัยปฏิเสธทั้งกระบวนการได้มาซึ่งความเชื่อแบบอาศัยคุณธรรมเชิงปัญญาของไซซา และกระบวนการได้มาซึ่งความเชื่อที่มีความน่าเชื่อถือของโกลด์แมน กล่าวคือ ทั้งสองกรณีไม่ได้มีนัยตามมาว่าหากผ่านกระบวนการดังกล่าวแล้วจะทำให้ความเชื่อมีเหตุควรแก่การเชื่อได้ กระบวนการได้มาซึ่งความเชื่อของไซซามีลักษณะเชิงรับซึ่งไม่เพียงพอต่อการให้เหตุควรแก่การเชื่อของข้อมูลจากรวิกิพีเดีย กระบวนการที่น่าเชื่อถือของโกลด์แมนก็ไม่อาจนำไปสู่ความเชื่อที่จริงได้ในทุกกรณี ยังคงมีข้อมูลต่างๆ ที่พ้นไปจากกระบวนการเชิงปริชานที่น่าเชื่อถือไปได้ สำหรับแนวทางที่ 2 นั้น ผู้วิจัยอ้างเหตุผลว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการให้เหตุควรแก่การเชื่อของข้อมูลที่มาจากรวิกิพีเดียและโลกเชิงสังคม ในโลกเชิงสังคม การแพร่กระจาย แลกเปลี่ยนข้อมูลกันเป็นเรื่องธรรมดา ผู้กระทำทางญาณวิทยาจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อความเชื่อของตนเองเพื่อลดโอกาสการรับข้อมูลที่ผิดพลาด คุณธรรมดังกล่าวจึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เราสามารถสร้างเหตุควรแก่การเชื่อของข้อมูลที่มาจากรวิกิพีเดียได้ ทั้งนี้ แนวทางที่ 3 ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ได้ขัดกับแนวทางที่ 2 ในกรณีของการให้เหตุควรแก่การเชื่อ หากแต่ส่งเสริมแนวทางของผู้วิจัย เนื่องจากการแสวงหาหลักฐาน (ในกรณีของวิกิพีเดีย คือคำบอกเล่าชิ้นอื่นๆ) ก็เป็นความรับผิดชอบต่อการสร้าง ความเชื่อเช่นเดียวกัน และในท้ายที่สุด ความเชื่อที่มีเหตุควรแก่การเชื่อจากรวิกิพีเดียสามารถที่จะ

“นำไปใช้” ได้ในระดับไหน เช่น อาจใช้ยืนยันในการถกเถียงกัน ใช้เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาเรื่องอื่นๆ หรืออาจถึงขั้นใช้ในการเขียนงานเชิงวิชาการได้หรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่าเราไม่อาจยืนยันเป็นเกณฑ์ได้ในทุกกรณีที่น่าไปใช้ เราบอกได้เพียงแค่ว่าทุกครั้งที่ใช้วิกิพีเดียควรทำอย่างไร เพื่อให้ความเชื่อนั้นมีเหตุควรแก่การเชื่อ

รายการอ้างอิง

- Audi, Robert. "The Source of Knowledge." In *The Oxford Handbook of Epistemology*, edited by P.K. Moser, 71-94. New York: Oxford University Press, 2002.
- . "Testimony, Credulity, and Veracity." In *The Epistemology of Testimony*, edited by Jennifer Lackey, 25-49. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- Boaz Miller, and Isaac Record. "Justified Belief in a Digital Age: On the Epistemic Implications of Secret Internet Technologies." *Episteme* 10, no. Special Issue 2 (2013): 117-34.
- Bragues, George. "Wiki-Philosophizing in a Marketplace of Ideas: Evaluating Wikipedia's Entries on Seven Great Minds." *MediaTropes e Journal* II, no. 1 (2009): 117-58.
- Brown, Adam R. "Wikipedia as a Data Source for Political Scientists: Accuracy and Completeness of Coverage." *PS: Political Science & Politics* 44, no. 2 (2011): 339-43.
- Burge, Tyler. "Content Preservation." *The Philosophical Review* 102, no. 4 (1993): 457-88.
- Chavanayarn, Siraprapa. "A Dilemma of Some Reductionist Arguments Concerning Testimony." *용봉인문논칭* 43, no. 2 (2013): 41-68.
- Code, Lorraine. "Toward a 'Responsibilist' Epistemology'." *Philosophy and Phenomenological Research* XLV, no. 1 (1984): 29-50.
- Earl Conee, and Richard Feldman. *Evidentialism: Essays in Epistemology*. Oxford: Clarendon Press, 2004.
- Fallis, Don. "Introduction: The Epistemology of Mass Collaboration." *Episteme* 6, no. 1 (2009): 1-7.
- . "Toward an Epistemology of Wikipedia." *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 59, no. 10 (2008): 1162-672.
- . "Wikipistemology." In *Social Epistemology: Essential Readings*, edited by Alvind I. Goldman and Dennis Whitecomb, 297-313. New York: Oxford University Press, 2011.
- Feldman, Richard. *Epistemology*. NJ: Prentice Hall, 2003.

- Goldman, Alvind I. "Experts: Which Ones Should You Trust?". *Philosophy and Phenomenological Research* LXIII, no. 1 (2001): 85-110.
- . "A Guide to Social Epistemology." In *Social Epistemology; Essential Readings*, edited by Alvind I. Goldman and Dennis Whitecomb, 11-38. New York: Oxford University Press, 2011.
- . "Internalism Exposed." *The Journal of Philosophy* 96, no. 6 (1999): 271-93.
- . *Knowledge in a Social World*. Oxford: Oxford University Press, 1999.
- . "Reliabilist Epistemology." In *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2015.
- . "Testimony and Disagreement." In *Epistemology: A Contemporary Introduction*, edited by Alvind I. Goldman and Matthew McGrath, 205-23. New York: Oxford University Press, 2015.
- . "What Is Justified Belief?". In *Reliabilism and Contemporary Epistemology*, 29-49. New York: Oxford University Press, 2012.
- Goodwin, Jean. "The Authority of Wikipedia." In *OSSA Conference Archive*. University of Windsor, 2009.
- Hardy, Jorg. "Seeking the Truth and Taking Care for Common Goods-Plato on Expertise and Recognizing Experts." *Episteme* 7, no. 1 (2010): 7-22.
- Hume, David. *An Enquiry Concerning Human Understanding*. edited by Peter Millican. New York: Oxford University Press, 2007.
- Janis, Irving Lester. *Groupthink: Psychological Studies of Policy Decisions and Fiascoes*. Boston: Houghton Mifflin, 1982.
- Kornblith, Hilary. "Justified Belief and Epistemically Responsible Action." *Philosophical Review* XCII, no. 1 (1983): 33-48.
- Lackey, Jennifer. "Introduction." In *The Epistemology of Testimony*, edited by Jennifer Lackey and Ernest Sosa, 1-21. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- Landemore, Helene. "Why the Many Are Smarter Than the Few and Why It Matters." *Journal of Public Deliberation* 8, no. 1 (2012): 1-12.
- Lih, Andrew. "Wikipedia as Participatory Journalism: Reliable Sources? Metrics for Evaluating Collaborative Media as a News Resource." Paper presented at the

- 5th International Symposium on Online Journalism, University of Texas at Austin, 2004.
- Magnus, P.D. "Epistemology and the Wikipedia." In *North American Computing and Philosophy Conference in Troy*. New York, 2006.
- . "On Trusting Wikipedia." *Episteme* 6, no. 1 (2009): 74-90.
- Reid, Thomas. *An Inquiry into the Human Mind on the Principles of Common Sense*. Indianapolis: Hackett Publishing Company, 1975.
- Richard Feldman, and Earl Conee. "Evidentialism." *Philosophical Studies* 48 (1985): 15-34.
- Robert West, Ingmar Weber, and Carlos Castillo. "A Data Driven Sketch of Wikipedia Editors." Lyon France: Yahoo! Research Barcelona, 2012.
- Rosenweig, Roy. "Can History Be Open Source? Wikipedia and the Future of the Past." *Journal of American History* 93, no. 1 (2006): 114-46.
- Sanger, Lawrence M. "The Fate of Expertise after Wikipedia." *Episteme* 6, no. 1 (2009): 52-73.
- Solomon, Miriam. "Groupthink Versus the Wisdom of Crowds: The Social Epistemology of Deliberation and Dissent." *The Southern Journal of Philosophy* XLIV, no. S1 (2006): 28-42.
- Sosa, Ernest. "The Raft and the Pyramid: Coherence Versus Foundations in the Theory of Knowledge." *Midwest Studies in Philosophy* V (1980): 3-25.
- . *A Virtue Epistemology: Apt Belief and Reflective Knowledge Vol.1*. New York: Oxford University Press, 2007.
- Sunstein, Cass Robert. "Deliberating Group Versus Prediction Markets (or Hayek's Challenge to Habermas)." Chap. 314-337 In *Social Epistemology: Essential Readings*, edited by Alvind I. Goldman and Dennis Whitecomb. New York: Oxford University Press, 2011.
- Surowiecki, James. *The Wisdom of Crowds*. New York: Doubleday, 2004.
- Tollefsen, Deborah Perron. "Wikipedia and the Epistemology of Testimony." *Episteme* 6, no. 1 (2009): 8-24.

Wray, K. Brad. "The Epistemic Cultures of Science and Wikipedia: A Comparison."

Episteme 6, no. 1 (2009): 35-51.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายอดิศร กรอบกระจก เกิดวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2533 สำเร็จการศึกษาปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา (เน้นกลุ่มวิชาภาษาเกาหลี) คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีการศึกษา 2554 หลังจากนั้นเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2555

ระหว่างศึกษาได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสมาคมราชกรีฑาสโมสร ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์จากโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2557 และทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

